ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

10 динара

БРОЈ 1482

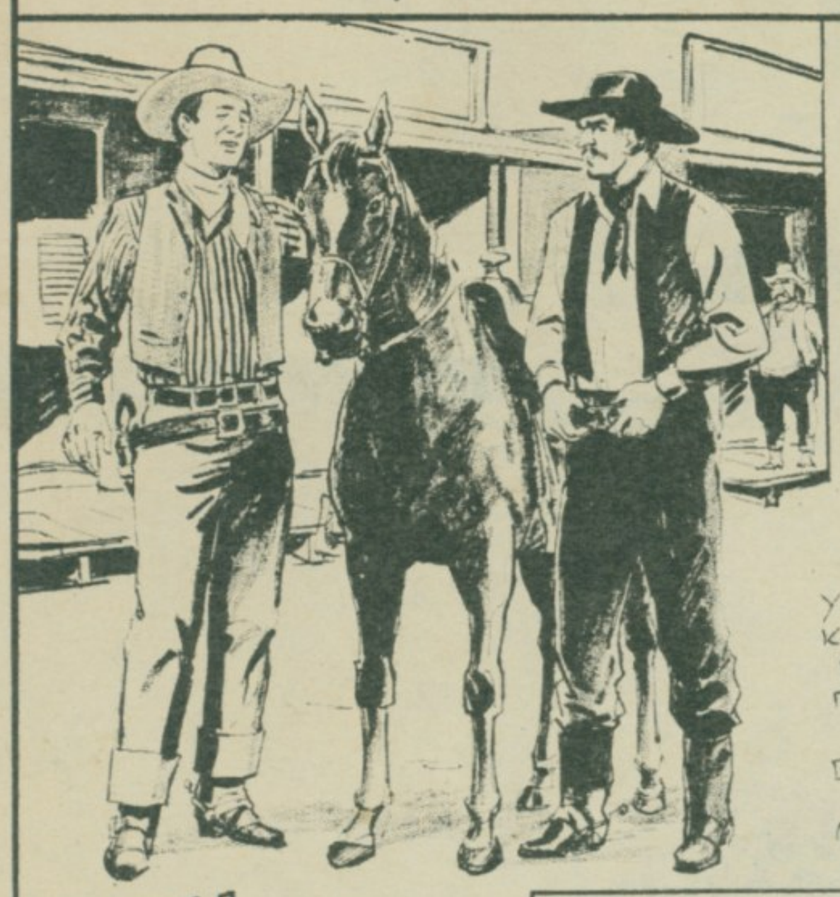
23.5.1980. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLI



КОМПЛЕТАН СТРИП
БРУНО БРАЗИЛ

Веровали или не!

Ripley



ЏОН ВЕЈН

ПОЗНАТИ ФИЛМСКИ ГЛУМАЦ, НА ПОЧЕТКУ СВОЈЕ КАРИЈЕРЕ ИГРАО ЈЕ У ФИЛМОВИМА КОЈИ СУ РАСПОЛАГАЛИ ВЕОМА СКРОМНОМ СУМОМ НОВЦА, ТАКО ДА СУ ОН И ЊЕГОВ ПРОТИВНИК НАИЗМЕНИЧНО ЈАХАЛИ ИСТОГ КОЊА.



У ОКОЛИНИ ГРАДИКА

ЕШВИЛА

У СЕВЕРНОЈ КАРОЛИНИ (САД) ИМА 223 ПЛАНИНСКА ВРХА ВИША ОД 1600 МЕТАРА.



ВОДОТОРАЊ

У ОБЛИКУ ОГРОМНОГ АНАНАСА ДИЖЕ СЕ НА ЈЕДНОМ ХАВАЈСКОМ ОСТРВУ, А ИЗГРАЂЕН ЈЕ 1930 ГОДИНЕ.



ПРИПАДНИЦИ ПЛЕМЕНА ТАРУ

ИЗ ГОРАКПУРА У ИНДИЈИ ИМУНИ СУ НА МАЛАРИЈУ ОД КОЈЕ У ТОЈ ИСТОЈ ОБЛАСТИ УМИРЕ ОКО 70% ПРИПАДНИКА ДРУГИХ ПЛЕМЕНА.



ЉУБИЧИЦЕ

СУ ЈОШ У СТАРОЈ ГРЧКОЈ СМАТРАНЕ ЗА ЛЕКОВИТО БИЉЕ.

СЛАДОЛЕД

МОЖЕ ДА СЕ СПРАВЉА И ОД МЛЕКА СОЈИНОГ СЕМЕНА. ОВА БИЉКА ГАЈИЛА СЕ ЈОШ ПРЕ 5000 ГОДИНА У КИНИ И ЈАПАНУ.

© 1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...



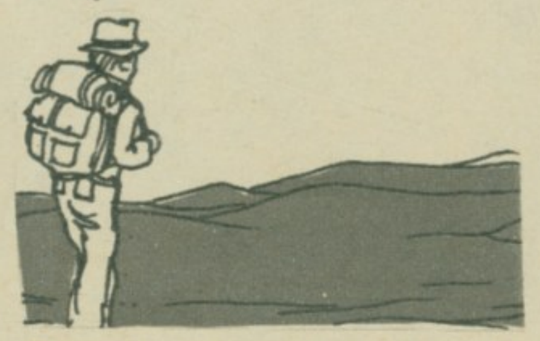
● у пољском граду Бјелско-Бјала постоји музеј пива. Ту посетиоци могу да се упознају са његовом историјом, производњом, посудама из којих се служило, а истовремено и пробају разне врсте овог напитка.

● у Француској је пуштен у продају „џепни преводилац". Ова справа слична рачунару програмирана је за седам хиљада речи које не смеју бити дуже од 16 слова.





● на Универзитету Мартин Лутер у Демократској Републици Немачкој чува се више од двадесет хиљада разних птичијих јаја. Највеће је оно које припада ишчезлом мадагаскарском ноју и има обим 48 пута већи од кокошјег. Најмање је јаје зеленог колибрија велико као слово о у нашем тексту.



● према тврђењу неких научника годишње се шездесет квадратних метара земљишта претвара у пустињу. Они сматрају да је потребно хитно предузети ефикасне мере јер се једног дана може догодити да на нашој планети плодно тле постане права реткост.

● Џорџ Флиндерс, земљорадник из Скарингтона у Енглеској, сакупио је педесет хиљада потковица и направио скулптуру високу пет метара, а тешку десет тона која је постала симбол села.



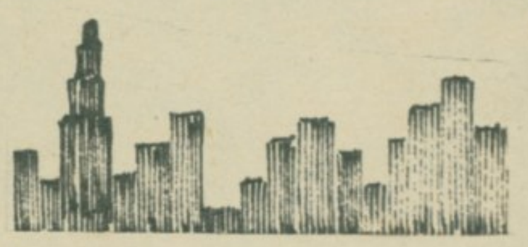
● супружници Фрелих из Палм Бича (САД) на свом имању већ двадесет година гаје алигаторе тако да их данас имају више од три хиљаде. Недавно су од владе добили дозволу да убију три стотине својих „штићеника", који се иначе налазе под заштитом државе. Њихово месо ускоро ће доспети на трпезе најексклузивнијих ресторана Флориде.





● у програм неколико цирку-са у Француској, Савезној Републици Немачкој и Сједињеним Америчким Државама укључене су и дресиране жабе. Оне изводе компликоване скокове и акробатске тачке на трапезу.

● донедавно највиша зграда (381,25 м) била је Емпајер стејт билдинг у Њујорку са 102 спрата. Сада је то облакодер Сирс тауер у Чикагу који има 110 спратова и висок је 442,25 метра.



● „диско нога" и „диско палац" су нова обољења која су открили амерички лекари код страствених играча у диско клубовима. Отеклине које се јављају на ногама и палчевима руку последица су дугог играња и пуцкетања прстима.

У ДОЛИНИ ПОРЕД СУТЛЕ



Тито је био седмо дете сиромашних сељака Марије и Фрање Броз. Живели су тешко. Хлеба никад нису има ли превише. Али из детињства су остале и лепе успомене.

Кумровец је мало село, слично стотинама других загорских насеља. Усред села је кућа Брозових, велика приземна зграда са потамнелим кровом и ниским прозорима у којој се 1892. године родио Јосип Броз Тито.

Јожек, како су Јосипа у детињству звали, седмо је од петнаесторо деце сиромашних сељака Фрање и Марије Броз.

Јожеково детињство било је тешко. Али и поред тога било је веселих згода и незгода.

УДЕСИЋЕМО МАЧКА!

Једном је Јожеков друг Пепек запатио зечеве: беле, црне и сиве. Имали су своје рупе у штали. Дечаци су радо долазили, вирили кроз прозор и гледали шта раде зечеви.

Али Пепек је имао и једног старог мачка. Права напаст за зечеве. Оматорио не лови мишеве, па навалио на зечеве. Како који извири из рупе, он цап, па за врат!

Пепек се забринуо за судбину својих зечева. Дуго су он и Јожа размишљали шта да раде.

— Бумо га сфундали! — предложи Јожа.

Сутрадан Јожа је донео једну врећу. Дуго су вребали узнемиреног мачка. Најзад га је Пепек зграбио и стрпао у врећу.

Јожа је отрчао по пса Полака.

Пепек је ишао напред. На леђима је носио врећу са мачком, а Јожа је на ланцу водио Полака. Кад су стигли насред поља, крај Сутле, Јожа викну:

— Сад га баци!

Пепек збаци врећу и ногом гурну мачка. Чим мачак искочи из вреће, Јожа пусти Полака хушкајући га:

— Држи, Полак, држи га!

Полак залаја и јурну. Мачак се окрете, направи лук и накостреши се бесно фркћући. Полак је био све ближе. Мачак се осврtао. али нигде у близини није било дрвета. И, на изненађење дечака, мачак јурну и узвера се уз леђа свог господара Пепека.

Пепек је зајаукао. Полак је бесно лајао а мачак фрктао. Канџама се закачио за Пепеков врат и рамена. Дечак је урликао као да га живог деру. Јожи је у почетку било смешно, а онда је једва скинуо мачка. Прво је морао далеко да одведе и веже Полака

Тек сад су дечаци били љути на препреденог мачка. После неколико дана ухватили су га и однели чак преко Сутле у Словенију. Стрпали су га у кола неком рабацији да се никад не врати у Кумровец.

Тако су спасли зечеве.

— Да сам бил сам — сећао се Пепек — **мачак би ме фердербал — уништио.**

МАЈЧИНО СРЦЕ

Једнога дана учитељ Вимпошек причао је ђацима причу о мајчином срцу.

„Имала мајка сина кога је много волела. И син је мајку неизмерно волео. Али кад је одрастао и постао младић, заволе он и једну девојку. Девојка је била чудна: за доказ љубави тражила је од младића да јој донесе мајчино срце. Син се зачудио. Скањивао се али девојка није попуштала. Много се мучио младић — шта ће с мајком! Тешко, али се ипак одлучи, па извади мајци срце. Стави га на пладањ и потрча да што пре стигне до девојке. Трчећи тако падне с пладњем и срцем. А срце затрепери и проговори: „Синко, да ли те боли?"

Сви су ђаци проплакали А онда се диже Јожа и повика:

— Ја бих девојци ишчупао срце и бацио у блато!

Тада је иза велике туге настао смех у учионици.

ДЕЖУРНИ ВОДИЧ

Пут од куће до школе брзо се прелазио. Требало је на време стићи на почетак часа. Али кад ђаци крену кући, онда никад краја. Ко пре дође кући раније га упрегну у посао.

Уз пут се увек нађе нешто занимљиво. Ако ништа друго, бар је ђачких шала увек било напретек.

Јожина је кућа била близу школе. Али, било је ђака који су доста пешачили. И није чудо што им је тада свашта падало на памет.

Једном су ђаци добили нове оловке. Биле су мастиљаве. Кад су се враћали кући један враголан поче да се маже по лицу.

— Шта ћеш то? — зачудише се деца.

— Јаој, зар не видите како ме је учитељ ишибао?!

Сви ударише у смех и почеше да удешавају „маснице" по лицу. Код куће лом. Ко је то смео да бије сина шибом по лицу. Наљућени отац упрегне коња, сина у кола, па код лекара. Код лекара отац се жалио. Тражио је уверење. Хоће учитеља да тужи.

А лекар, старчић неки слабог вида, погледа преко наочара стидљиво сељаче које је „срамежљиво" окретало главу. Погледа, дакле, старчић и написа уверење.

... Тако и тако, вели, погледао сам сина... и утврдио тешке телесне повреде. По свему судећи маснице потичу од шибе...

Кад отац дође кући мајка му исприча шта су јој деца казала о подвали. Разљућени отац узе шибу па по туру свог сина исписа уверење о његовом владању.

Од тада је учитељ у Кумровцу увек одређивао водича који је морао да брине о реду и понашању ученика при повратку из школе.

★ ★ ★

Јожеково детињство брзо је прошло јер је врло рано морао да почне да ради. Први дани на занату значили су и крај тог тешког али ипак правог детињства. Тито га се са љубављу сећао.

Одломци из књиге Мирољуба Јевтовића „ПРИЧЕ О ТИТУ"



ПРИЧЕ
О НАШИМ ГРАДОВИМА

ВИС 1

ТВРЂАВА НАСРЕ

ЛИЦЕМ ПРЕМА ЈУГУ — На малом полуострву Прирову, насупрот данашњем делу Виса које се назива Лука, налазио се некада антички исејски театар, позориште које задивљује по димензијама и вештини градње. Иако је од њега до наших дана остало само нешто неугледних рушевина, научници су реконструкцијом утврдили да се гледалиште састојало од 20 редова каменог седишта концентрично поређаних једно изнад другог. Дужина свих редова заједно износила је 1100 метара, што значи да је било места за око 3000 гледалаца. Претпоставља се да се на истом месту налазило још старије, грчко позориште. Док су римска позоришта, према архитекти и писцу Витрувију, грађена тако да се гледалиште не оријентише према југу, што би гледаоце изложило сунчаној жеги, грчки театри грађени неколико векова пре њега прилагођавали су се конфигурацији терена. Гледајући представу, најчешће зими и у рано пролеће, становници Исе су били окренути Југу, као и љубитељи позоришта у Сиракузи, матичном граду исејске колоније. По древном обичају свог реда, фрањевци — конвентуалци су почетком 16. века подигли на најлепшем положају вишке Луке цркву и самостан (на слици) посвећен далматинском заштитнику св. Јеролиму. Неки зидови овог комплекса су полукружни, што је неуобичајено, јер су грађени на лучним остацима исејског позоришта.





Ретко које од наших многобројних острва има тако богату прошлост као Вис. Најистуреније у средњодалматинској острвској групи, ово копно далеко на јадранској пучини било је насељено још у млађе камено доба становницима медитеранског порекла. У 2. миленијуму пре наше ере потиснули су их индоевропски Илири, који су у 5. или 6. веку пре наше ере на овом острву изузетног положаја и клими основали своју државу. НаИсу је столовала и чувена илирска краљица Теута. Око 397. године пре наше ере сиракушки тиранин Дионизије Старији оснива недалеко од данашњег града Виса јаку грчку колонијуИсу, по којој су острво и будући град и добили име.

Кроз векове се затим смењују римска, хрватска и хрватско-угарска власт, затим млетачка и аустријска, па француска и енглеска управа на острву, одувек чувеном по богатом улову рибе и производњи вина.

У пролеће 1941. године Италија је окупирала Вис и припојила га својој територији. Међутим, отпор становништва Мусолинијевим завојевачима био је снажан све до капитулације Италије. Следеће, 1944. године, Вис доживљава најбурније и најсветлије дане у својој дугој историји. После десанта на Дрвар па до ослобођења Београда на острву борави друг Тито са најважнијим војним, партијско-политичким и државним руководством, одакле руководи ослободилачким операцијама широм земље, уз живу међународну активност. Тада је наш Вис постао симбол неосвојивости.

Текст: **И. Лончар**
Снимио: **Љ. Патрногић**

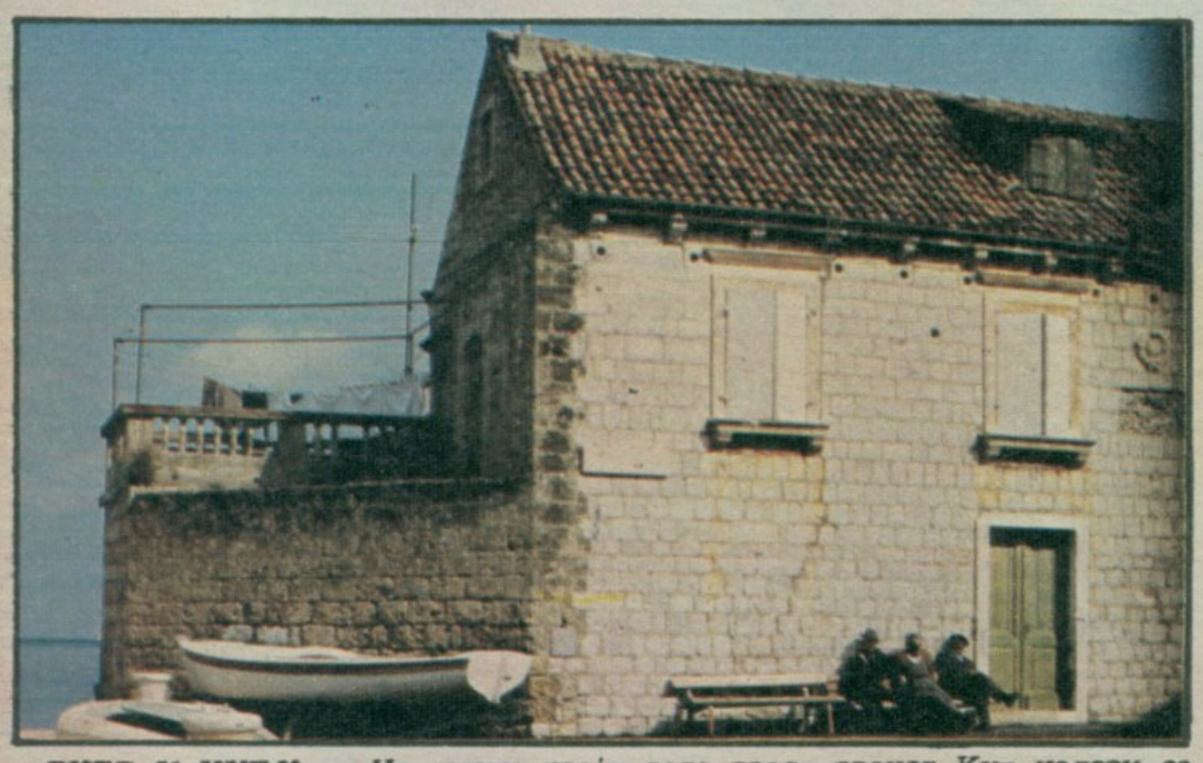


НЕПРИЛИКЕ ЗБОГ ИВАНА — Марин Газаровић, хварски властелин и писац „Мурата Гусара“, прве наше драме из поморског живота, уклесао је на ренесансним вратима свог вишког летњиковца стихове на нашем језику „који толико лијепо звони колико и латински“. У документима је остало забележено да је уважени Марин имао великих неприлика због свог другог сина Ивана, уписаног у књигу рођених 6. новембра 1605. године. Због извесних кривица, које до данас нису познате, Иван је осуђен на прогон из Хвара и његове општине. Да то спречи и да по ондашњим схватањима задовољи правду, Марин је 1625. године саградио кулу на „Гојави“, у Хвару, и на њој урезао натпис да би се знало зашто је то учинио. На слици: двориште летњиковца Марина Газаревића.

ДОПУСТ ЗА ПЉАЧКУ — После пловидбе и напада на Јадрану 1571. године, командант турских гусара Ферхат-паша дао је својим војницима десетодневни допуст са дозволом да слободно иду у пљачку по свом нахођењу. Пошто су опустошили Хвар, Стариград и Врбовску, а затим и Брач, опљачкали су и Вис. Са ових острва повели су у ропство 1600 сужања. Тек су Дубровчани од гусара Карахоџе откупили 300 робова са Корчуле, Хвара и Виса и поклонили им слободу. На слици: кућа у вишкој Луци из тог времена.



Д ЈАДРАНА



РИБЕ У КУЋИ — На самом крају дела града званог Кут налази се Јакшина кућа са комплексом здања која су у народу позната као „Јакинови двори“, по познатом властелину Јоакину Јакши. Кућа ове разгранате и богате хварске и сплитске племићке породице спомиње се у документима пре 18. века. Утицајне Јакше били су вишки бележници, градоначелници и доброчинитељи, а како су се бавили и књижевношћу, што је нека врста традиције у виђенијим родовима тог доба, имали су и своју ложу у старом сплитском позоришту. Недалеко од ове добро заштићене куће на обали, налазе се и рушевине куле за коју се претпоставља да су је такође градиле Јакше. Јер, требало је сачувати и одбранити благо и иметак од честих гусарских најезди. Као неколицина других, богатијих кућа, и Јакшини двори имали су специјално двориште које се по потреби претварало у — рибњак!

НЕ СМЕТЕ ЈЕ ПРОДАТИ! — Поред Хвара, и Вис је било место где су своје летњиковце, плодне винограде и цветне перивоје имали и имућни песници с приморја тог времена, међу њима и Ханибал Луцић и Петар Хекторовић (1487—1572), писац чувеног „Рибања и рибарског приговарања“. Познат по Тврдаљу, утврђењу у хварском Старограду, Хекторовић је у Вису, тачније у Куту, поред куће (на слици) градио, према неким документима, и кулу, што казује да се песник и богаташ није осећао најсигурнијим. У тестаменту од 18. фебруара 1559. најславнији од бројних Хекторовића наређује својим наследницима да никада не смеју продати имање и кућу, већ приходима од њих одржавати утврђење и довршити стариградски Тврдаљ. Међутим, пола века после Петрове смрти, његови потомци су ипак продали ову кућу 1623. године.



ТОПОВИ ОСТАЈУ! — Године 1615, по дозволи млетачких власти, почео је у луци св. Јурја да гради кулу Вицко Диули Перасти, који се тада доселио у Вис, вероватно из Пераста. Желео је да у њој штити себе и свој иметак, али и Вишане. После његове смрти, утврђење су наследили синови Лука, Антун и Никола. Њихов потомак Лука Перасти дошао је 1709. године у новчане неприлике, па су они којима је дуговао хтели да за наплату тих дугова узму бронзане топове које су испаљивали камене кугле са куле. Међутим, увиђајући важност овог наоружања, генерални провидур Винченцо Вендрамини доноси одлуку 17. октобра 1709. године у којој се каже и ово: „Господа Лука и Антун Диули Перасти не смеју, под претњом глобе од 500 дуката и државног гнева, на било који начин или под било којим изговором, дозволити да се са исте куле сасвим или делимично дигну топови или било које друго оружје“.





ВЕЛИНГТОН НА БРДУ — Да би се одупрли француским нападима и господарили Јадраном. Енглези су од 1812. до јула 1815. године, када су Вис, Корчулу, Ластово, Мљет и Лопуд предали Аустрији, учврстили острво јаким и савременим утврђењима. Пишући у јулу 1811. године италијанском поткраљу Еугену, Наполеон напомиње: „Енглези ће ту брзо да подигну утврђење да осигурају за себе ту важну тачку“. Од четири тврђаве које су саградили, истиче се ова на Јурјевом брду, названа Велингтон, по истоименом војводи који је победио Наполеона у бици код Ватерлоа 1815. године.

Момчило Стефановић: Мали јунаци великог рата

БЕЛА БАМ

ИТАЛИЈАН КОЈИ ЈЕ СЕДЕО ДО ЊЕ ХТЕО ЈЕ ДА ЈЕ ПОМИЛУЈЕ ПО ГЛАВИ. ЈЕДАНАЕСТОГОДИШЊА ДАНИЦА ЈЕ ПРЕТРНУЛА: У ПОСТАВИ КАПЕ НАЛАЗИЛА СЕ ПАРТИЗАНСКА ПОШТА.

Не бих могла да кажем да ли се то догодило крајем 1941. или почетком 1942. године — почела је своје казивање **Ида Сабо.** — Окупатори су већ тада, да би онемогућили илегални народноослободилачки покрет, опасали Љубљану бодљикавом жицом. Контролисали су све улазе и излазе из града. Није било лако проћи.

Ми смо ипак налазили путеве и начине да достављамо илегалну пошту партизанским одредима широм Словеније. Једном смо, тако, курирски задатак поверили једанаестогодишњој Даници. Њена мајка била је грађевинска радница, иначе комуниста, члан Партије од пре рата. И поред велике жеље, не могу да се сетим њеног презимена. Правила илегалног рада била су таква: не питати за имена и презимена, не памтити их, да случајно не би открио неког од другова. А и време чини своје.

Иако је требало да сама путује возом до Доленьске и још да носи нашу илегалну пошту, девојчица се није плашила.

Размишљајући где би било најбоље да сакријемо материјал, одлучили смо се за капу мале Данице. Распарали смо је и између поставе и „лица" све лепо сложили, па је изгледало као да је капа дебело постављена.

СПАСОНОСНА МИСАО

Даница је ставила капу на главу и пошла за Доленьску. Знала је шта носи и шта би се догодило ако је открију. Али, била је сасвим мирна и прибрана. Отишла је на железничку станицу и села у воз за Доленьску — као да путује код „рођака". Већ на првој станици после Љубљане у њен вагон ушла је група окупаторских војника, Италијана. Један од њих сео је поред девојчице, а остали на седиште прекопута. Није јој било пријатно, али ничим није показивала своју зебњу. Гледала их је и ћутала. Гледали су и они њу.

Даница је била лепа девојчица. Имала је крупне, веселе, црне очи, а коса јој је била сва у несташним увојцима. Румених обрашчића, с капом као каквом ћубом на глави, неодољиво је подсећала на портрете деце које су радили стари француски сликари.

Кад су је мало боље загледали, Италијани су се изненадили. Онај који је седо до ње ускликнуо је:

— Che bella bambina, mama mia! (Што је лепа девојчица, мајко моја).

— Bella bambina! Bella bambina! — прихватили су и остали.

Даница је разумела италијанске војнике, али је ћутала и мислила само о томе када ће стићи до Доленьске. То што јој се диве и кажу да је лепа и није тако лоше јер вероватно неће посумњати у њу.

У једном тренутку Италијан који је седео до ње и понављао „бела бамбина" подигао је руку. Вероватно је хтео да је помилује по глави. Уплашила се. Тај војник може случајно да додирне капу у којој су била писма и други материјал. Шта ће онда бити? Шта ће да каже? Да ли ће је тући да призна како се зове, ко јој је то дао, коме носи пошту? Да ли ће издржати батине? А онда јој је, наједном, синула спасоносна мисао.

ПЕСМА И ИГРА

Савлађујући страх и урођену стидљивост, Даница се осмехнула, весело погледала Италијана, устала са свог седишта и, начинивши мали наклон, почела да пева једну дечју песмицу. Имала је пријатан, умиљат гласић и Италијани су је с дивљењем слушали. Посебно војник који је подигао руку да је помилује.

Даници није било до песме, али је певала — Само да јој нико не додирне капу с партизанском поштом! Певала је што је лепше могла и умела. Кад



БИНА

је завршила прву песму, Италијани запљескаше и повикаше:

— Bis! Bis! Ankora, bambina bella! (Још. Још, девојчице лепа).

Док су јој окупаторски војници пљескали, Даница је погледала кроз прозор вагона. Није знала колико је далеко станица на којој је требало да сиђе. Осетила је језу. „Шта да радим?“ — питала се у себи. „Ако седнем, можда ће онај војник опет хтети да ме помилује, додирнуће моју капу...“ Зато је одлучила да настави да пева. Опет се поклонила и започела другу песму.

Воз је тутњао кроз магловито јутро, а Даница је певала већ трећу, четврту песмицу. Све су биле кратке, од неколико стихова. А воз никако да уђе у станицу. У једном тренутку учинило јој се да не зна више ниједну песмицу. „Шта ћу сада да радим, како да забављам Италијане? Почећу да играм!“ — одлучила је.

И девојчица је играла, иако јој није било до игре. Играла је пред смрћу да би спасла свој живот и партизанску пошту у својој капи. Морала је да сачува капу.

Играла је све док воз није стигао у станицу на којој је требало да сиђе. Тада се љупко наклонила. Италијани су је испратили из вагона пљескањем, стално понављајући:

— Bella bambina, mama mia!

Били су одушевљени њеном лепотом, песмом и игром. Нису ни слутили да је у капи те мале „беле бамбине“ била партизанска пошта, писма и поруке да против италијанских окупатора треба водити беспоштедну борбу, писма која су се завршавала поруком „Смрт фашизму — слободан народу!“

Волела бих да знам где је сада мала Даница. Чула сам да је 1943. године отишла са мајком у партизане и да су обе остале живе. Неко ми је после ослобођења причао да су неко време живеле у Војводини, негде у Банату, мислим у Вршцу, а да су се потом вратиле у Словенију. Где су данас, не знам, а толико бих желела да видим „белу бамбину!“

ПУТУЈ ДАЉЕ

То што сам и данас жива, дугујем једном вршњаку мале Данице. Био је мало старији од ње. Марјан, мали брат друга Јанеза Хочевара, секретара Месног комитета СКОЈ-а у месту Велике Лашче, није још био напунио петнаест година.

Требало је да у јануару 1942. године одем на један састанак у Велике Лашче Пошла сам возом из Љубљане, у саму зору. И када сам тог магловитог јутра стигла на железничку станицу Велике Лашче, још на степеницама вагона пресрео ме је мали Марјан. Познавао ме је јер сам и раније долазила у њихову кућу. Одмах ми је рекао:

— Ево карте за воз, за Кочевје. Путуј даље, одмах! Не силази! Код нас су карабинијери. Могу те ухапсити...

Изговорио је то и отишао. Послушала сам га. Наставила сам пут до Кочевја. Касније сам сазнала шта се догодило. Карабинијери су почели да опкољавају Велико Лашче Марјанова старија сестра Анчка знала је да ћу доћи. Зато је брзо дала новац малом Марјану да оде на станицу, купи карту за Кочевје и сачека ме. Једино је он могао да се провуче кроз италијанску блокаду. Иначе, карабинијери би ме сигурно ухапсили...

Тужан је крај приче о малом Марјану, мом спасиоцу. О томе ми је причала његова сестра Анчка Хочевар-Јагер. Марјан је касније отишао у партизане. За време непријатељске офанзиве на партизанско упориште Рог, заробили су га Италијани и одвели у Падову, у логор. Одатле је требало да буде пребачен преко Загреба за Немачку Како се после ослобођења сазнало, Марјан је некако успео да остане у Загребу, код неких рођака Хочеварових, затим код других. Дан пре ослобођења Загреба хтео је да отме мотоцикл од једног усташе. У гушању, усташа је убио малог Марјана...

Било је још много храбрих дечака и девојчица у окупираној Љубљани који су од првог дана радили за Освободилну фронту. Сећам се двојице чија имена, на жалост, не памтим.

»КАУБОЈИ« И »ИНДИЈАНЦИ«

Године 1941. италијански окупатори сматрали су да се могу комотно шетати Љубљаном. За време спарних летњих дана купали су се у Љубљаници. Своје ствари, па и оружје, остављал би на обалу, поред неког жбуна, хладовини. То су приметила двојица једанаестогодишњих малишана.

Одлучили су да Италијанима украду један револвер. Прикрали су се и спретно га узели. Оружје су одмах однели једном старијем омладинцу, скојевцу. Он их је, међутим, изгрдио. Знао је да су таква акције опасне, јер ако Италијани ухвате дечаке, тући ће их и можда присилити да кажу с ким су повезани. Цела скојевска организација могла би бити откривена.

Али, охрабрени успехом, дечаци су и други пут украли револвер, па су се одлучили и за трећу „акцију“. Италијани су им, међутим, поставили заседу. Један од дечака успео је да побегне и да баци револвер у реку. Другог су ухватили. Саслушавали су га, тукли, али он није хтео ништа да им каже. Стално је понављао да не зна име дечака који је побегао, да су се случајно срели на обали и да су револвер узели да би се играли. Није одао ни оног скојевца, коме су предали први и други украдени револвер. Три месеца су га Италијани држали у затвору, али ништа нису сазнали. Упорно је понављао да су се играли, да је у тој игри он био „каубој“, а онај други дечак „Индијанац“.

Кад су га пустили из затвора, „каубој“ је са целом породицом отишао у партизане.

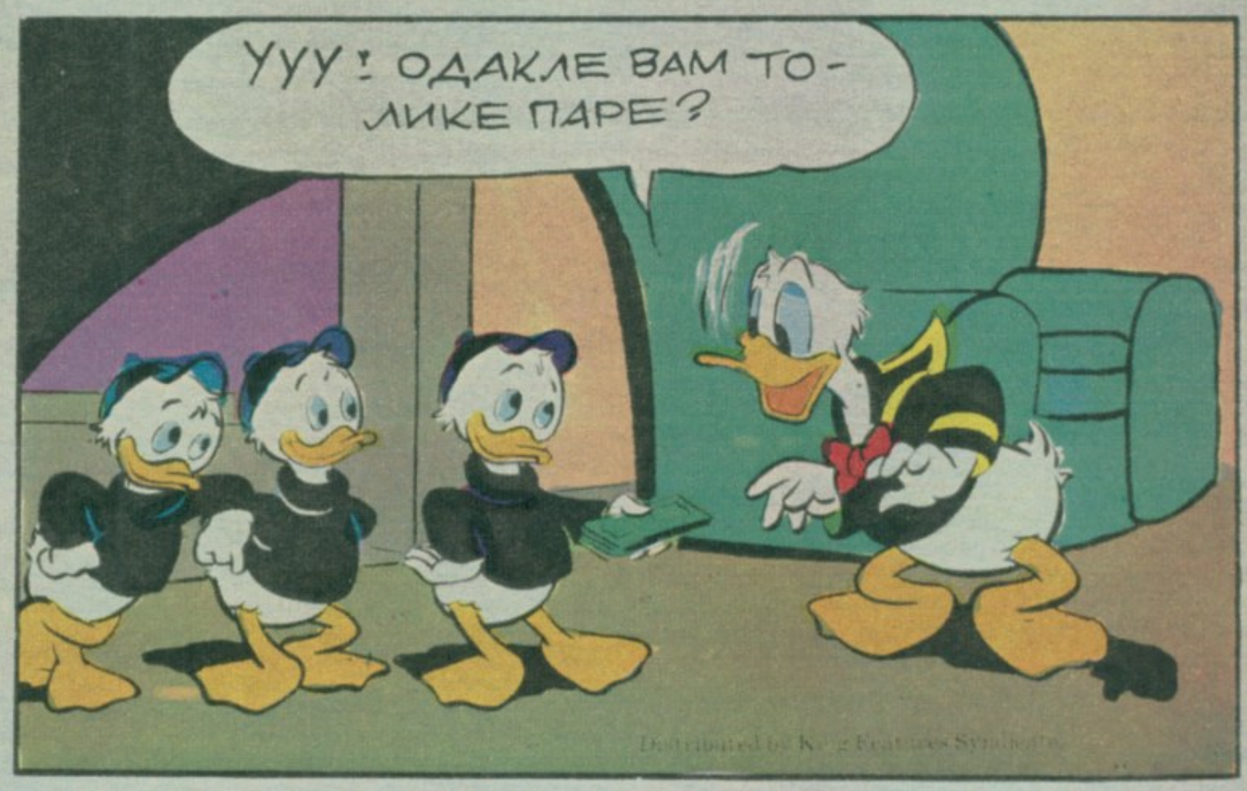
Да ли су остали живи храбри „каубој“ и „Индијанац“?

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК











ТАЈНА ЈЕ ОБЕЗБЕЂЕНА

ДЕЧАК ХИЛМИ МУХАРЕМ ИМАО ЈЕ САМО ТРИНАЕСТ ГОДИНА АЛИ ЈЕ ВЕЋ БИО ИСКУСАН ИЛЕГАЛАЦ

Знам и памтим многе ликове храбрих малих бораца који су активно помагали наш покрет, наше пртизанске јединице. Али, причаћу вам о двојици обичних дечака који су и данас живи и који су и данас обични вредни радни људи. Оно што су у рату чинили, пре више од три деценије, било је велико, рекао бих, херојско дело.

Као комесар Друге чете Четврте македонске бригаде дошао сам у село Блатец, код Кочана, на падинама Плачковице. То је велико село. У њему су, углавном, живели Турци, али било је и Македонаца. Живели су братски. Делили су и добро и зло. Бугарски окупатори су и у том селу чинили злочине — и према једнима и према другима. Убили су, поред осталих, и оца једнога дечака, пионира. Његово име било је Хилми Мухарем. Мали Хилми имао је тринаест година.

ТЕБЕ ЧУВАМ, ДРУЖЕ

У село сам дошао 1944. године, непосредно после тог догађаја. Био сам рањен, па су ме другови сместили у то наше, партизанско село, да се опоравим. Нашао сам се у кући малог Хилмија који је због злочина бугарских окупатора прерано остао без оца. Живео је са мајком, сестром и баком.

Од првог дана мали Хилми био је уз мене. Радознао, питао је за партизане, говорио да и он хоће да буде велики јунак, али никад није поменуо да жели да освети оца. Једном сам га упитао да ли нешто ради у селу. Питао сам га тако, неодређено, јер нисам претпостављао да и он учествује у покрету, пошто је, како рекох, имао само тринаест година. Међутим, Хилми ме тада погледа озбиљно својим бистрим очима и одсечно рече:

— Прво, друже Рамо, чувам тебе. Дневно два пута долази веза да пита шта има ново, да ли си боље. Комитет ми даје задатке. Носим писма, преносим материјал или храну. Каткад пребацим понеког друга у село до нас или овде, у Блатецу, до одређене куће...

Признајем, био сам изненађен јер је мали Хилми говорио као искусан илегалац. Ипак, одлучих се да га још „проверим". Упитах га:

— Јесу ли то партизани?

— Јесу, шта би друго били! — одговори Хилми.

— А ко су они?

— Е, то је војна тајна!

— Ма, ти си већ открио тајну кад си казао да су партизани.

— Е, друже Рамо, није тако! Ако не кажем њихова имена, онда нисам одао тајну.

Гледао сам малог Хилмија и дивио му се. Дивио се његовој отреситости. А он је наставио да говори:

— Кад будем партизан као Ви, морам да осветим жртве свога села.

Опет није говорио да мора да освети оца. Када сам га то упитао, тихо је заплакао. Његов брат је већ био у партизанској јединици, а он је остао у селу са мајком, сестром и бабом и живели су од помоћи коју им је давао комитет Партије, од помоћи у храни. Ту храну делили су са мном.

Делили су и моје тегобе. Лечили су ме од контузије на кичми. Били су то страшни болови. Видевши то мали Хилми довео је и сеоског видара Ага-пашу Мустафу. Када је тај „лекар", после прегледа, рекао да ми једино може помоћи кожа од јарета, Хилми је отишао некуд у село, нашао живо јаре, али није могао да га закоље. Као свако дете волео је ту малу животињу. Учинили су то други. И заиста, кад сам се омотао јарећом кожом, болови су престали. Могао сам да се прикључим одреду. Испратио ме је мој мали друг — илегалац Хилми. На растанку ми је пружио руку, а онда из недара извадио замотуљак у којем је била лепињица и грумен сира. Осмехнуо се пружајући ми то мало хране и рекао:

— Мало је, али од мене је... Нека ти се нађе за пут.

Растали смо се тада, а срео сам га после ослобођења...



ЧУДНИ СУСЕДИ

Други лик дечака-илегалца запамтио сам у градићу Пехчеву, који се налази у близини бугарске границе негде у октобру 1944. године. Иако је био у њиховим рукама, бугарски окупатори никад нису били спокојни: свуда около биле су наше партизанске јединице, а у самом граду деловао је народноослободилачки покрет.

Тако сам, извршавајући задатак, стигао у Пехчево. Преко наших илегалних веза смештен сам у кућу нашег човека Јована Киртошева. Случај је хтео да су и бугарски окупатори размештали своје официре по кућама, па је тако дошао ред и на Јованову кућу. У једну собу сместио се бугарски капетан!

Били смо „суседи". Ја, партизански илегалац, и он, окупаторски официр! Била је то велика опасност — највећа за кућу Јована Киртошева. Ако бих био откривен, ако би било откривено моје „суседство" са бугарским официром, нико од Киртошевих не [illegible] остао жив. Али, Јован [illegible] је тада рекао:

— Друже, Рамо, буди спокојан. Ради свој посао, извршавај свој партизански задатак, а за све остало ћу се са својим укућанима ја постарати. Па, ако буде стани-пани, из куће ће те извући мој мали Панде, а ми ћемо се „постарати" за бугарског капетана.

Веровао сам Јовану. Размишљао сам само како ће ме извући, ако буде потребно, његов деветогодишњи син Панде. И једне вечери партизани су напали бугарске окупаторе у Пехчеву. Проломила се пуцњава. Бугари су пуцали на све стране, и по прозорима кућа. Тада је у моју собу утрчао мали Панде:

— Можда ће да почне претрес свих кућа. Зато ћу чим падне ноћ да те изведем из села. Ништа не брини.

И заиста, кад је ноћ већ овладала, мали Панде ме поведе. Кроз споредне сокаке, кроз дворишта, до једног шумарка више Пехчева. Ту смо били до зоре. А онда, Панде ме је, опет кришом, вратио у кућу где ме је чекао и његов отац Јован. Дали су ми да доручкујем и још — пакло најбољих бугарских цигарета „слнце".

Бугарског официра више није било у кући. За то се побринуо Јован Киртошев. (Ово вам је испричао **Шукри Рамо**)

ОСТИЈА - ЛУК

РИМЉАНИ СУ СВОЈУ НАЈСТАРИЈУ КОЛОНИЈУ ОСНОВАЛИ ДВАДЕСЕТАК КИЛОМЕТАРА ОД „ВЕЧНОГ ГРАДА“, У БЛИЗИНИ УШЋА ТИБРА. ОСТИЈА ЈЕ ВРЕМЕНОМ, ПОСЕБНО У 1. ВЕКУ, ПОСТАЛА НАЈРАЗВИЈЕНИЈА ТРГОВАЧКА ЛУКА РИМА ДА БИ УБРЗО ПОСТАЛА И ЊЕГОВ САСТАВНИ ДЕО. ПРОПАШЋУ РИМСКЕ ИМПЕРИЈЕ И ОСТИЈА ГУБИ ЗНАЧАЈ.

Лучки комплекс у Остији био је величанствен. На улазу (1) у Клаудијеву луку (2) стајао је један од најчувенијих светионика античког доба. (Тачка 3 показује место на којем је стајао осматрач задужен да motri на читаву луку.) Иза предње луке налазила се Трајанова лука (4) окружена складиштима за жито и винским подрумима. Да би се успоставила веза са Римом, прокопан је вештачки канал (5) који је луку повезивао са Тибром. Велики светионик (6), у ствари кула са ватром на врху, саграђен је на вештачком острву које се налазило између најистуренијих тачака мола у Клаудијевој луци. На врху је сваке ноћи горела велика ватра чији се пламен видео издалека, а дању је био довољан густ дим да покаже где се налази Остија. Светионик је имао неколико зиданих спратова (7) од којих данас ништа није сачувано. У Клаудијевој луци види се неколико лађа. Тровесларка са дигнутим једрима (8) очигледно се враћа у луку са неког победоносног похода јер је на обалу привукла гомилу народа. Ту је још један брод усидрен у позадини (9),

НА ТИБРУ

затим велики брод који је превозио коње **(10)** и брза лађа која је пребацивала трупе **(11)**. Народ из Остије стално је ишчекивао долазак и одлазак бродова који су за многе трговце били извор прихода. Богати су, наравно, долазили и одлазили у луксузним кочијама **(12)** и заједно са другим, радосно махали са великог мола **(13)**.

У пристаништу је било свега и свачега: од справа за бацање камена **(14)** намењених војним транспортима до најразличитијег грађевинског материјала **(17)** искрцаваног и укрцаваног огромним дизалицама **(15)** са точковима **(16)** које су покретали робови под заповедништвом главног радника **(20)** и стражара **(21)**. Дрво је било најважнији грађевински материјал, посебно због бродоградње **(18)** којом је управљао главни мајстор **(19)**. Римљани су били изванредни поморци, а чувени градитељи бродова обично су били феничанског **(22)** или египатског **(23)** порекла.

Између Рима и Остије саобраћали су огромни речни бродови, као што је овај брод за превожење хране чији вођа распродаје агруме мерећи их на висећој ваги **(25)**, или мањи бродови **(26)** који су превозили свакојаку робу: млински камен **(24)**, вино бријљиво затворено у амфоре **(27)**, чији су број бележници **(28)**, пажљиво записивали, не заборављајући да прво одвоје у страну амфору која им је следовала као напојница **(29)**. За време Републике и пре појаве галског бурета, вино је превожено у великим зашивеним мешинама које су допремане на волујским колима **(30)**. Бродовљем су и животиње транспортоване **(31)**. У Остији је било много трговачких удружења која су имала радње на великом тргу, али су се најважнији послови ипак обављали у луци. Као на неком савременом скупу на берзи, трговци су се погађали о пословима. Овде се једна група коју чине Александринац **(34)**, Картагињанин **(33)**, Арлесијанац **(32)** и Гали са севера **(35)** жучно погађа о условима за превоз товара док их стражар **(36)** мирно посматра.

СИЦИЛИЈАНСКИ ЕЛИКСИР

Тајни рецепт ђа Ђиролама

НА ДАН ВЕНЧАЊА АНЕ И ЕМИЛИЈА АВЕРНЕ, МЛАДОЖЕЊА ЈЕ У САНДУЧЕТУ НАШАО ЗАПЕЧАЋЕНО ПИСМО БЕЗ ИМЕНА ПОШИЉАОЦА. У КОВЕРТИ ЈЕ БИО ДУГО ТРАЖЕНИ ДОКУМЕНТ.

Дуго је боловао отац Ђиролamo из фрањевачког капуцинског реда све док, једне ноћи с почетка прошлог века, није предосетио да ће се убрзо заувек опростити са родном Калтанисетом и овоземаљским светом. Наредио је да се хитно позове дон Салваторе Аверна, богати месни трговац и несебичан добротвор самостана.

Дон Салваторе Аверна је не схватајући сузних очију гледао у испружену дрхтаву руку старог пријатеља, а онда узео пожутели лист и на знак умирућег принео ухо његовим уснама.

— Дајем ти рецепт, чувај га... — промрмљао је отац Ђироламо.

Неколико сати касније фратар је умро, а Салваторе Аверна постао је власник ретког тајног рецепта који су вековима чували монаси фрањевачког манастира у сицилијанском граду Калтанисети.

Горки напитак, који су оци справљали од мешавине 60 разноврсних и различито дозираних сицилијанских трава, пио се пре јела, за апетит, или после јела за добро варење и као лек против маларије и разних стомачних болести.

ПОЗИВ ИЗ КРАЉЕВСКЕ ПАЛАТЕ

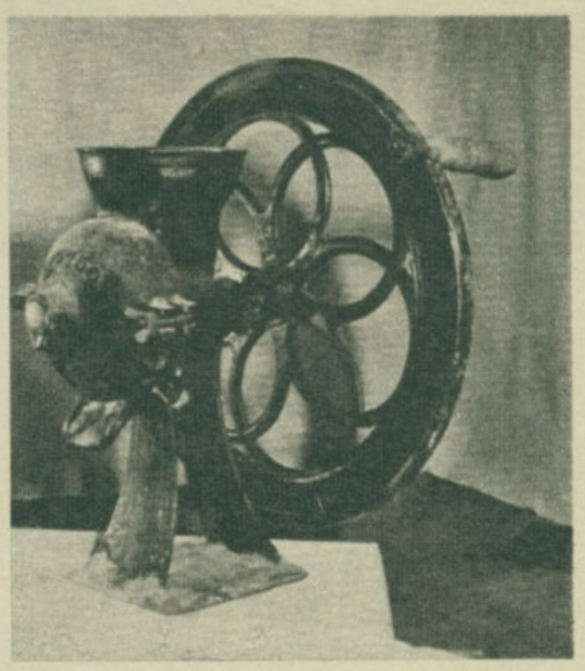
Лепши знак захвалности и пријатељства дон Салваторе није могао да пожели. Колико је пута зачињавао пријатне послеподневне разговоре са оцем Ђироламом гутљајем лековите траварице! Одлучио је да је убудуће прави сам за своју душу.

Следећих година његова породица и пријатељи с уживањем су пијуцкали напитак који је трговац тканинама пажљиво припремао у слободне сате. Када се 1859. године породица Аверна пресели у нову кућу у Ксиболију, надомак града, у подрум новог здања пренета је и дон Салваторова дестилерија из које су се за породичне светковине износиле боце фра Ђироламовог напитка.

За божићне празнике те исте године дон Салваторе је одлучио да најближим пријатељима и пословним партнерима пошаље по боцу горког напитка справљеног од сицилијанских трава, изворске воде и топљеног шећера. Празнични поклон Салватора Аверне постао је традиција, а слава лековите траварице прочула се по целој Сицилији, Италији и доспела чак до Лиона одакле је дон Салваторе набављао скупоцену свилу и имао пословне пријатеље.

Напитак који је истовремено и лечио и пријао толико је хваљен да је 1868. дон Салваторе Аверна одлучио да подрум своје куће претвори у фабрику. Старац није погрешио када је управљање новим предузећем препустио сину Франческу. Отац је наставио да тргује тканинама, а Франческо је одушевљено организовао производњу сицилијанске траварице и ширио мрежу купаца.

Док су флаше одлазиле само пријатељима на поклон, нису имале етикете. Сада је за производ морало да се смисли званично име



Млин који је служио за млевење трава. Млевење је и данас ручно.

и заштитни знак. Пиће оца Ђиролама добило је назив Амаро Аверна (италијански amaro — горак) а један Франческов пријатељ нацртао је етикету која се до данас није изменила.

После смрти дон Салватора Франческо Аверна наследио је фабрику која је још увек пословала прилично скромно, али су медаље и почасне дипломе из земље и иностранства говориле да је „сицилијански еликсир“ све чувенији.

Шта ли је трговац из Калтанисете, богу иза леђа, помислио када му је једног дана 1895. уручен позив из краљевске палате у Риму? Неколико дана касније,



Етикета траварице Амаро Аверна остала је иста преко сто година

Франческо Аверна је стајао веома узбуђен пред Умбертом I и краљицом Маргаритом и слушао како га именују за Добављача краљевске куће. Била је то почасна титула. У пракси, добављач је имао да се брине да краљеви подруми увек буду добро снабдевени тамноцрвеним напитком. Никакав напор, а уз то реклама на којој су сви могли да му позавиде.

САМО У АПОТЕКАМА

Када је 1923. године Франческо Аверна умро, догодило се нешто за то доба незамисливо и за Италију, а камоли за Сицилију у којој женама без пратње мужа једва да је било дозвољено да промоле нос из куће. Неутешној удовици Анамарији Аверна муж је вероватно усадио нешто од свог пословног духа, па је одлучила да послове управљања, тада већ великог предузећа, преузме на себе. Први пут у историји Сицилије на кормилу једне фабрике нашла се жена, мајка шесторо деце, две девојчице и четири дечака.

Док су се Паоло, Емилио и Микеле школовали и припремали да једног дана преузму вођење фирме, Анамарија Аверна одлично се сналазила у пословном свету. Удовица је искористила школовање сина Паола у Сједињеним Америчким Државама да и тамо пласира сицилијански амаро. Успех је био огроман.

У то доба у Америци је било забрањено продавање алкохолних пића, а шездесетак разних трава од којих се правио „Амаро Аверна“ потапало се, поред изворске воде, и у известан проценат сасвим чистог и строго забрањеног алкохола.

Заклети прохибиционисти зажмурили су у име лековитости италијанског производа на незгодни састојак, па се све до 1933. године „Амаро Аверна“ у Сједињеним Државама куповао искључиво у апотекама.

Освајање новог тржишта пратиле су рекламе у којима су листи бољки које горка траварица лечи, додате колера и велике богиње. На њима је могло да се прочита како амаро „отвара апетит и гаси жеђ“. У доба прохибиције сицилијанска траварица сигурно је, бар донекле, гасила жеђ америчких љубитеља добре капљице. Имала је и ту предност што се продавала и пила легално.

Анамарију није омео ни вихор другог светског рата када је фабрика, чији је процес производње захтевао стотине, месечно добијала само педесет насушних килограма шећера.

Прве године мира, шездесет осмогодишња Анамарија Аверна препустила је послове већ одраслим синовима. Једног од њих, Емилија, поред трговине, занимала је и породична историја. У потрази за коренима дошао је до веома непријатног сазнања за све Аверне — званични документ којим се потврђује куповина имања у Ксиболију нестао је као да је у земљу пропао.

Стрпљиво истраживање довело га је до имена бележника који је ишчезли уговор саставио. Бележник је већ годинама почивао у миру, али се његова нећака Ана, у доба када се Емилио распитивао за њеног рођака, налазила у цвету младости. Иако ни она није знала где је документ, Емилио је за тражио њену руку.

На дан венчања младожења је у сандучету нашао запечаћено писмо на коме није било адресе пошиљаоца. У коверти је била тапија на имање у Ксиболију. Никада се није сазнало ко је толике године чувао документ и зашто га је вратио баш на дан венчања.



Аван и тучак из 19. века још се употребљавају у фабрици у Ксиболију

СТОЛЕТНИ БОР

Протекао је читав век од доба када је дон Салваторе за своју душу дестилисао боцу фра Ђироламовог горког напитка. Праве га и данас исто као некад: оних шездесет тајанствених сицилијанских травки пажљиво се бира, бере, суши и потапа у алкохол и топљени шећер. Али, сада из постројења у Ксиболију годишње изађе 7,5 милијарди литара лековите траварице, а 160 радника из Калтанисете за то време оствари зараду од 20 милијарди лира (око 50 милијарди старих динара).

Откако је 1965. у осамдесет и седмој години, умрла Анамарија Аверна, фабриком управљају њени синови.

Недалеко од постројења за дестилацију свемирског изгледа уздиже се столетни бор. Под његовом крошњом „хладио“ се за спарних сицилијанских послеподнева, пре више од 120 година, дон Салваторе и вероватно са захвалношћу сећао фра Ђиролама. Рецепт „Амаро Аверна“ још је неизневерена породична тајна.

М. И.

КО ЈЕ ПОТОПИО »СТРАЖУ«

ЗАПАЛИТЬУ ГА!

Преко три и по деценије на дну сплитског пристаништа лежао је брод пун муниције и оружја. Тајну је знао само један човек

Радећи на продубљавању градске луке у Сплиту, на Гату шпанских бораца, како се данас зове предратни Гат св. Дује, багеристи предузећа „Лука — Сплит“ нашли су 18. децембра прошле године два тешка митраљеза и разну муницију. Истог дана цео град под Марјаном причао је о необичном налазу на месту где су годинама пристајали бродови. Шта би се догодило да је један од њих својом кобилицом запео за гомилу противавионских и топовских граната, митраљеских и пушчаних метака?

Истовремено се поставило питање који је и чији брод од којег је, заједно са опасном муницијом, на површину извађен и део крме. Стручњаци су утврдили да се ради о нашем једрењаку „Стража“ коме су италијански окупатори дали своје име „Ла гвардија“. Међутим, како је и када брод пун муниције и оружја доспео на дно сплитске луке?

БОМБАМА НА БРОДОВЕ

Почетком септембра 1943. године, неколико дана пре званичне капитулације Мусолинијеве фашистичке Италије, „Стража“ је са теретом наоружања и муниције запловила из Шибеника према Сплиту. Посаду овог једрењака чинили су наши људи: петорица са острва Иста и два поморца са острва Молата.

Када су „Стражу“ везали на Гат св. Дује, испред румунског теретњака „Балкик“, нико од њих није ни слутио да више никада неће ступити на палубу једрењака. Италијани су на њега одмах укрцали и неколико бачви нафте. Целокупан терет, то му је за време окупације и био задатак, брод је за потребе италијанске II армије превозио између јадранских лука.

У то време у јеку је био познати септембарски двадесетодневни отпор града Сплита: Италија је била на издисају и сада јој је требало задати последњи одлучујући ударац.

Међутим, над сплитском луком чести и незвани гости били су немачки бомбардери који су покушавали да разорним бомбардовањем униште што више бродова и тиме спрече да падну у руке партизана.



Вјекослав Милановић — стручњак за паљевине

Десетог септембра 1943. године, два дана после објаве о капитулацији Италије, посада „Страже“ побегла је на Марјан јер су Хитлерови авиони у 8 часова засули луку бомбама, покушавајући да погоде теретњак „Балкик“. Када им то није успело, вратили су се два сата касније и разнели „Балкик“ у парампарчад. Потопљено је и неколико других бродова на везовима, док су један теретњак и један једрењак са пет јарбола страдали на самом улазу у луку. Али, као неким чудом, „Стража“ је опет остала нетакнута!

Међутим, када су се сутрадан чланови њене посаде вратили у луку с намером да поново ступе на њену палубу, угледали су висок стуб дима и брод у пламену. Изгорели су и конопи који су га држали уз гат. Једрењак је затим кратко заплутао и убрзо потонуо на дубину од око 6 метара, нешто укосо у односу на садашњу Обалу братства и јединства.

Како се „Стража“ запалила када је немачки ваздушни напад у којем је остала неоштећена увелико прошао?

Тајна је разјашњена после више од 36 година, када су поново на светло дана изронили делови терета и брода.

КАКО БИТИ НЕПРИМЕЋЕН

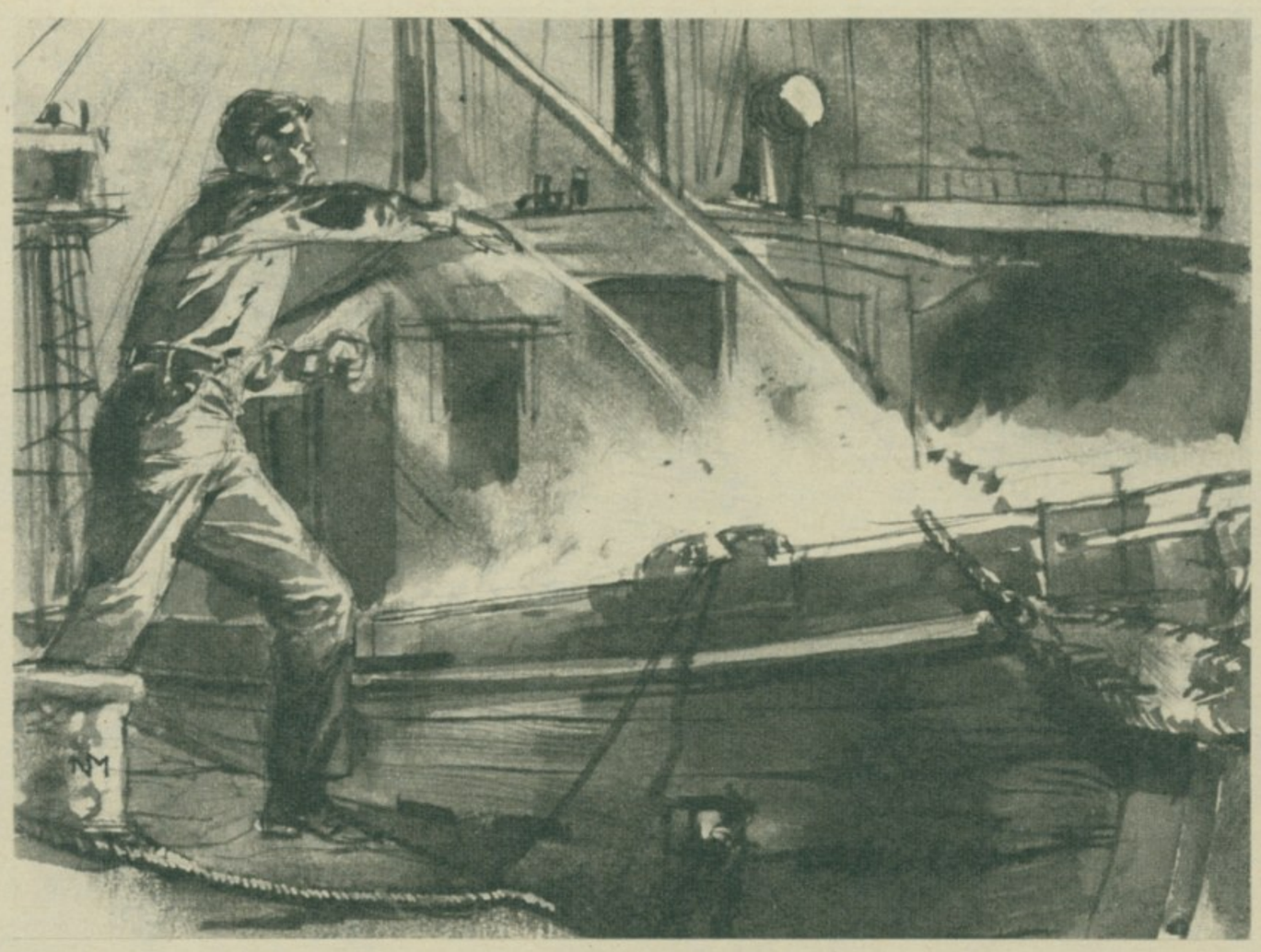
Тада је двадесет осмогодишњи сплитски партизан-илегалац Вјекослав Милановић, данас потпуковник ЈНА у пензији, запалио здање сплитске скупштине општине. Све акције, због којих је у рату одликован Орденом за храброст, изводио је по задатку Мјесног комитета КП, и углавном увек сам. А његова специјалност биле су — паљевине.

— То је врло једноставно — сећа се Вјеко. — **Полио сам општинску зграду, у по бела дана, бензином и онда на њега бацио запаљену вату. Сукнуо је огроман пламен који је прогутао сав инвентар и намештај, претворивши главну зграду мог Сплита у тамну, пусту рушевину. Истог дана на исти начин запалио сам и „Стражу“.**

Овакве акције није било тако једноставно и лако изводити, како прича скромни револуционар. Било је, пре свега, неопходно и веома опасно понети канте бензина кроз Сплит где је још било Италијана, нарочито злогласних црнокошуљаша и доушника. Такође је био прави подвиг неприметно полити зграду или брод бензином, запалити га и на време, наравно опет неприметно, нестати. Међутим, у томе је Вјекослав Милановић био прави мајстор.

Морам га запалити, говорио је себи док се приближавао једрењаку „Стража“. Знао је да је на њему муниција и уверавао себе да не сме да дозволи да тај драгоцени терет одвуку Италијани.

Слама којом је био обложен известан део терета на палуби помогла је



храбром илегалцу да у потпуности изврши задатак који је наумио. Прикрао се „Стражи“, по палу би брзо разлио бензин, на њега бацио запаљену лоптицу вате и дао се у бег. Чуо је, трчећи према Марјану, пуцњаву и експлозије и одмах знао да је успео: када се осврнуо, угледао је једрењак у пламену у којем су се распрскавали меци и гранате. Међутим, већина експлозивног терета није експлодирала, највероватније због тог што је брод убрзо, оштећен пламеном и експлозијама, потонуо.

Али, упорни Вјекослав није још био задовољан.

У ПАРТИЗАНЕ — ИЗ БОЛНИЦЕ

Снабдевши се новом количином бензина, партизански илегалац се журно упутио према сплитској железничкој станици. Желео је да запали и ту зграду, да се види да окупатори нису сигурни ни у самом Сплиту. Међутим, ускоро се и сам претворио у буктињу.

— Журио сам се да у истом дану изведем и ову акцију, па нисам приметио да сам, при поливању зграде, разлио бензин и по десној нози — сећа се Вјекослав Милановић. — **Када сам у покушају да је бацим на бензином наквашену зграду железничке станице запалио вату, плануле су панталоне и осетио сам како ми пламен захвата ногу.**

Времена за размишљање није било. Хитро је изуо ципелу и њом угасио пламен на потколеници и стопалу. Али, нога је већ увелико била повређена запаљеним бензином.

Наравно, није поклекнуо. Стежући зубе од болова успео је да запали станицу, а да тек после и те успешно изведене акције оде у болницу и затражи лекарску помоћ.

Опекотине су биле такве да је морао да остане на лечењу. Но, његова жеља да буде на слободи и зебња да га не открију италијански агенти биле су јаче од болова и немогућности да се нормално креће.

Из болнице је побегао право у — партизане.

Иван Лончар

БИТКА код Розбаха

ЦАР



И КРАЉ МОРА ДА ШТЕДИ — Пруски краљ Фридрих II, уз чије је име касније додато ј једно Велики, рођен је 1712. године. Његов отац Фридрих Вилхелм I био је војник од главе до пете. Зато и није чудо што је настојао да свог сина учини добрим хришћанином, штедљивим домаћином и добрим војником. А најбољи начин да се то постигне било је строго, заправо суров васпитање. Будућем краљу није преостало ништа друго него да се повинује оцу. Али, оно што је Фридриху II као дечаку било лако да прихвати Фридриху као младићу постало је тешко. Осво јен идејама просвећености, почео је да долази сукоб са оцем а пошто је по сваку цену желе да их избегне, научио је да прикрива своје мисл и претвара се. Овај нови став битно је утиц на Фридрихов карактер: учинио га је притворним, лукавим и циничним.

1



ФИЛОЗОФ И РАТНИК — По осећању филозоф, а по васпитању ратник, Фридрих II је са двадесет година дошао до закључка да је ситна унутрашња служба основ дисциплине а упорне вежбе — тактике. Први рат у којем је имао прилику да се истакне, а он је то учинио, био је онај који се водио за пољско наслеђе на Рајни. У њему се Фридрих са својих хиљаду људи борио на страни аустријског принца Еугена. Ова војна била

2



НЕПРИЈАТЕЉ ОТКРИВА ЛУКАВСТВО — После упада у Чешку и повлачења из ње, Фридрих II је у септембру 1756. године располагао са око 22 хиљаде људи. У исто време, савезници су располагали са двоструким бројем војника: Француз је предводио Шарл Субиз а Аустријанце принц Хилдбургхаузен. Приметивши да је бок непријатеља недовољно обезбеђен и слаб, Фридрих је одлучио да баш ту нападне. Међутим, Субиз, чија се војска у том тренутку налазила код Санкт Михелна, запазио је покрете пруских трупа па је у ноћи између 3. и 4. новембра преместио свој логор између села Брандероде и Санкт Михелна. Фридрих је на то одговорио противпотезом па је војску повукао иза потока Лаје и распоредио је између Бедре и села Розбаха. Четвртог новембра савезници су одлучили да нападну леви бок и позадину Пруса.

4



У ТРИ КОЛОНЕ — Под заштитом 8 бригада и 12 ескадрона савезници су дан касније, у три паралелне колоне, стигли до места Цојхфелда и одатле кренули на исток. Сматрајући да је куцнуо час, Фридрих је издао наређење генералу Зајдлицу да уз помоћ 38 ескадрона пресече пут непријатељу. Око пола три по подне истог дана упутио је пешадију назад, на положај код села Грос Кајни. Тако су се савезничке колоне нашле наспрам ле-

5

НЕ ПРАШТА!



је за њега значајна јер је имао прилику да упореди аустријску са својом војском и да се увери у несумњиву предност оних којима је командовао. Управо ово сазнање битно је утицало на његове касније одлуке. Наиме, чим је 1740. године доспео на престо, Фридрих II објавио је рат Аустрији. После неколико победа и Дрезденског мира који му је донео Шлезију, у Берлину је поздрављен као Велики.



ФРИДРИХ НЕ ДА ОСВОЈЕНО — Губитак Шлезије Аустрија никад није опростила Фридриху. Свесна да сама не може да се одупре Прусији, успела је да убеди Французе да раскину савез са Фридрихом и да се прикључе њеној коалицији са Русијом. Тако су се три најмоћније европске силе тог времена нашле удружене против Прусије која је могла да рачуна само на — саму себе. Истина, помоћ јој је пружала Велика Британија али она је више била новчана него војничка. Упркос сили која се спремала против њега, Фридрих је одлучио да Шлезију не врати Аустрији и да први нападне. Тако је, напавши 1756. године Саксонију, започео седмогодишњи рат у којем је показао невероватну упорност и храброст. Ову дугу и исцрпљујућу војну Фридрих је лично водио: припремио је војску и одлучивао о томе каква ће се тактика спровести.



вог пруског крила. Приметивши да се Пруси повлаче на исток, Субиз наређује да коњица у 3 и 15 крене у напад. Међутим, догодило се нешто што није очекивао: његове ескадроне дочекује убитачна ватра пруске арт... Петнаест минута касније у јурић... и коњица генерала Зајдлица. Ч... савезника почело је да се осипа и ... у нереду, што је изазвало панику м... пешацима.



САВЕЗНИЦИ БЕЖЕ — Метеж међу изненађеним савезницима Фридрих је искористио да своју пешадију са нешто истакнутим левим крилом постави попречно на правац повлачења непријатеља. Поколебана поразом коњице, и савезничка пешадија почела је да губи тле под ногама. Исто се десило и са артиљеријом. Три француска пука кренула су у јуриш али су претрпела тешке губитке. Исто су доживела и три аустријска пука. Користећи то генерал Зајдлиц кренуо је на савезнички бок: Французи и Аустријанци нису успели да му одоле па су се дали у бекство. Битка код Розбаха трајала је непуна два часа а најжешће борбе водиле су се само 15 минута. Упркос томе, губици које су савезници доживели били су велики: страдао је сваки четврти човек, укупно 10 хиљада људи. Њихов пораз значио је блиставу победу Фридриха Великог.

ВОЛЕЛИ СЕ АЛЕКСА И САВ

— Ја сам отац па ћу женити синове, а ти мати па удај кћери. Ја се у то нећу мешати — рекао је кнез Милош својој жени Љубици. Није се, међутим, узалуд говоркало да је кнез већи хајдук од свих хајдука у Србији.

Главне забаве многих наших чаршија половином прошлог века биле су вечерње седељке. Уз добро јело и пиће ту се певало и играло, разговарало, севдалисало и бегенисало.

Душа таквих забава у Крагујевцу био је Алекса Поповски. После неколико разреда гимназије у Новом Саду прешао је у Шабац за писара Јеврема Обреновића, брата кнеза Милоша. Када је кнез чуо за писменост младог човека, одмах га је позвао у Крагујевац.

Млад, леп у варошком оделу са широком кравато романтичарских песника, јер је и сам писао стихове , мамио је уздахе девојака. Многи девојачки очеви приређивали су посела само да би им Поповски дошао у кућу и видео кћер. Сам кнез Милош често га је позивао да му забавља госте а врло брзо га одредио да му децу учи лепом понашању.

Слушајући до тада само тврде речи српских сељака од којих су многи били војводе, попови и кнезови, кћи кнеза Милоша Савка није ни слутила да српски језик има и тако нежних речи које је први пут чула из уста младог учитеља. Девојка се заљубила у Поповског. И он у њу.

НЕЋЕ АНКУ

Осим писмености, углађености и лепоте Поповски је био познат још по једној особини: умео је да имитира људе као мало ко. На несрећу, најчешће кнеза Милоша и његовог придворника Симу Паштрмца званог Амица, коловођу многих свирепих шала на кнежевом двору. Кнез Милош и Паштрмац збијали су их са многима који су се, најчешће у невољи, често обраћали кнезу.

Није прошло много а прича о овој Алексиној вештини стигла је до „правих ушију".

— А кога ти то изиграваш и олајаваш по чаршији? Зато ли те, бре, доведох овде! — рече му кнез Милош кад га изведоше пред њега. — Двадесет и пет!

Само што тешка рука момка Шаренгаће падне на Алексино раме, у собу упаде Савка, обеси се оцу око врата и стаде да вришти претећи да ће скочити са спрата ако не пусте Поповског.

— Пусти га — нареди кнез — али сутра зором на коња па га враћај Јеврему у Шабац. Он ми га је и послао, па ето му га!

Јевремова кћерка Анка једва је дочекала Поповског у Шапцу, али момак је, како је стигао, пао у постељу. Узалудни су били сви мелеми које је Анка набавила. Кад су видели да ништа не помаже, пошаље га на лечење у Београд. Девојка је успела да му обезбеди смештај у Кнежевом конаку.

И МЕНИ ЋЕШ ДА ПЕВАШ!

Дан по дан, и Поповски поче да се опоравља и сањари о Савки. И тако му једног дана из Крагујевца стиже од ње писмо. Нежни стихови које је у одговор написао вољеној девојци, међутим, стигоше у руке кнеза Милоша. Чим је прочитао Алексиню писмо упућено Савки, наредио је да Љубица са децом оде за Пожаревац а Поповски да дође у Крагујевац. Тако је и било.

— А ти тако? Певаш мојој Савкици? Е, сад ћеш да певаш мени, само на мало други глас! — викну Милош Поповском чим га угледа, а затим се окрену момцима Шаренгаћи и Игрићу:

— Одвалите му педесет, а онда га на коња па Мићићу у Ужице!

Момци га зграбише, извукоше у авлију и оборише. Слабашни Поповски већ код десетог штапа престаде да „пева".

Глас о догађају са Поповским брзо је стигао до Савке. Девојка је постала затворена и тужна венула је и готово престала да једе.

У кнежевом конаку у Пожаревцу радио је неки сељак: цепао дрва, доносио воду, хранио живину.

Једног јутра Савка му тутну у џеп нешто новца и једно писмо. Рече момку да га однесе Поповском у Ужице и да ником о томе не говори. Кад је кнегиња Љубица упита за момка, Савка слага да га је пустила кући да обиђе болесну мајку.

ДОБРО ГА УГОСТИТЕ

Оку ужичког сердара Јована Мићића није могла, причало се, да промакне ни птица преко Ужица. Долазак непознатог коњаника његовом писару Поповском био му је крајње сумњив. Одмах је наредио својим момцима да добро мотре на обојицу.

Угошћен и одморен, незнанац већ сутрадан зором крену за Пожаревац носећи Савки писмо. Али тек што зађе у први шумарак изнад вароши, заустависше га пушке. Скинуше га с коња, одузеше писмо, нож и пиштољ и пустише га. Престрашени момак продужи пут Пожаревца. Нешто касније сустиже га коњаник остављајући за собом само облак прашине.

Гласоноши је било јасно да овај носи кнезу Милошу писмо које су му одузели, но није могао ништа да учини. Када зађе у планину Рудник, у којој је упознао сваку стазу још док је ратовао с Турцима, скрену с друма и продужи стазицом у срце планине. Тамо ће, знао је, наћи Љу-



ЗКА *****

де који су се одметнули од Милоша. Одсад ће му планина бити кућа, а ти људи браћа.

Када је кнезу Милошу стигло писмо из Ужица, одговорио је Мићићу да му одмах допреми Поповског. Момцима Шарентаћи и Бекети рече:

— Ја ћу сутра фамилији у Пожаревац, а за неки дан доћи ће Поповски из Ужица. Добро га дочекајте и угостите. Нека буде прасетине, овновине, ћуретине и сваког другог јестива и доста вина и ракије да се пас не сети. А онда га поведите тобож мени у Пожаревац, само пазите да



у путу не изгинете од хајдука.

Шаренгаћ и Бекета разумели су господарево наређење. Није им било прво.

У Пожаревцу кнез Милош затече болесну Савку и намргођену Љубицу. Знао је шта им је, али се правио невешт. А кад му Љубица стаде говорити да не цепа детету срце и да Поповског хвале три чаршије: шабачка, крагујевачка и ужичка, он јој благо одговори:

— Ја сам отац па ћу женити синове, а ти си мати па удај кћери. Ја се у то нећу мешати.

НИЈЕ БИЛО СРЕЋЕ

Поповски се зачудио дочеку у Крагујевцу. А када му после гозбе саопштише да га кнез позива у Пожаревац, његовој радости није било краја. Мислио је да је Савка рекла оцу све па се кнез одобровољио и зато га позива у Пожаревац. И учини му се да тај Милош и није тако рђав како се причало по Аустрији — да је у Србији од чобанина до митрополита све сам хајдук, а Милош највећи међу њима. Ето, даће му Савку.

За Пожаревац пођоше на коњима. С једне стране Поповског јахао је Шаренгаћ, с друге Бекета. Пред мрак стигоше у Свилајнац. Поче киша, па ту и осташе да заноће.

У једној авлији вртело се ускоро јагње на ражњу, Шаренгаћ и Бекета испијали су ракију за ракијом. После вечере пођоше на починак: Шаренгаћ и Бекета у једну мању кућу у авлији, Поповски у већу, до пута.

Киша је и даље сипила.

У неко доба огласише се пушке. Шаренгаћ и Бекета извршили су кнежево наређење. Пошто Поповском скинуше златан сат и прстење, потрчаше уз брдо пуцајући као да некога гоне.

Када су буновни сељаци изишли из кућа, кнежеви момци враћали су се из брда. Пушке су им се још димиле.

— Одагнасмо, браћо, хајдуке, али нам убише кнежевог секретара.

Скочише брже-боље на коње и одјурише за Пожаревац. Сељацима претходно наредише да покопају Поповског.

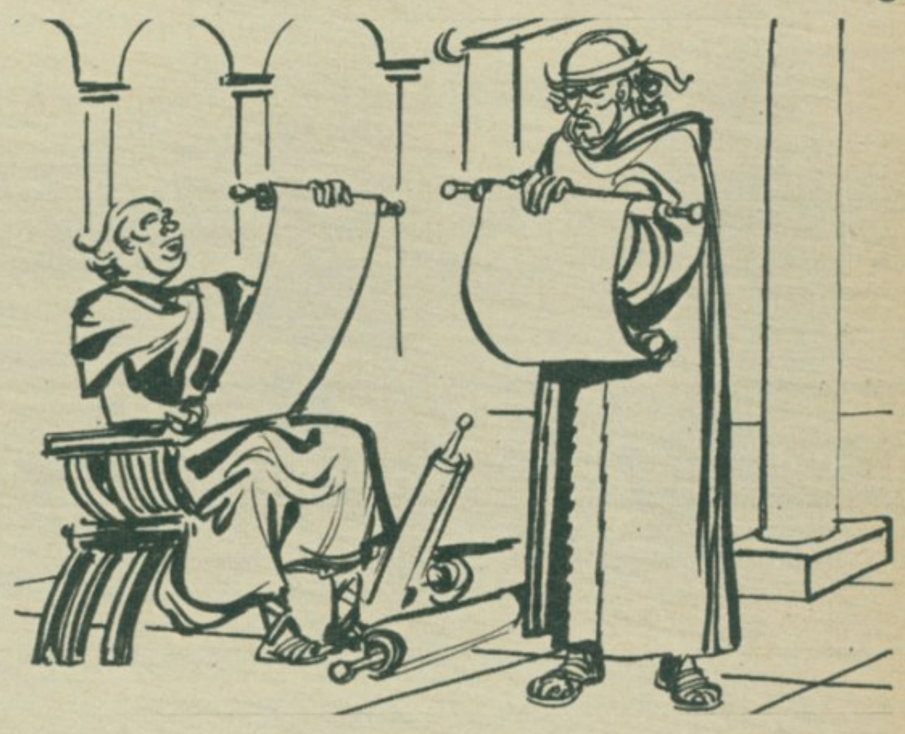
Људи урадише како им је наређено очекујући неку невољу што нису сачували кнежевог секретара. У мокрој земљи око прозора Поповског није било трагова осим оних који су водили из дворишне зграде где су спавали Шаренгаћ и Бекета.

Савку је кнез касније удао у грофовску пречанску породицу Николић. Кажу да у браку није било среће.

М. Владимировић

ЗАБАВНИКОВ ЛЕКСИКОН

ПЕРГАМЕНТ



У египатском граду Александрији налазила се најчувенија библиотека старог века коју је основао фараон Птоломеј Филаделф (284 — 246. пре н.е) у жељи да од Александрије створи нову Атину. Али, око два и по века пре наше ере, каже легенда, прочуло се да је библиотека у малоазијском граду Пергаму, резиденција династије Аталида, по броју свитака престигла александријску. Сујетни фараон побеснео је од муке! Да би спречио даљи процват пергамске библиотеке, одлучно је забранио да се у Азију извозе и најмања количина папируса. Али пергамски краљ му је доскочио: наредио је својим мајсторима да измисле нов материјал за писање. И тако је пронађен — пергамент.

То каже легенда. Историчари знају много мање о пореклу пергамента: само толико да је почео да се производи у периоду између 241. и 197. год. пре н.е. — па и то није сасвим сигурно.

Пергамент је танка, специјално обрађена кожа разних животиња: оваца, коза, телади, магараца, паса, антилопа, чак и змија! У почетку, за обраду кожа користили су се најживописнији материјали: вулкански пепео, туцана креда, јаја... За обичне потребе пергамент је био жућкасто-бео; за луксузније сврхе бојен је у пурпурно, црно, плаво, зелено. По тим луксузним пергаментима писало се, наравно,, златном и сребрном бојом.

Колики је значај придаван преради пергамента у средњем веку може се видети, на пример, из тога што су у Француској све коже намењене за прераду долазиле у полупрерађеном стању у Париз и ту, у аули Сорбоне, морао је да их прегледа и одабере лично ректор овог угледног европског универзитета!

Када се у 11. веку у Европи појавио папир, нови материјал полако је потискивао пергамент, али је ипак до краја 15. века остао најважнији за писање. У другој половини 15. столећа, када се појавила штампа, биле су омиљене књиге штампане на пергаменту — као библиофилске вредности.

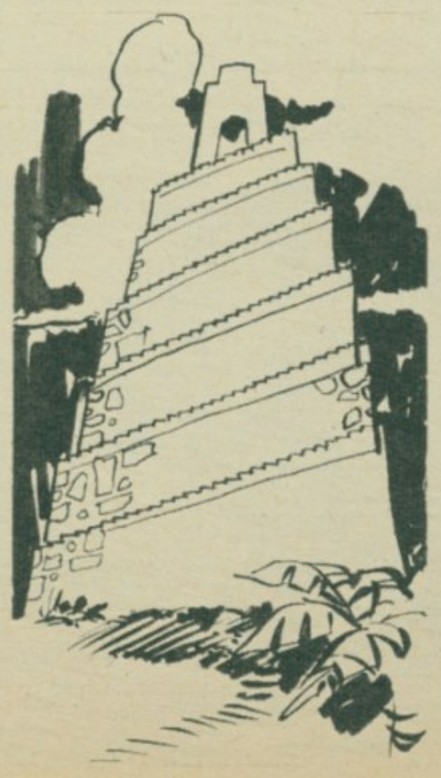
За неке нарочите сврхе на пергаменту се писало или, ређе, штампало и у нашем веку. На пергаменту су, на пример, написани Версајски уговор, којим је окончан први светски рат, као и најважније повеље Организације уједињених нација.

За разлику од правог пергамента, постоји и биљни **пергамент** или **пергаментни папир** који се добија обрађивањем целулозе сумпорном киселином.

ВАВИЛОНСКА КУЛА

Некада су, каже Библија, сви људи на земљи говорили истим језиком. У плодној земљи Сенарској (међуреч је Еуфрата и Тигра) живели су људи у сваком изобиљу, па су се погордили и решили да подигну град и кулу чији ће врх бити до неба. Кад је Бог видео шта зидају, разгневила га је њихова гордост па је за казну помешао људима језике да један другог не разумеју и расуо их по својој земљи. Град у којем се уздизала кула и где су људски језици измешани назван је Вавилон.

Како је настала ова легенда? У свим градовима на Еуфрату и Тигру уздизале су се високе грађевине у облику степенастих пирамида на чијем се заравњеном врху обично налазио храм посвећен локалном божанству. Те пирамиде су се звале „зигурати“, а најчувенија од њих налазила се у Вавилону. Археолози су откопали њен темељ и доње делове зидина. Пронашли су и таблице с клинастим писмом на којима је кула не само описана него и урезана. Тада се јавила претпоставка да је вавилонски „зигурат“ послужио као „модел“ за библијску Вавилонску кулу.



Зашто су Јевреји сматрали Вавилонску кулу симболом људске охолости и зашто је, по њима, Јехова баш тамо помешао људске језике? Реч Вавилон на вавилонском језику значи „божја врата“ (баб-илу), а на хебрејском слична реч „балал“ означава радњу мешања. Због сличности тих двеју речи Вавилон је лако могао постати симбол језичке збрке, утолико пре што је био град у коме се говорило разним језицима.

Нема ничег чудног ни у томе што су Јевреји у Вавилону и његовој пирамиди видели отеловљење порока и дрскости према Богу. Вавилонски цареви изградили су пирамиду радом робова и ратних заробљеника доведених са разних страна. На робовски рад приморавани су свакако и Јевреји. Та горка успомена могла је да нађе свој израз у причи о Вавилонској кули.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

БИО ЈЕ ОВО СЈАЈАН ПОХОД!

АЛ' НАЈЛЕПШЕ ОД СВЕГА ЈЕ ДА СМО СЕ ВРАТИЛИ ДОМУ СВОМ!

БАР ТАКО МИСЛИМ!

ЖИВОТ ОСВАЈАЧА НИЈЕ НИ-МАЛО ЛАК ...

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СЕ ВРАТИМ КУЋИ ПРЕ МЕСЕЦ ДАНА!

ДРАГА ...

БРРР!

DIK BROWNE 2-24

РЕЦИ НЕШТО, МОЛИМ ТЕ!

ДОЛАЗИ НАМ У ПОСЕТУ МОЈА МАЈКА!

© 1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

И, ПОТРЕБНЕ СУ МИ НОВЕ 'АЉИНЕ!

ДОБРО!

СЛАЖЕМ СЕ!

НАРАВНО!

ОД ДАНАС КЛОТ КУПУС СВАКИ ДАН!

УЖАС!

ЖИВОТ ОСВАЈАЧА СКУПО СЕ ПЛАЋА ...

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

КАКО СТЕ ПОГОДИЛИ?

— Код нас је обичај да људи поздрављају учитеља скидањем шешира. Пабло је знао да сам учитељ, а није скинуо сомбреро — објаснио је чариницима сењор Салвадор.

У малој царинарници у близини градића Ел Пасо, на граници Сједињених Америчких Држава и Мексика, једног врелог августовског поподнева водила се врло жива распра. Учитељ Салвадор, који је, сав посут фином прашином по црном оделу, силазио низ брег, чуо је још издалека галаму.

Стигавши пред ниску белу зграду царинарнице, он протури главу кроз отворен прозор и угледа своје старе познанике: царинике Американца Нортона и управника с мексичке стране Гомеза. О нечему су бучно расправљали.

СИГУРНА ИНФОРМАЦИЈА

Угледавши га Нортон радосно узвикну:

— Уђите, сењор! Добро сте нам дошли. Никако да расправимо једну ствар. — И обративши се колеги Гомезу упита:

— Слажете ли се да сењор Салвадор пресуди?

Мексиканац узаног тамнопутог лица пристаде с уздахом олакшања.

Салвадор уђе, обриса марамицом зној са чела и стаде крај писаћег стола:

— О чему се ради, пријатељи? — упита их на енглеском.

— Обавештени смо — поче Нортон — да је Пабло Перез, који скупља и продаје змије отровнице...

— Обавештени смо — прекиде га нестрпљиво Гомез — да је тај Перез опасан кријумчар.

Салвадор је све време пажљиво посматрао врх своје ципеле и кад су ућутали, рече:

— Не могу да се сетим Переза, али ми се чини да су пре више година његова деца ишла код мене у школу. А сад ми реците шта кријумчари. Вероватно понекад коју боцу ракије?

— Не алкохол — рече Нортон.

— Ни мексиканско сребро — упаде Гомез. — Преноси дроге. Марихуану и хероин!

— Није могућно!

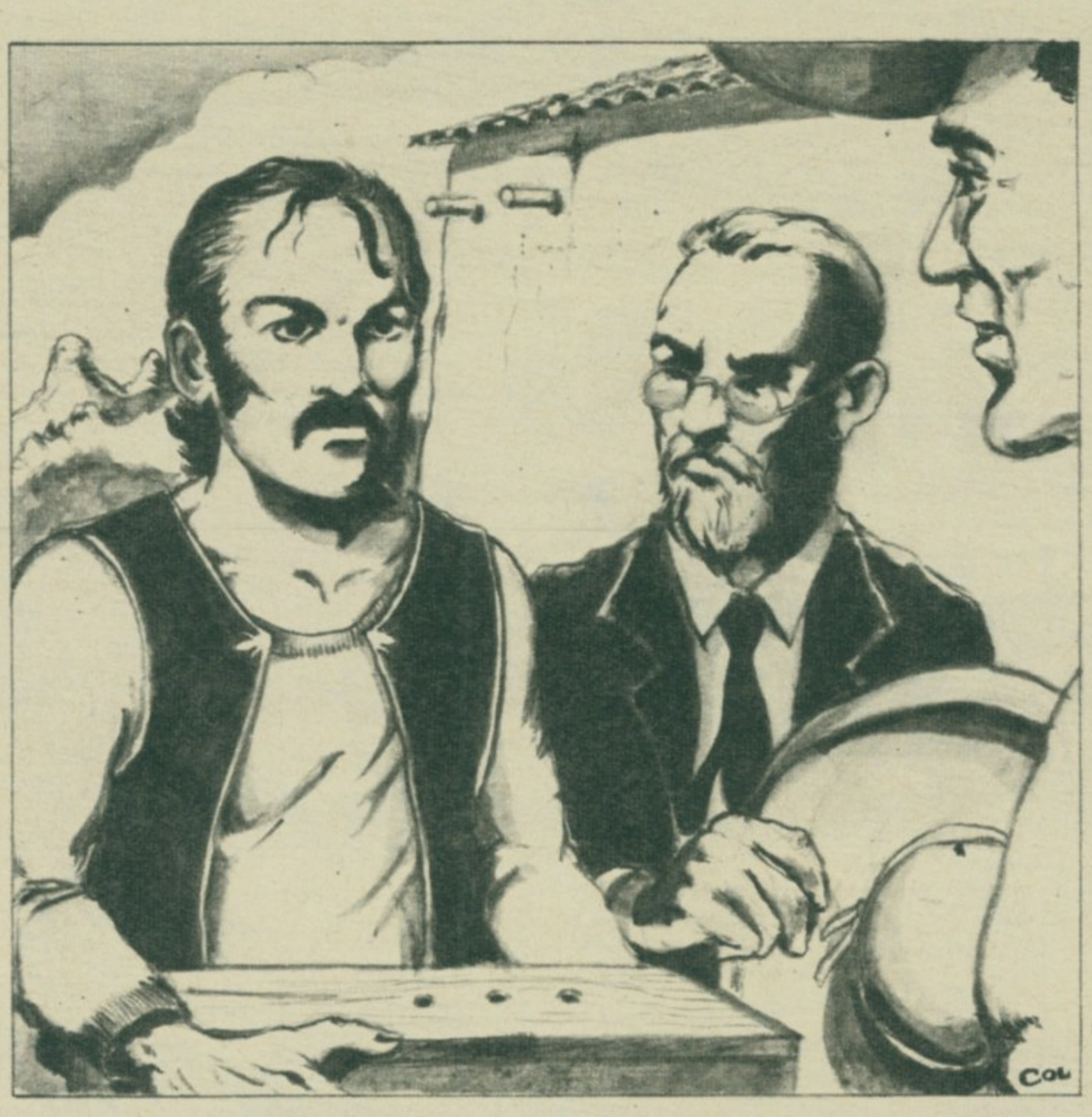
Стари учитељ био је запрепашћен.

— Не могу да поверујем. Да нисте погрешно обавештени?

— Информација је сигурно тачна — одговорише углас оба чарника.

ГЛАВА ИЛИ ПИСМО

— Тај је човек вешт и препреден — настави Нортон. — Сваке среде долази са сандуцима пуним змија отровница: звечарки, мокасина и коралњки, отровним као сам пакао! Те змије преноси преко границе апотекару Џефу Монктону, а свај их продаје даље неком заводу за производњу серума.



Неко од нас мора да прегледа тај отровни товар! Уверени смо да с њим сваки пут пређе бар килограм марихуане или опијума!

Гомез погледа на сат и рече.

— Данас је његов дан, тек што није стигао. Ту почиње проблем. Малопре смо расправљали ко ће да прегледа товар... Нортон је слабог здравља, ја имам двоје мале деце...

Салвадор мало поћута, а онда извуче из џепа новчић и рече:

— Бацајте!

Нортон баци новчић и пребледе. Писмо. Коцка је пала на њега! Управо у том часу добро позната прилика приближавала се дрвеном мосту: Мексиканац под великим сомбрером који је на ужету водио поспану мазгу.

На леђима животиње били су сандуци са избушеним рупама за ваздух. Кад се приближио малој групи испред царинарнице, из сандука се лепо чуло шиштање, сиктање и мекани звук преплитања змијских тела.

Мексиканац је стајао одсутно и незаинтересовано док се Нортон припремао за преглед. Навукао је дебеле чизме и рукавице и донео велику кофу воде у коју је требало истрести змије да би испразнио сандук.

Крупне грашке зноја избијале су му по челу када је дрхтавим рукама затворио врата собе. Остао је сам са змијама. Гомез је с друге стране врата нервозно шеткао горе-доле.

Док су чекали да се Нортон врати, Салвадор је нетремице посматрао продавца змија.

— Пабло, познајеш ли ме? — упита најзад.

— Како да не, учитељу, моја два сина били су твоји ђаци. Сад су већ људи и имају своје породице.

ПОГЛЕДАЈТЕ ОВО!

Ушто се на вратима појави Нортон са сандуцима змија. Био је бесан као рис.

— Ништа! Ништа нисам нашао! — и поче да опипава Мексиканчево одело.

— Ни овде нема ничега! Можеш да идеш! — и обраћајући се Гомезу и Салвадору закључи — преварили су нас!

Мексиканац равнодушно подиже сандуке и пође према вратима.

— Само један час! — повика учитељ, приђе Паблу Перезу и скиде му брзим покретом велики сомбреро. Пруживши шешир чаницима рече:

— Прегледајте ово!

* * *

— Како сте знали да је сакрио дрогу у шешир? — упитали су пола часа касније чаници Салвадора док су се заједнички частили по чашицом текиле.

— Знате, четрдесет година радим у овим брдима и код нас је обичај да људи поздрављају учитеља скидањем шешира. Пабло је знао да сам учитељ а није скинуо шешир.

М. И.

Јуче је изашао нови број енигматског листа

ПОЛИТИКА

Мозаик



У НОВОМ БРОЈУ НОВИ ПОКЛОН!

СУПЕР ПОСТЕР

ВЛАДО КАЛЕМБЕР

БИМ И БУМ













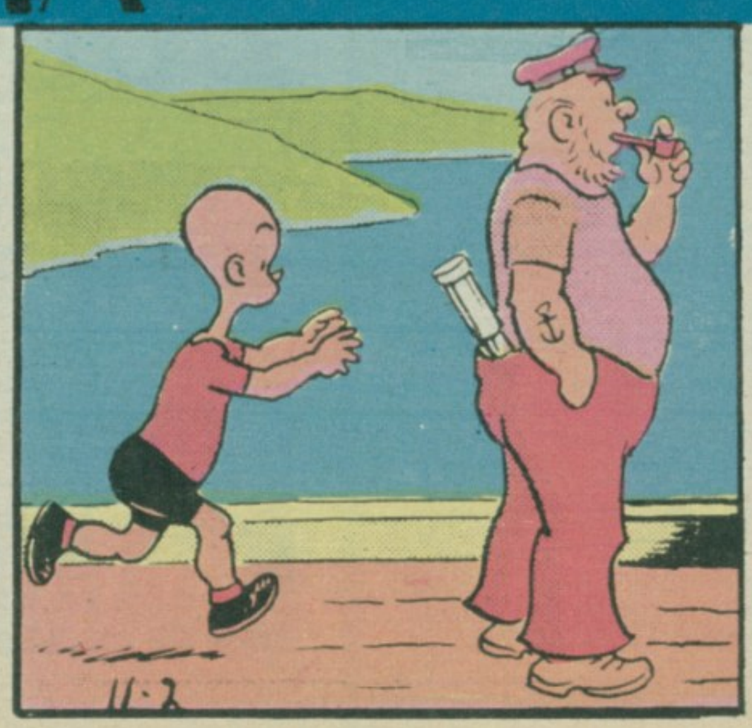


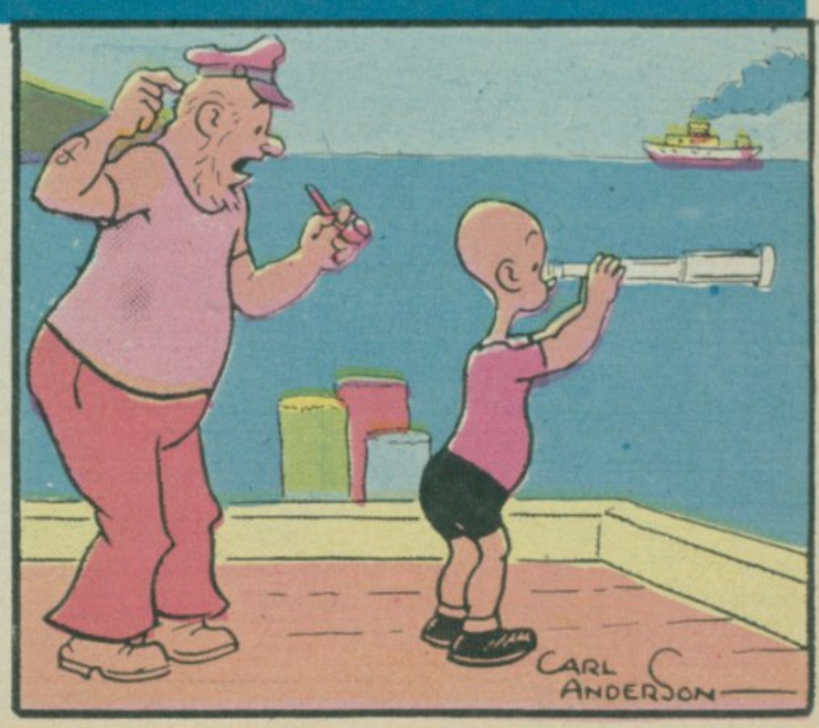




Мали МИЋА







Бруно Бразил: АЈКУЛА КОЈА ДВАПУТ НЕСТАЈЕ

II ДЕО

















ЕВО СТАНИЦЕ? ПРАВА МИШОЛОВКА? НИСАМ ЗНАО ДА ОВДЕ ИМА ТОЛИКО УНИФОРМИ?

СТАНИТЕ МАЛО ДАЉЕ?

ГЛАВНА СТАНИЦА

ТРЕБА ДА ЛИЧИМО НА ПУТНИКЕ? ИМАТЕ ЛИ НЕШТО ДА НАМ ПОСЛУЖИ КАО ПРТЉАГ?

ТРЕНУТАК?

СЛИКАРСКИ ПРИБОР?

ОДЛИЧНО?

P

СМЕШКАЈТЕ СЕ, ОПУСТИТЕ СЕ МАЛО?

СВЕ БИ БИЛО У РЕДУ КАД НЕ БИХ ИМАО КНЕДЛУ У ГРЛУ?

АКО НАС НЕКИ ПОЛИЦАЈАЦ ЗАУСТАВИ, ЗАТОПИЋЕТО ГА ДА НАМ ПОЗИРА?

УЛАЗ

ГОСПОДИН ХОКС, ПУДЛ, ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ИЗГУБИО СВОЈ ЛИЧНИ ОПИС? ЧИНИ МИ СЕ ДА ГА ВИДИМ?

!

ШТА?! ВИДЕЛИ СТЕ ХОКСА?!

НИСАМ СИГУРАН ДА ЈЕ ТО ОН?

ПОЧИЊЕМ ПОЛАКО ДА СХВАТАМ ЗАШТО ЈЕ ШЕЛЕНБЕРГОВА ПОДМОРНИЦА ИЗАЗВАЛА ПОКОЉ ТЕБУ ТАЈНИМ АГЕНТИМА?

2

МОРАМ ДОБРО ДА ОТВОРИМ ОЧИ И ПРЕДУЗМЕМ НЕШТО ИЗДАЛЕКА!

ГДЕ, ПРОПАЗ ЈЕ ЗАТВОРЕН!

ПЛАЗ

АЛИ, ОТКУД ОНИ ЗНАЈУ ДА ОВДЕ ТРЕБА ДА СЕ САСТАНЕТЕ?

ТО БЕКСТВО СУ НАМЕРНО ДОЗВОЛИЛИ И САД ГА СЛЕДЕ!

ИЗВИНИТЕ, ЖУРИ НАМ СЕ!

1-40

ГАРДЕРОБА

МИШОЛОВКА! МИСЛИО САМ ДА ЋЕ КОНТРОЛИСАТИ САМО **ОДЛАСКЕ**, А НЕ И **ДОЛАСКЕ**! ПРИЧЕКАЋУ ОВДЕ!

СХВАТАМ, САМО ИЗВОЛИТЕ!

ХОКС?!

БРАВО! СЈАЈНО СИ НАПРЕДОВАО!

ЧИСТА „ПОЗАЈМИЦА" СА СТАНИНЕ! ИМАМ ЈОШ НЕШТО ЗАНИМЉИВО!

ИЗЛАЗ

ПОСЛУЖИ СЕ!

ОРУЖЈЕ? НЕЋЕТЕ, ВАЉДА, ОВДЕ ДА ПУЊАТЕ?!

НЕ БОЈТЕ СЕ!

ОВО ОРУЖЈЕ ЈЕ ИДЕАЛНО ПРИ ПОВЛАЧЕЊУ! КО ЖЕЛИ, НЕК ПОЂЕ ЗА МНОМ!

МИСЛИТЕ ДА ЋЕ СЕ ТАЈ ТИП ЗАИСТА ПОЈАВИТИ?

СВАКАКО? ЗАТО СУ ТУ ВАШИ ТЪУДИ ДА ДОБРО ПАЗЕ?

А МИ СМО НА ТРАГУ ОНОМ ПУДЛУ ШТО ЈЕ ПОБЕГАО ИЗ БОЛНИЦЕ? ОД УХОДА СМО ДОЗНАЛИ ЗА МЕСТО ЊИХОВОГ САСТАНКА?

ЗВИИИЗ

СИГНАЛ? ОТКРИВЕНИ СУ?

ДОЛАЗИ СА ПЕРОНА?

ИЗГЛЕДА ДА СУ СЕ ПРОВУКЛИ КРОЗ СКЛАДИШТЕ? **БРЗО**?

И ТАКО ЈЕ НА ГЛАВНОЈ ЖЕЛЕЗНИЧКОЈ СТАНИЦИ НАСТАЛА ЈЕ ПРАВА ТРКА И ЈУРЊАВА...

ПОЖУРИТЕ! УБЕЂЕН САМ ДА ЋЕ УСКОРО ДА ПЉУШТИ ОД МЕТАКА!

ЈА НИСАМ ПРАВИ АГЕНТ И ЗАТО...

ПУСТИТЕ МЕ ДА СЕ ПРЕДАМ! НИШТА НЕ ЗНАМ И НЕЋУ МОЋИ НИШТА ДА ОДАМ!

НИЈЕ САД ВРЕМЕ ЗА НЕРВНЕ КРИЗЕ, РИКАРДО!

НЕ МОГУ ВИШЕ, БОЈИМ СЕ! НЕЋУ СЕ ИЗВУЋИ!

ТО ЈЕ ТОМАК КОЈИ РУКУЈЕ ПРИМО-ПРЕДАЈНИКОМ? ЗНА ЛИ ШИФРЕ?

НОВЕ НЕ! СВЕ СЕ ПРОМЕНИЛО, АЛИ...

ОНДА, ЖАО МИ ЈЕ, АЛИ СЕКУНДИ СУ У ПИТАЊУ!

БРЗО УЧИШ, ДРУШКАНЕ! МИСЛИО САМ ДА САМ ЈА ЈЕДИНИ!

ТО ЈЕ ГАС КОЈИ НИЈЕ ОПАСАН? СПАВАЋЕ САМО ТРИ САТА!

ЧИНИ МИ СЕ ДА ТРЕБА ОВУДА!

У СВАКОМ СЛУЧАЈУ ЈОШ НАС НИСУ ВИДЕЛИ!

ИЗГЛЕДА ДА СУ СЕ ОТАРАСИЛИ ЈЕДНОГ ОД СВОЈИХ!

ПОНЕСИТЕ ГА! КАСНИЈЕ ЋУ ГА ИСПИТАТИ!

ИМАЈТЕ У ВИДУ ДА ИХ ЈЕ САМО ДВОЈИЦА!

ИМАМ ПЛАН СТАНИЦЕ! МОГЛИ СУ ДА ОДУ САМО НА ПЕРОН 17 ИЛИ 18...

ШТА?!

КОЛИКО ЈЕ САТИ?

ХМ... КАКВЕ ВЕЗЕ ТО ИМА СА...

НЕМОГУЋЕ! ПА ТО ЈЕ ПРАВА НЕСРЕЋА!

?!

БРЗО ПРЕКО ОНОГ ЗИДА, ХОКС!

17

18

ОХ, МОЈА НОГА! ПОВРЕЂЕНА ЈЕ ПОСЛЕ ОНЕ ЕКСПЛОЗИЈЕ И САД НЕ МОГУ ДАЉЕ, БРАЗИЛ! ИДИ САМ!

НИ ГОВОРА! ОБЕЋАО САМ ПУКОВНИКУ ДА ЋУ ТЕ ВРАТИТИ ЖИВА И ЗДРАВА!

17

ДОЊАЗИ ВОЗ! НЕМАМО ИЗБОРА! УСКОЧИЋЕМО У ЊЕГА!

ПЕРОН 17 ЈЕ ИЗА ОВОГ ВОЗА! ПУЦАЈТЕ ЧИМ ИХ ВИДИТЕ!

ЧУДНО! ВОЗ БЕЗ ПУТНИКА!

?! ШЕЛЕНБУРГ!?

?!

БЕЖИТЕ, ЈА ЋУ СЕ **ПОБРИНУТИ** ЗА ЊИХ!

ЛЕПО СИ ТО СМИСЛИО, АЛИ НЕКЕ ТОЋИ!

ПАФ!

ЧУО САМ! ПА ТО ЈЕ КАТАСТРОФА!

ПУЦАЊ!

НЕ ПУЦАЈТЕ У ЧОВЕКА СА РУКОМ У ТАРАМИ!

У ЦЕЛОМ ВАГОНУ НЕМА НИКОГ, ИНСПЕКТОРЕ! БАШ ЧУДНО!

НЕ ТРУДИТЕ СЕ ДА СХВАТИТЕ! ТО ЈЕ СПЕЦИЈАЛНИ ВОЗ! ЗА МНОМ!

ДО ВРАГА!

ЗАСЛЕПИЛИ СУ ТЕ ОВИМ, **А ШЕЛЕНБУРГА СУ ОДВЕЛИ!**

ОТО! ШТА СЕ ДЕСИЛО?

КАКО ТВОЈА НОГА, ХОКС?

БРИГА МЕ ЗА НОГУ! ОВАКВА ПРИЛИКА СЕ НЕ ПРОПУШТА! ТРЧИТЕ, БРАЗИМ!

ОВО БЕКСТВО НИЧЕМУ НЕ ВОДИ!

А ЧЕМУ ВОДИ ВАША ПРИЧА О ПОТОПЉЕНОЈ ПОДМОРНИЦИ ПУНОЈ ЗЛАТА?!

ЗАШТО ЛИ НАС НЕ ЈУРЕ ДАЉЕ?

ВЕРОВАТНО ЗАТО ШТО ЈЕ ЦЕО СЕКТОР ОПКОЉЕН!

НЕМАТЕ НИКАКВЕ ШАНСЕ!

ЗА ВАС ЈЕ БОЉЕ ДА ИМАТЕ ШАНСЕ, ЈЕР НЕКЕТЕ ПРЕЖИВЕТИ АКО НАС УХВАТИТЕ!

ВИ ТО НЕ СМЕТЕ УЧИНИТИ!

ВИДЕЋЕМО! А САД, ОТВОРИТЕ ОВА ВРАТА! БРЗО!

У РЕДУ!

СЛУШАЈ, НИЈЕ НАМ ДОЗВОЉЕНО ДА ГА...

ПСТ! ОН ТО НЕ ЗНА!

ВИДЕЋЕШ КАКО ЋЕ ДА БУДЕ ТЕК!

НЕКЕ МИ ШКОДИТИ ДА МАЛО ОДМОРИМ НОГУ!

АКО ЈЕ ПОЛИЦИЈА НА ДРУГОМ КРАЈУ, ОВО ЈЕ НАША ПОСЛЕДЊА СТАНИЦА!

БРЖЕ, МОТНИ! ВЕЋ САМ ИЗГУБИО СВАКУ НАДУ!

?!

УПАДАЈТЕ У КОЛАТ! ЗА ПЕТАМА СУ НАМ! ИМАМО СЈАЈНО СКРОВИШТЕ!

АЛИ...

РЕСТОРАН ОКОКСИ

ВИ СТЕ ГОСТИОНИЧАР О КОМЕ МИ ЈЕ ХЕЛЕНА ГОВОРИЛА, ДРУГА „ВЕЗА"?

ТАЧНО! **ОСКАР КОКСИ**! САТО ПОЖУРИТЕ ЈЕР НАМ „ВЕЗА" ЗА ГРОБЉЕ НИЈЕ ПОТРЕБНА!

АЛИ, КАКО СТЕ ЗНАЛИ?

ПА, МОРАТ ДА САМ У ТОКУ СВЕГА!

КАД САМ ВИДЕО ГУЖВУ НА СТАНИЦИ, ЗНАО САМ ДА ЈЕ ЈЕДИНО ОВУДА МОГУЋЕ ИЗИЋИ!

ПОЛИЦИЈА! ДРЖИТЕ СЕ ЧВРСТО!

УХ, ДОБРО СМО СЕ ПРОТРЕСЛИ!

!!!

ФРАНЦУСКИ РЕСТОРАН О. КОКСИ

ТО СУ **ОНИ**! У ОНИМ КОЛИМА? НАЗАД? ЗА ЊИМА?

ОТИШЛИ СУ НА СЕВЕР? АЛО, МОЛИМ СВА ВОЗИЛА ЗА АПСОЛУТНО ПРВЕНСТВО!

ВУУУУУУУУУУ! ИИИИИИИ!

ОВО МЕ ПОДСЕЋА НА РЕЛИ У МОНТЕ КАРЛУ ПРЕ НЕКОЛИКО ГОДИНА? НИСАМ БИО ЛОШ?

НИСТЕ СЕ ПРОМЕНИЛИ, А И КОЛА СУ ДОБРА?

О. КОКСИ

?!

САМ СЕ О ЊИМА БРИНЕМ И ДОСТА САМ ЗАДОВОЉАН!

ВЕРОВАТНО ЋЕ ПОКУШАТИ ДА НАС ГУРНУ У ПОНОР?

НЕ ВЕРУЈЕМ...

...ДА ЋЕ ДА СРУЧЕ У ПОНОР ЧОВЕКА КОЈИ ЗНА ШИФРУ ЗА МИТИЈАРДЕ?

ФРАНЦ. РЕС О. КОКСИ

АЛО? КРЕНУЛИ СУ ГОРЊИМ ПУТЕМ? АПАРТИРАЈТЕ СВЕ ЕКИПЕ ИЗ САН АТФОНСА И ПУЕРТО КОЛОНА?

БЕНЗИН

ДИЗЕЛ

БРАЗИЛ, ПОШТО СТЕ ВИ МОЗАК ОВЕ ЕКИПЕ, ОБЈАСНИТЕ МИ ЗАШТО СМО ОВДЕ?

ОБЈАСНИЋУ ВАМ, АЛИ БОЈИМ СЕ ДА ЈЕ СЛУЖБА ПУКОВНИКА Л. УПАЛА У КЛОПКУ? РАЗБОЛЕЋЕ СЕ КАД ТУ ИСПРИЧАМО?

10

БРЖЕ! СТИГНИТЕ ИХ!

СРАМОТА! ТАЈ ЊИХОВ АУТО КАО ДА ЈЕ ТРКАЧКИ, ИНСПЕКТОРЕ!

О. КОКСИ

БАШ САМ ЗАДОВОЉАН ОВИМ СВОЈИМ КОЛИНИМА!

ТАМАН ПОСЛА! ТО ЈЕ САМО ШЕТЊА ПРЕ РУЧКА...

ОВАЈ ЧОВЕК ЈЕ ПОТПУНО ЛУД! ПОГИНУЋЕМО!

...КАД ЋЕТЕ НАМ, УЗ ЧАШИЦУ, ДАТИ ПОНЕКО ОБЈАШЊЕЊЕ!

НИШТА ВАМ НЕЋУ РЕЋИ! СТАНИТЕ! ДОСТА МИ ЈЕ СВЕГА!

ХОЋЕТЕ ТИ, МОЖДА, ДА ИСКОЧИТЕ? БИРАЈТЕ!

НЕЋЕТЕ МЕ, ВАЉДА, ТУ ИЗБАЦИТИ?!

О. КОКСИ

НЕ ЗНА... У ОВАКВИМ ВОЖЊАМА ДЕШАВАЈУ СЕ И ТАКВЕ СТВАРИ!

НЕ! СВЕ ЋУ ВАМ РЕЋИ!

ЗА ТО ВРЕМЕ У КОЛИМА ИНСПЕКТОРА РАФАЕЛА...

ОВДЕ СЛУЖБА ИЗ САН АЛФОНСА! НАША КОЛА СУ КРЕНУЛА, БРЗО ЋЕ ПРЕПРЕЧИТИ ПУТ ВАШИМ БЕГУНЦИМА!

СЈАЈНО! НЕ ГУБИТЕ ИХ ИЗ ВИДА, РАМОН!

ЕНО ИХ! ОПЕТ ЋЕМО ИХ ВИДЕТИ ИЗА КРИВИНЕ!

ШТА?! ПА КУДА СУ МОГЛИ ДА ПРОЂУ?!

НЕМОГУЋЕ! БИЛИ СУ ОКО 200 МЕТАРА ИСПРЕД НАС!

35

11

КАО ДА СУ У ЗЕМЉУ ПРОПАЛИ?

ДА СУ СЕ СУРВАЛИ, БИЛО БИ ТРАГОВА?

ТАЈ БРАЗИЛ ЈЕ ПРАВИ БАВО? НИСУ МОГЛИ НИ ЛЕВО НИ ДЕСНО, А НИСУ НИ ОДЛЕТЕЛИ?

ДА ИМАМО ХЕЛИКОПТЕР, МОЖДА БИСМО НЕШТО ОТКРИЛИ?

ЕТО, КАД СЕ НЕ МИСЛИ НА СВЕ?

ЗАТВОРИТЕ ДОБРО ТАЈ ОТВОР ЗА ОСМАТРАЊЕ, БРАЗИЛ? ХОЋУ ДА УПАЛИМ ЛАМПУ?

ВРАТИЛИ СУ СЕ?

О.КОКСИ

ГЕНИЈАЛНИ СТЕ, КОКСИ? ПРВО ВАША КОЛА, ПА ОВА ГАРАЖА У КОЈУ СЕ НЕСТАНЕ ДОК ТРЕПНЕШ?

А, ТО ЈЕ ПЕЋИНА, АЛИ САМ ЈЕ ЈА МАЛО ПРЕУРЕДИО?

А САД ЗА МНОМ? ПОКАЗАЋУ ВАМ ПУТ?

ОНИ ГОРЕ, НА ДРУГУ, ЋЕ СЕ ДОБРО НАЧЕКАТИ?

О, КОКСИ... НАРЕДНИЧЕ, НИЈЕ ЛИ ТО ОНО ИМЕ СА КОЛА КОЈА СМО ЈУРИЛИ?

ГДЕ, ЧУДНА ПОДУДАРНОСТ, ИНСПЕКТОРЕ?

РЕСТОРАН **О.КОКСИ**, СПЕЦИЈАЛИТЕТИ?

А САД, БРЗО ПРЕЧИЦОМ ДО МОГ РЕСТОРАНА ГДЕ ЋЕМО БИТИ БЕЗБЕДНИ?

ХМ? ЧУЈЕМ НЕКЕ ЧУДНЕ ЗВУКЕ... КАО ДА СУ ПРОНАШЛИ ПЕЋИНУ?

НИШТА ВАМ СВА ТА ЛУКАВСТВА НЕЋЕ ПОМОЋИ?

ИЗГЛЕДА ДА СУ НАС ИПАК ОТКРИЛИ? ИМАТЕ ЛИ НЕКО РЕШЕЊЕ, КОКСИ?

СВАКАКО? СВЕ ЈЕ ПРЕДВИЂЕНО?

ВИДИТЕ, ОВАЈ МАЛИ УРЕЂАЈ ПРЕДВИЂЕН ЈЕ УПРАВО ЗА ОВАКВЕ ПРИЛИКЕ?

ЈОШ МАЛО ПА СМО СТИГЛИ ДО ВРХА, А ОНДА ПУЦАЈТЕ? САМО ПАЗИТЕ НА ТАОЦА?

ХМ? ЧИНИ ТИ СЕ ДА СЕ ЛЕСТВИЦЕ ТРЕСУ?

ОДОШЕ ЛЕСТВИЦЕ? ААААХ?

КЛАК

КЛАК

КЛАК

КЛАК

УПОМОЋ?

Wilfrid Lupano VANCE
SCEN: LOUIS ALBERT

САМО ТАК ПРИТИСАК НА РУЧИЦУ И ЊОЈЕ ПЕСТВИЦЕ НЕСТАЈУ У ЗИДУ? СРЕЋОМ ТЛО ЈЕ ПОКРИВЕНО МАХОВИНОМ ПА ЋЕ УБЛАЖИТИ ПАД?

ВИ СТЕ ПРАВО ЧУДО, ОСКАРЕ?

УБИ ЋЕТО НА УПАЗ ЗА ПОСЛУГУ?

НАЈЗАД? НЕ ЗНАМ КАКО ТИ ЈЕ НОГА ИЗДРЖАЛА? КОЊАК ТОТНИ?

ИМА ЛИ НЕКО МИРНО МЕСТО ГДЕ БИСМО ШЕЛЕНБУРГ И ЈА МОГЛИ ДА ПРОБАСКАМО? МОРАМ И ДА ПОШАЉЕМ ПОРУКУ?

ИЗВОЛИТЕ У МОЈУ КАНЦЕЛАРИЈУ?

НАЈЗАД САМИ?

ИМАЛИ СТЕ ИСУВИШЕ СРЕЋЕ? САМО, БИЋЕТЕ ИЗНЕНАЂЕНИ КАД ЧУЈЕТЕ?

ДА ПОЗОВЕМ ОДМАХ ПУКОВНИКА Ђ ИЛИ ДА ПРИЧЕКАМ ИСПОВЕСТ НАШЕГ ГОСТА?

САЧЕКАЈ ДОК ПРВО ЧУЈЕМ ОНО ШТО ВЕЋ ПОГАЂАМ?

ВИ РАДИТЕ ЗА ЦРНУ ОБАЛУ?

СВАКАКО? СВЕ ОВЕ ГОДИНЕ? ТРЕБАЛО ЈЕ ДА НАЂЕМ НЕШТО ЗА ПРОДАЈУ?

А ТО ЈЕ ПОДМОРНИЦА ЧИЈИ ПОЛОЖАЈ САМО ВИ ЗНАТЕ?

ТАЧНО? ТАЈНА СЛУЖБА ЦРНЕ ОБАЛЕ МИ ЈЕ ПОНУДИЛА ПРОЦЕНАТ ОД ЗЛАТА, АЛИ МЕНЕ ЈЕ ЗАНИМАЛО САМО У ГОТОВОМ...

... ПОШТО САМ ЗНАО ДА **У-733 НИКАД НИЈЕ НИ ПОСТОЈАО?**

!

КАКО?! ЗАТО НИЈЕ НИ ПОСТОЈАЛО?! ПА ТО ЈЕ ПРЕВАРА!

И БАЈКА ЗА МАЛУ ДЕЦУ! АКО МИ ДОЗВОЛИТЕ, РЕКОНСТРУИСАЋУ СВЕ!

ИЗВОЛИТЕ!

ПОШТО СТЕ РЕШИЛИ ДА „ПРОДАТЕ" НЕПОСТОЈЕЋУ ПОДМОРНИЦУ, СТУПИЛИ СТЕ У ВЕЗУ СА ЦРНОМ ОБАЛОМ И ИНСПЕКТОРОМ РАФАЕЛОМ ИЗ ЊЕНЕ ТАЈНЕ СЛУЖБЕ!

ВЕРОВАТНО СТЕ МУ ПОНУДИЛИ И ДЕТАЉАН ПЛАН И МЕСТО ГДЕ ЈЕ ПОДМОРНИЦА, НЕ УЛАЗЕЋИ У ПОЈЕДИНОСТИ И ОЧЕКУЈУЋИ ВЕЛИКУ СУМУ ЗА ТУ ПРИЧУ!

А ОНДА ВАМ ЈЕ РАФАЕЛ РЕКАО ДА НИШТА НЕЋЕ ДА ВАМ ДА УНАПРЕД, ВЕЋ НА ЛИЦУ МЕСТА, КАД ВИДИ ОПЛИНУ!

У МЕЂУВРЕМЕНУ, ДОБИЛИ СТЕ И „ЧУВАРЕ" КОЈИ СУ ПРАТИЛИ СВАКИ ВАШ КОРАК!

СТОГА СТЕ РЕШИЛИ ДА НЕСТАНЕТЕ? АРАНЖИРАЛИ СТЕ ОНАЈ СУДАР ДА БИ СЕ ПОМИСЛИЛО ДА СТЕ МРТВИ?

ЗАТО НИСТЕ ИМАЛИ НИКАКВИХ ДОКУМЕНАТА? АЛИ, СВЕ ЈЕ ПОШЛО НАОПАКО, И ЕВО ВАС ОВДЕ?

МНОГЕ ЗЕМЉЕ ШАЉУ СВОЈЕ АГЕНТЕ, А РАФАЕЛ, **КОЈИ И ДАЉЕ ВЕРУЈЕ У ПОДМОРНИЦУ...**

...ПОКУШАВА ДА УКЉОНИ ОСТАЛЕ СТРАНЕ АГЕНТЕ НЕ БИРАЈУЋИ СРЕДСТВА! ХОКС И ЈА СТО УСПЕЛИ ДА ТУ УТАКНЕМО?

ТАК-А-ТАК

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПУЦАО НА НАС НА АЕРОДРОМУ ПОЈАВИО СЕ ОДМАХ НА ЧЕЛУ ПОЛИЦИЈЕ! ВИШЕ НЕМА СУМЊЕ...

ЗНАЧИ, ОВОЛИКЕ ЖРТВЕ И БУКА НИ ЗБОГ ЧЕГА?! ЗАПРАВО, ЗБОГ ИЗГИШЉОТИНЕ ЈЕДНОГ РАТНОГ ЗЛОЧИНЦА?

ТАЧНО! ОВОГ ПУТА ЗАНАТ ТАЈНИХ АГЕНАТА ДОВЕДЕН ЈЕ У ПИТАЊЕ!

КОЛИКО ЈЕ САМО ЉУДИ ЗБОГ ЊЕГА ПОГИНУЛО! ПОКАЗАЋУ МУ ЈА...

ПУСТИТЕ МЕ... НИСАМ ЈА ТО ХТЕО! БИЛО ЈЕ СВЕВАН МОЈИХ МОЋИ!

ОСТАВИТЕ ГА, КОКСИ! ЈОШ УВЕК СМО НА РАФАЕЛОВОЈ ТЕРИТОРИЈИ! ЈОШ НИЈЕ СВЕ ГОТОВО!

У РЕДУ! САД ИСПРИЧАЈТЕ СВЕ ОВО И РАФАЕЛУ!

АЛИ, ИМА ЈОШ ЈЕДАН ПРОБЛЕМ..!

РАФАЕЛ ДРЖИ РИКАРДА И ХЕЛЕНУ! АЛО, АЛО! ЗОВЕМ ТАЈНУ КВОЧКУ!

АЛО, ПУКОВНИЧЕ, ОВДЕ БРАЗИЛ! ХИТНО ЈЕ! ЕВО ШТА ТРЕБА ДА УРАДИТЕ...

БРУНО! ОПКОЉЕНИ СМО! ЧИТАВА ВОЈСКА НА ЧЕЛУ С РАФАЕЛОМ... ШТА ДА РАДИМО?

АЛО? БРАЗИЛ? КОКСИ? ЗНАМ ДА МЕ ЧУЈЕТЕ?

РЕСТОР... КОКСИ

ЈОШ ИМ ЈЕ СТАЛО ДО ШЕЛЕНБУРГА? ТО ЋЕМО ИСКОРИСТИТИ?

ПРВО ДА ИХ МАЛО ЗАБАВИМО?

ОВОГ ПУТА ЈЕ КРАЈ? ОПКОЉЕНИ СТЕ? ОТВОРИЋЕМО ВАТРУ АКО НАМ НЕ ПРЕДАТЕ ШЕЛЕНБУРГА?

НЕКА МИСЛЕ ДА СМО СПРЕМНИ ЗА ОПСАДУ? ГЛЕДАЈТЕ ПРОЗОРЕ?

3333333!

ТРАС

ШТА, ЧЕЛИЧНИ КАПЦИ? ПРАВИ БУНКЕРИ?

ШЕФЕ, ПОГЛЕДАЈТЕ?

ГРАНАТЕ! ЦЕЛА ТЕРАСА ЈЕ МИНИРАНА! НАЗАД!

ПРЕКАСНО! ОДЛЕТЕЋЕМО У ВАЗДУХ!

БЕЗОПАСНИ СУЗАВАЦ? СЈАЈНА ИДЕЈА!

СУЗАВАЦ? ШТА СВЕ ТА БАНДА НЕМА? СКУПО БИ ТИ ПЛАТИЛИ ДА ТИ НИЈЕ СТАЛО ДО ШЕЛЕНБУРГА!

АЛО, РАФАЕЛ! ОВДЕ БРАЗИЛ! САД СУ НА РЕДУ ТОЈИ УСЛОВИ!

И ЗВУЧНИК ТИ ОДЛИЧНО ФУНКЦИОНИШЕ?

РАФАЕЛЕ, САМО ДА ЗНАТЕ ДА СМО ОДЛИЧНО ОПРЕМЉЕНИ ЗА ДУГУ ОПСАДУ!

ПРЕДЛАЖЕТ ВАМ РАЗМЕНУ? ХЕЛЕНУ И РИКАРДА ЗА ШЕЛЕНБУРГА!

САСВИМ СУ ПОЛУДЕЛИ?

БРАЗИЛ ИМА НЕКИ ПЛАН, АЛИ ЈЕ НАПРАВИО ВЕЛИКУ ГРЕШКУ? ПРИСТАЈЕМ?

ИДИТЕ ПО НАШЕ ЗАРОБЉЕНИКЕ? ЧИМ ИЗВРШИТЕ ЗАМЕНУ, СВЕ ЋЕМО ИХ ДИЋИ У ВАЗДУХ?

ЕВО ВАШИХ ПТИЧИЊА, БРАЗИЛЕ? ДОВЕДИТЕ ШЕЛЕНБУРГА!

ИДИТЕ СВОЈИМ ДРАГИМ ПРИЈАТЕЉИМА?

АЛИ, ВИ ЗНАТЕ ДА НЕМАМ ШТА ДА ИМ ПОНУДИМ?

МИ ЗНАМО, АЛИ РАФАЕЛ НЕ ЗНА? САМО, БУДИТЕ СИГУРНИ ДА ВАС КАСНИЈЕ НЕКЕ ТЕК ТАКО ОСТАВИТИ НА МИРУ?

ДАКЛЕ? БРОЈИМ ДО ТРИ? ЈЕДАН...

ШТА ЛИ БРУНО ОЧЕКУЈЕ ОД ОВОГА??

ЕВО...

ЧЕКАЈ ДОК ЗАВРШИМО РАЗМЕНУ ТАЛАЦА?

ВИШЕ НИЈЕ ПОТРЕБНО ДА НАГЛАШАВАМО ДА СЕ НАШ ДОГОВОР ОВИМ ЗАВРШАВА, БРАЗИЛЕ?

У ПРАВУ СТЕ, РАФАЕЛЕ?

И ПРВА ОДСТУПАЊА ДОКИ ГЕ ОДОЗГО?

КРРРРРРР!

ХЕЛИКОПТЕРИ СУ ПРЕШЛИ ГРАНИЦУ ИЛЕГАЛНО? МОГАО БИХ...

МОГЛИ БИСТЕ, АЛИ ИПАК НЕМОЈТЕ?

ПУКОВНИК Л?

ВИДИМ ДА ЗНАТЕ МОГ ШЕФА, РАФАЕЛЕ? НЕ МОРАТЕ ДА СЕ ТРУДИТЕ, ЈЕР МУ ЈЕ СВЕ ПОЗНАТО?

И САМИ ЗНАТЕ У ШТА СТЕ УПЛЕШАНИ, ПА ДА НЕ БИ БИЛО КОМПЛИКАЦИЈА, ПУСТИТЕ НАС СВЕ ДА НА МИРУ ОДЕМО?

ЗАР ЋЕМО ИХ ПУСТИТИ ДА ОДУ?!

МОРАЋЕМО? ИНАЧЕ ЋЕ БИТИ ВЕЛИКИХ НЕПРИЛИКА? А ТОГ БРАЗИЛА ЋУ КАД-ТАД...

БРЗО СТЕ СТИГЛИ, ПУКОВНИЧЕ?

ЕХ, БИЛО МИ ЈЕ МИЛО ДА МАЛО ИЗИБЕГ ИЗ КАНЦЕЛАРИЈЕ?

У СВАКОМ СЛУЧАЈУ ОСТАЈЕ НАМ ЗЛАТО, ЗАР НЕ ШЕЛЕНБУРГ?

А ПОДМОРНИЦА У-БООТ, ЧУВЕНА АЏКУЛА С МИЛИЈАРДАМА?

НЕСТАЛА ПО ДРУГИ ПУТ? ТО ЈЕ СИГУРНО И РАФАЕЛ У МЕЂУВРЕМЕНУ САЗНАО?

КРАЈ

ГОПАЈ

By Bud Sagendorf

НИ НА ШТА НЕ МИСЛИШ! ЧЕМУ ТИ СЛУЖИ ТА ГЛАВА! ОБИЧНА ПРАЗНА ТИКВА!

ЗАР ТАКО ВРЕЂАШ СВОГ ЈЕДИНЦА!

БАКО, БУДИ МАЛО ЉУБАЗНИЈА ПРЕМА ТАТИ!

НИКАД НЕ СЛУША ШТА МУ ГОВОРИМ!

ОН ЈЕ ТВОЈ СИН, БАКО! МОРАШ ПОНЕКАД ДА МУ ПОГЛЕДАШ КРОЗ ПРСТЕ!

ХА!

©1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

НЕ ВОЛИМ КАД ВИЧЕШ НА МОГ ТАТУ!

АЛ' ДАНАС ЈЕ ЗАБОРАВИО НЕШТО МНОГО ВАЖНО!

ШТА СИ НАМ СКУВАЛА ЗА РУЧАК?

НЕ ОЧЕКУЈ СПАНАЋ! ТВОЈ ТАТИЦА ЈЕ ЗАБОРАВИО ДА ГА КУПИ! ЗАТО САМ СЕ РАЗБЕСНИЛА!

ММММ!

!!

ОН ЈЕ ТВОЈ ТАТА, ПОПАЈЕ! МОРАШ ПОНЕКАД ДА МУ ПОГЛЕДАШ КРОЗ ПРСТЕ! ХА, ХА!

!

МЉАЦ!

МЉАЦ!

НЊАМ!

Bud Sagendorf 2-24

20

КАКО СЕ ТО РАДИ

СНИМИТЕ ФИЛМ

РЕЂАЊЕ КАДРОВА

ГДЕ ЛИ ЈЕ ОНАЈ БЛИСКИ СНИМАК ХЕЛЕНЕ?

ДА БИХ ИЗБЕГАО ЗБРКУ, СВАКИ КАДАР СТАВЉАМ ЖЕЉЕНИМ РЕДОМ НА ЗАТЕГНУТ КАНАП. БЕЛА ПОЗАДИНА (ЗИД) МИ ОЛАКШАВА РАЗГЛЕДАЊЕ ФИЛМА!

ПОЧЕТАК, СРЕДИНА И КРАЈ

ТАЈНА ДОБРОГ ФИЛМА ЈЕ У ПРИЧИ КОЈУ КАЗУЈЕ!

ДА, ЛЕПЕ СЛИКЕ НИСУ ДОВОЉНЕ!

ТАКО ЈЕ!

МОРА ДА СЕ ЗНА **ШТА** СЕ ХОЋЕ! ЈАСНА ПРИЧА ЈЕ ВАЖНА ЧАК И ЗА ФИЛМ СА ЛЕТОВАЊА!

СНИМАЊЕ РАЗГЛЕДНИЦА И СЛАЈДОВА

АКО ИМАТЕ ПРИКЛАДНЕ РАЗГЛЕДНИЦЕ, КОЛОР ФОТОГРАФИЈЕ ИЛИ СЛАЈДОВЕ, МОЖЕТЕ ЊИХ ДА УСНИМИТЕ И ТАКО ЗАМЕНИТЕ НЕУСПЕЛЕ СНИМКЕ!

ОВАЈ СНИМАК ЈЕ МУТАН...

А ОВАЈ ЈЕ ПОДЕКСПОНИРАН ...

ЈЕДНОСТАВНИ ТИПЛОВИ СУ НАЈБОЉИ

ОДМОР У ШПАНИЈИ

ОВО СУВИШЕ ПОДСЕЋА НА ХОЛИВУДСКИ

МОГАО БИХ ДА НАПРАВИМ НЕШТО ЈЕДНОСТАВНИЈЕ?

БОЉЕ ЗАМОЛИ МАЛУ СОФИЈУ ДА НЕШТО НАЦРТА! ТО ЋЕ БИТИ ЛЕЖЕРНИЈЕ И ПРИКЛАДНИЈЕ ЗА ФИЛМ СА ОДМОРА!

на прагу 21. века

ХРАНА ИЗ ОТПАДАКА



Органске отпатке могуће је претворити у храну, тврди угледни њујоршки биолог др Белами. Он узгаја нарочите врсте бактерија које целулозу претварају у протеине, значајне као неопходан састојак хране. А сви производи од папира и памука, лишће салате и купуса, сено и слично садрже највећи проценат целулозе.



Сакупљање, одношење и уништавање отпадака скуп је посао који не даје одговарајуће резултате јер се на овај начин тешко можемо отарасити отпадака.

Испитивањем је утврђено да се од целулозе састоји 2/3 чврстих материја које су одбачене . . .



. . . и које уз велике трошкове уништавамо. Преживари као краве, на пример, целулозу успешно претварају у протеине. Тај процес, тврди др Белами, може да се оствари и фабричким путем.



Уз помоћ једноћелијских микроба, отпорних на високе температуре, целулозни отпадни материјал, можемо да претворимо у протеине, односно храну коју истовремено пастеризујемо да бисмо уништили друге бактерије и штетне вирусе.



Једини начин да се решимо отпадака је да их поново употребимо.





ПЕДАЛАМА ПРОТИВ ЛАМАНША

КРЕМЕРОВИ

ВАЗДУШНИ БИЦИКЛ УШАО ЈЕ ДВА ПУТА У ИСТОРИЈУ — КАДА ЈЕ ОСВОЈИО НАЈВЕЋУ НАГРАДУ У ИСТОРИЈИ ВАЗДУХОПЛОВСТВА И КАДА ЈЕ, ПРОШЛЕ ГОДИНЕ, ПОБЕДИО КАНАЛ ИЗМЕЂУ ЕНГЛЕСКЕ И ФРАНЦУСКЕ.

Нешто после осам ујутро 12. јуна 1979. године стотинак људи стајало је на обали рта Гри Не на француској страни Ламанша и напрегнуто буљило у небо. Очекивали су нешто из Фоукстона, града петнаест километара одатле, на британској страни Канала.

Дан је био сунчан и миран, над морем јутарња измаглица.

Неки дечачић први је узбуђено узвикнуо:

— Ено га!

Над беличастом пеном таласа у даљини једва се назирала сјајна сребрна тачка. Неколико минута касније обриси блиставог предмета постали су оштрији и подсећали на летелицу која и јесте и није личила на авион. Прозрачни облик се уз овације „одбора за дочек" бешумно и лако спустио на песковиту плажу. За њима је пристигла „пратећа флота" бродића и јахти.

Био је то први лет преко Ламанша изведен **искључиво снагом људским мишића**. „Госамер Албатрос" ушао је у историју ваздухопловства.

ТРИ ИКАРА

Две године раније, 23. августа 1977, случајни посетиоци аеродрома Шефтер филд у близини калифорнијског града Бејкерсфилда прилично су се изненадили када су угледали летелицу која се спустила на писту.

Провидан труп од пластичне масе подсећао је на чауру неког џиновског инсекта са једним јединим 29 метара дугачким крилом. Кљун „авиона" продужавао се у танку шипку на чијем се крају налазило једно омање покретно крилце. У трупу је стајао човек који је окретањем педала бицикла покретао пропелер на задњем крају трупа.

После више од четири стотине пробних летова „Госамер Кондор" је тога дана успео да освоји награду од 100 хиљада долара (око 200 милиона старих динара) коју је још 1959. године енглески индустријалац Хенри Кремер „расписао" за прво летење изведено искључиво свагом људских мишића. Пуних осамнаест година велика награда чекала је свог Икара.

Онда су се појавили Пол Мек Криди, Питер Лисаман и Брајан Ален. Мек Криди је био једриличар овенчан трофејима, летео је помоћу змаја и бавио се аеродинамиком. Био је шеф предузећа специјализованог за примену аеродинамичких законитости у решавању одређених проблема индустрије.

Истраживао је факторе битне за лет чија би енергија била искључиво човечија снага: смањење терета лагану конструкцију, пренос снаге, материјале отпорне на ветар.

Питер Лисамон је био професионални аеродинамичар, стручњак за летове малих брзина. Брајан Ален, биохемичар, био је познати бициклиста и пилот.

КЛАВИРСКЕ ЖИЦЕ И КОМПЈУТЕР

Летећи бицикл „Госамер Кондор" рађен је годину дана од алуминијумских цеви, клавирских жица, слојева пластике, картона и целофанских трака. Двадесет трећег августа 1977. „улетео" је у историју прешавши за око 7,5 минута раздаљину од 2 километра, на висини од 3,5 метра, покретан снагом Брајанових ногу.

Конструктори и пилот освојили су до тада највећу награду у историји ваздухопловства остваривши сан који није пошао за руком стотинама храбрих пре њих.

Пошто је уручио награду, Кремер је одмах понудио нову: 205 хиљада долара ономе ко први снагом мишића прелети Ламанш.

Мек Кридијева група поново је прихватила изазов. Како је „Госамер Кондор" на основу уговора склопљеног са Смитсоновим институтом после лета припао овој институцији, конструктори су решили, да, по узору на стари, направе нов модел али који ће моћи да савлада већу раздаљину.

Назвали су га „Госамер Албатрос". У његовој изради учествовао је и компјутер „накљукан" аеродинамичким подацима. Захваљујући њему, до нових конструкцијских решења дошло се после свега неколико месеци експериментисања. Употребом нових лакших материјала тежина је са 31 килограма смањена на 22.

БЕЗ ПРОБНОГ ЛЕТА

Мек Кридијева група стигла је у Фоукстон средином маја 1979. године. Тек када су угледали беличасту пену увек узбурканог Ламанша, пожалили су што за собом немају ниједан пробни лет. Разлог је била крхка конструкција „Госамер Албатроса" код које би свако оштећење изазвано за време пробног лета захтевало можда више месеци рада, а Мек Криди и његови људи нису смели да губе време. Сваког часа неко је могао да их предухитри.

Бринуо их је и ветар над Каналом. Свега пет или шест дана у мају и јуну дувао је брзином коју би њихов ваздушни бицикл могао да савлада. Налазили

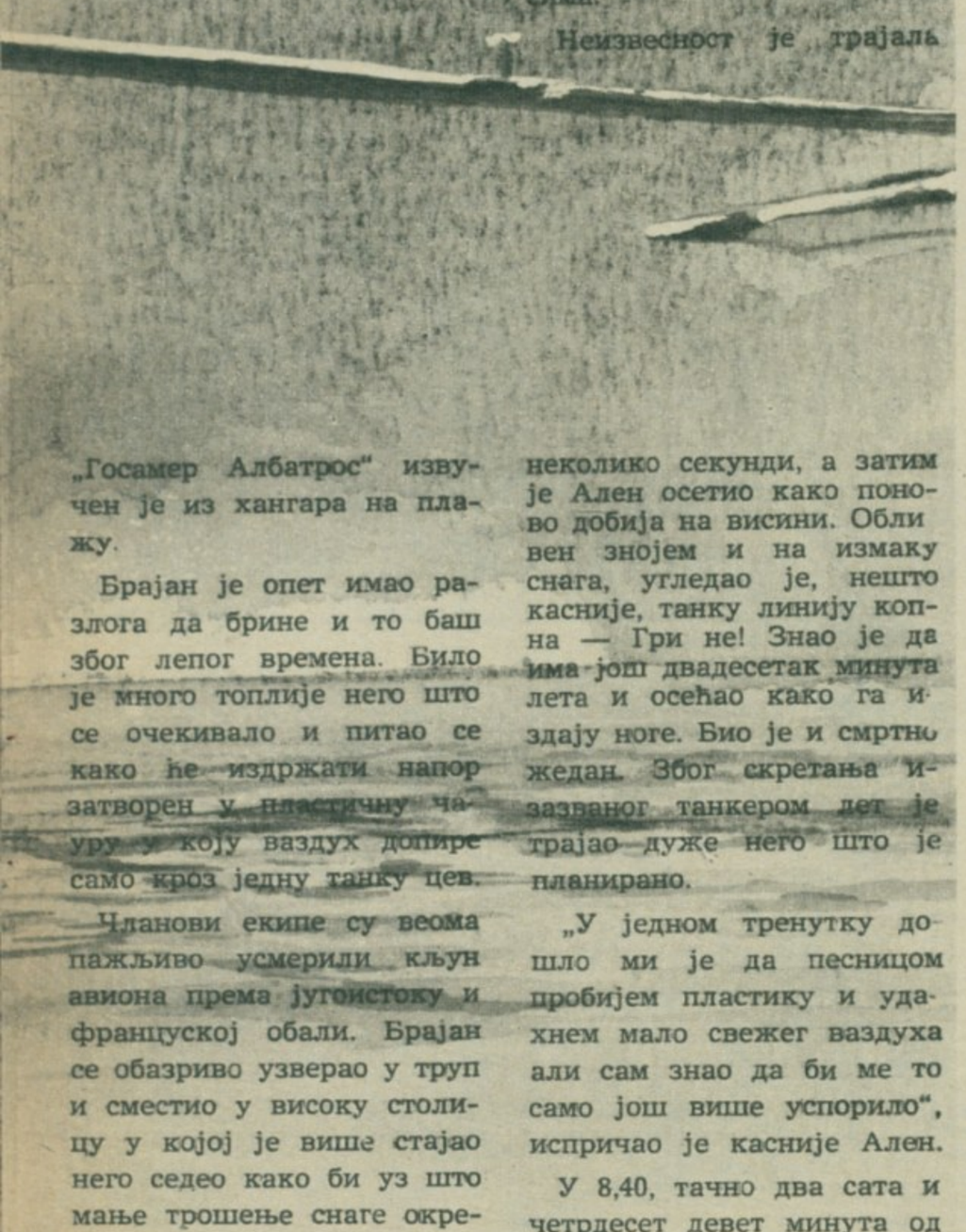
ЗАЗОВ

ли су се у Фоукстону већ више од двадесет дана, а метеоролошки извештаји предвиђали су из дана у дан јаке ваздушне струје над Ламаншом.

Са зебњом су мислили и на све остало што је могло да упропасти месеце напорног рада: струје које ствара танкер средње величине биле би довољне да скрену пилота Брајана Алена најмање километар са предвиђеног курса; хеликоптер на раздаљини мањој од 600 метара од крхког авиона — бицикла сигурно би га оборио; ветар јачи од девет и по километара на час озбиљно би угрозио предвиђени курс, а чеони ветар могао би до те мере да успори кретање и продужи лет, да би Алену вероватно понестало снаге за окретање педала много пре но што се дочепа француске обале.

ПРАТЕ ГА У СТОПУ

После месец дана чекања метеоролози су, најзад, за 12. јун предвидели мирно време. У пола три ујутро



„Госамер Албатрос“ извучен је из хангара на плажу.

Брајан је опет имао разлога да брине и то баш због лепог времена. Било је много топлије него што се очекивало и питао се како ће издржати напор затворен у пластичну чауру у коју ваздух допире само кроз једну танку цев.

Чланови екипе су веома пажљиво усмерили кљун авиона према југоистоку и француској обали. Брајан се обазриво узверао у труп и сместио у високу столицу у којој је више стајао него седео како би уз што мање трошење снаге окретао педала.

У 5,15 „Госамер Албатрос“ успео се на висину од 4.5 метра и запутио ка другој обали Ламанша. Четири моторна чамца са члановима екипе пратила су га у стопу док се брзином од 17,5 километара на час удаљавао од Фоукстона.

ДУЖЕ ЗБОГ ТАНКЕРА

Затворен у пластичну чауру, Брајан Ален је равномерно окретао педале и с пажњом ослушкивао рад елисе иза себе. Чинило му се да је све у најбољем реду. „Госамер Албатрос“ одржавао се на предвиђеном курсу.

Негде на пола пута, око 7,15 наступила је криза. Брајан је малаксавао, а управљачки инструменти показивали су да је ношен ваздушним струјама, приметно скренуо с курса. Недоумице се отресао када је, час касније, преко радија зачуо Мек Кридијев глас:

— Велики танкер! Два или три километра удаљен... Скрени према западу.

Иако је послушао добијено упутство, неколико минута касније „Госамер Албатрос“ је задрхтао и опасно се приближио таласима.

Неизвесност је трајала неколико секунди, а затим је Ален осетио како поново добија на висини. Обливен знојем и на измаку снага, угледао је, нешто касније, танку линију копна — Гри не! Знао је да има још двадесетак минута лета и осећао како га издају ноге. Био је и смртно жедан. Због скретања изазваног танкером лет је трајао дуже него што је планирано.

„У једном тренутку дошло ми је да песницом пробијем пластику и удахнем мало свежег ваздуха али сам знао да би ме то само још више успорило“, испричао је касније Ален.

У 8,40, тачно два сата и четрдесет девет минута од полетања, „Госамер Албатрос“ спустио се на плажу Гри Неа. Мек Криди, Лисаман и Ален још једном су ушли у историју ваздухопловства.

М. И.



СЛУЧАЈ »Л«

Када је 1937. године једна мајка први пут довела свог једанаестогодишњег сина на психолошко и неуропсихијатријско испитивање, дечак је прилично збунио све психологе и психијатре.

Овај једанаестогодишњак умео је да израчуна дан у недељи за сваки датум између 1800. и 1950. године. Могао је тачно да сабере десет до дванаест двоцифрених бројева — чим му их неко изговори. Био је у стању да спелује многе речи унапред и уназад, никад није заборављао начин спеловања једне речи кад му се једном покаже. Могао је само на основу слуха да одсвира музичке композиције као што је, на пример, Дворжаков „Ларго“ и да отпева од почетка до краја, рецимо, неке арије из опере „Отело“.

Лепе способности, нема шта. Међутим, дечак није њима импресионирао бројне психологе који су га испитивали: све што је умео овај једанаестогодишњак могло би, уз одговарајућу вежбу, да постигне свако нормално дете. Ствар је у томе што овај дечак — није био сасвим нормално дете!

Сведочанства о испитивању способности овог дечака, названог дечак „L“, оставили су нам психолози Голдштајн, Ширер и Ротман. Дечак „L“ испитиван је пуних шест година — од 1937. до 1943. Медицинска истраживања показала су да је физички здрав и лепо развијен, без икаквих знакова неуролошких поремећаја. Али су психолошка испитивања открила читав један свет парадокса!

Овај дечак који је тако добро умео да рачуна дане и датуме, да брзо сабира „у глави“ и да тачно пева и свира само по слуху — уопште није био способан да прати нормалну школску наставу! Његово опште знање било је толико испод просечног да је разумео значења веома малог броја речи! Био је готово неспособан да логички закључује. На Бинеовом тесту интелигенције његов умни количник износио је свега 50! (Умни количник просечног детета је 100).

Овај случај није сасвим усамљен. С времена на време појави се понека малоумна особа са једном или више високо развијених специјалних способности, такозвани идиот савант.

Међу психолозима одавно постоји спор: да ли је интелигенција јединствена способност, некаква општа способност која долази до изражаја код било које активности — или се интелигенција састоји од одређеног броја различитих посебних способности.

Случај дечака „L“ иде у прилог теорији о више „врста интелигенције“ — али које нису сасвим међусобно независне. Кад му је оштећена способност апстракције, као код овог дечака, човек може да буде у изузетном степену подстакнут да вежба и развија оне специфичне функције које су му мање оштећене. Али пошто између свих функција једне особе постоји уска међусобна зависност, то може да доведе само до неуобичајених облика изражавања релативно неоштећених способности. Отуда таква особа развија чудне облике активности. Она може да сабира двоцифрене бројеве — али не може да разуме логику и правила аритметике. Може да спелује — али не и да разуме значење речи!

Љ. Ј.

ПИПНИ, АКО СМЕШ!

У извесним деловима Костарике млекаџије никоме нису потребне. Људи тамо своју дневну порцију млека могу да добију — од крављег дрвета. Биљни сок овог стабла слива се низ удубљења у кори, густ је, бео и по укусу сличан правом млеку.

Динамитско дрво из Мексика, као што му само име каже, није ни издалека тако корисно. Треба га избегавати јер када његове чауре величине фудбалске лопте сазру, распрскавају се лансирајући на све стране рецкаво, оштро семење.



ПЛАНИНЕ КАО ПЕЧУРКЕ

ПРОФЕСОР МУДРИЋ РЕЧ-ДВЕ О ВУЛКАНИМА

НЕКИ ВУЛКАНЕ НАЗИВАЈУ БУНТОВНИМ ПЛАНИНАМА. ДОК СЕ ОСТАЛЕ ПЛАНИНЕ ЗБОГ ЕРОЗИЈЕ СТАЛНО СМАЊУЈУ, ВУЛКАНИ СЕ УСЛЕД ЕРУПЦИЈЕ ПОВЕЋАВАЈУ.

СУТЊАМ ДА ЋУ ДАНАС МОЋИ ДА ОДГОВОРИМ НА СВА ПИТАЊА!

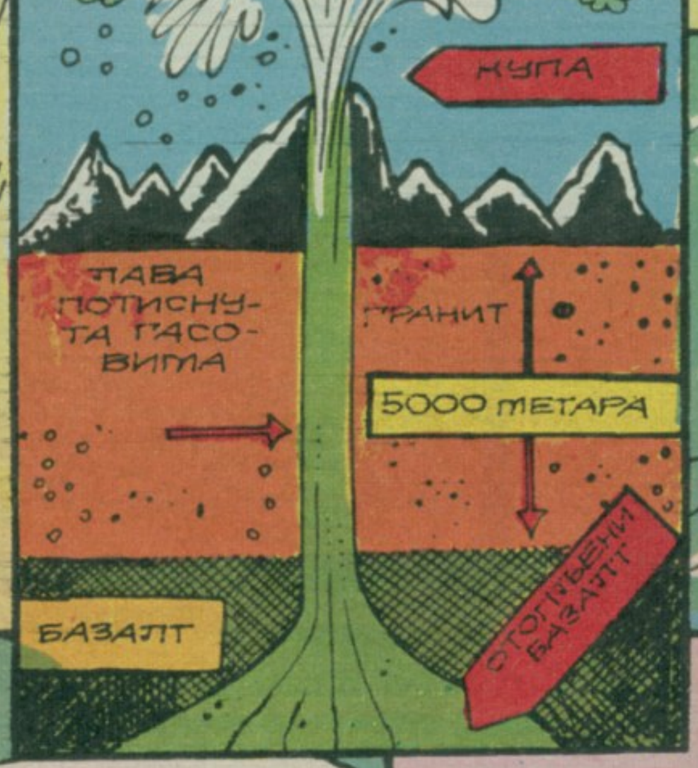
ЗБОГ ЛАВЕ КОЈА ИЗБИЈА ИЗ УТРОБЕ ЗЕМЉЕ, ВУЛКАНИ ЧАК И У ТОКУ ЈЕДНЕ ГОДИНЕ МЕЊАЈУ СВОЈ ОБЛИК.

ЧИНИ МИ СЕ ДА ЈЕ ОВАЈ ВУЛКАН ПРОШЛЕ ГОДИНЕ БИО НИЖИ?

У СТАРА ВРЕМЕНА ВУЛКАНИМА СУ ПРИПИСИВАНЕ НАТПРИРОДНЕ МОЋИ. ИНКЕ ИЗ ПЕРУА ПОДИГЛЕ СУ У КРАТЕРУ ХРАМ У КОЈЕМ СУ ПРИНОСИЛЕ ЖРТВЕ ВЕРУЈУЋИ ДА ЋЕ ТАКО СТИШАТИ БЕС ВУЛКАНА.

НЕМОЈ МЕНЕ, УЗМИ ТИТИКАКУ! ОН ЈЕ ЗИМОПРОЖЉИВ!

НАУЧНИЦИ ПОКУШАВАЈУ ДА ОДГОНЕТНУ УЗРОКЕ ЕРУПЦИЈА, АЛИ У ТОМЕ НИСУ У ПОТПУНОСТИ УСПЕЛИ И ВУЛКАНИ ЈОШ КРИЈУ МНОГЕ ТАЈНЕ.



МАТЕРИЈЕ ИЗБАЧЕНЕ ИЗ УТРОБЕ ЗЕМЉЕ СТВОРИЛЕ СУ ВЕОМА ПЛОДНО ТЛО. МЕЂУТИМ, ОВАЈ ДАР ПРИРОДЕ ОДНЕО ЈЕ И МНОГЕ ЖИВОТЕ.

А ШТА ЋЕМО АКО ЈЕ ОНО ВУЛКАН?

СТАРИ ГРЦИ НИКАДА НИСУ УСПЕЛИ ДА ОДГОНЕТНУ ТАЈНУ ВУЛКАНА. АРИСТОТЕЛ ЈЕ СМАТРАО ДА ЕРУПЦИЈЕ НАСТАЈУ УСЛЕД СНАЖНИХ ПОДЗЕМНИХ ОПУЈА. ВЕРОВАО ЈЕ ДА СЕ СИЛОВИТИ УРАГАНИ, КАДА УЂУ У УНУТРАШЊОСТ ЗЕМЉЕ, ЗАПАЛЕ И ЗАТИМ ИЗЛАЗЕ КРОЗ КРАТЕР.

КАКВО ЋЕ ВРЕМЕ БИТИ ДАНАС У УТРОБИ ЗЕМЉЕ?

И КАСНИЈЕ СУ СЕ МНОГИ БАВИЛИ ПРОУЧАВАЊЕМ ВУЛКАНА. РИМСКИ ПИСАЦ ПЛИНИЈЕ СТАРИЈИ НАШАО ЈЕ СМРТ НА ПАДИНАТА ВЕЗУВА 24. АВГУСТА 79. ГОДИНЕ Н.Е. ЈЕР СЕ ИСУВИШЕ ПРИБЛИЖИО КРАТЕРУ У ВРЕМЕ ВЕЛИКЕ ЕРУПЦИЈЕ.

ДОБРО ЈЕ ШТО МУ СЕ ТО НИЈЕ ДОГОДИЛО ДОК ЈЕ БИО МЛАБИ!

ФРАНЦУСКИ ФИЛОЗОФ РЕНЕ ДЕКАРТ УСТАНОВИО ЈЕ У 17. ВЕКУ ТЕОРИЈУ ПО КОЈОЈ ДО ЕРУПЦИЈЕ ДОЛАЗИ УСЛЕД ВЕЛИКИХ ПОДЗЕМНИХ ПОЖАРА УЉА. ИАКО РАЗВИЈЕНИЈА ОД АРИСТОТЕЛОВЕ, ДЕКАРТОВА ТЕОРИЈА БИЛА ЈЕ ДАЛЕКО ОД СТВАРНОСТИ.

ОПЕТ СИ СЕ БАВИО ПРОУЧАВАЊЕМ ВУЛКАНА, РЕНЕ?

У 20. ВЕКУ НАУЧНИЦИ СУ ПОМОЋ НОВИХ ИНСТРУМЕНАТА, КАО ШТО СУ СЕИЗМОГРАФ И КЛИНОМЕТАР, ДОШЛИ ДО ПОУЗДАНИЈИХ ОТКРИЋА.

ЈЕ Л' ЈОШ ДАЛЕКО, ПРОФЕСОРЕ?

ВУЛКАНСКЕ ЕРУПЦИЈЕ ЧЕСТО ПРЕВАЗИЛАЗЕ СНАГУ НУКЛЕАРНИХ ЕКСПЛОЗИЈА. УСЛЕД ЕРУПЦИЈА ВУЛКАНА НА ОСТРВИМА КРАКАТАУ У ИНДИЈСКОМ ОКЕАНУ ГОДИНЕ 1883. НЕСТАЛЕ СУ ЧИТАВЕ ПЛАНИНЕ, А ЊЕНИ ТРАГОВИ СУ УОЧЉИВИ И НА УДАЉЕНОСТИ ОД 160 КИЛОМЕТАРА.

НЕКА НАС ПУСТЕ ДА ЈОШ МАЛО ИСТРАЖУЈЕМО ПА ЋЕМО ПОКАЗАТИ ТИМ ВУЛКАНИМА!

НА МОРУ СЕ ДИГЛА СНАЖНА ОЛУЈА, А ЕКСПЛОЗИЈА СЕ ЧУЛА НА 4800 КИЛОМЕТАРА. ПЕПЕО СЕ ЗАДРЖАО У ВАЗДУХУ СВЕ ДО СЛЕДЕЋЕ ГОДИНЕ. ПОД УТИЦАЈЕМ СУНЧЕВИХ ЗРАКА У ПРЕДВЕЧЕРЈЕ СУ МОГЛИ ДА СЕ ЗАПАЗЕ РАЗЛИЧИТИ СВЕТЛОСНИ ЕФЕКТИ.

ДА СУ БАР ИЗУМЕЛИ УСИСИВАЧЕ!

ПОСЛЕ ЈЕДНЕ ЕРУПЦИЈЕ НА ОСТРВУ МАРТИНИК НАСТАЛА СУ ДВА ДИМНА ОБЛАКА. ЈЕДАН СЕ ДИГАО 11 КИЛОМЕТАРА, ДОК СЕ ДРУГИ, БРЗИНОМ ОД 10 КИЛОМЕТАРА У МИНУТУ, СПУСТИО НА ЛУКУ И МОРЕ И ОСТАВИО ЗА СОБОМ ПУСТОШ.

ЈЕ Л' ЗАПУШАЧ ДОВОЉНО ВЕЛИК?

ЗЕВАЊЕ

ОПТИМИЗАМ

ВИДИТЕ ЛИ САД ДА И ПЛАНИНЕ МОГУ БИТИ ХАО ПЕЧУРКЕ - ДОБРЕ И ОТРОВНЕ?

ХИТ СТРАНА



ИВО ЛЕСИЋ

ИВО ЛЕСИЋ, један од наших најперспективнијих аутора и извођача забавне музике, родом је из Београда, а сада живи и ради у Сплиту.

После завршене гимназије, ниже и средње музичке школе, Иво Лесић се уписао на електротехнички факултет. Сада има статус апсолвента, али музику није занемарио. Напротив, свирао је у десетак сплитских група, а имао је чак и свој састав са необичним именом JAJE НА ОКО. У то време његове композиције могле су се чути само на Радио-Сплиту. А онда је Иво одлучиоо да се окуша на фестивалима. Његове композиције певале су се на „Омладини 76", „Опатији 77", „Београдском пролећу 77", „Сплиту 77", „Загребу 77", „Београдском пролећу 78", „Сплиту 79", „Загребу 79" . . . Признања нису изостала. На суботичком фестивалу „Омладина 77" добио је награду Саве-



Адреса: Иво Лесић Аљиновићева 40, 58000 Сплит.

за композитора Југославије и прву награду стручног жирија. Прошле године на „Загребу 79" освојио је прву награду стручног жирија. Лесићеве песме досад су певали Томислав Ивчић, Мики Јевремовић, Зденна Вучковић, Ото Пестнер, Сузана Манчић, Миро Унгар, Мери Шепаровић, Јадранка Стојаковић, Ђорђе Апостолски . . .

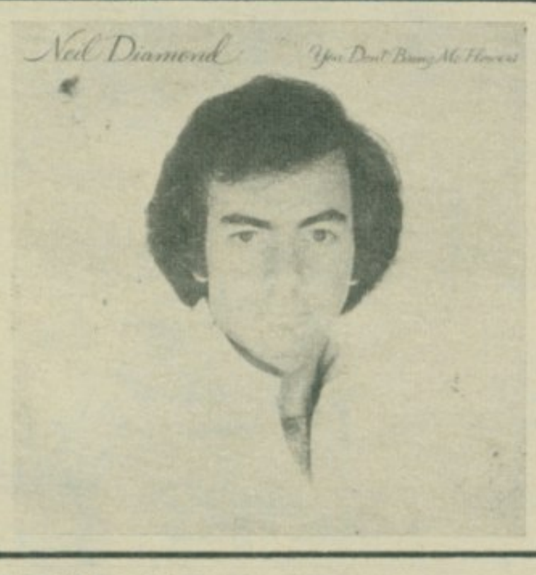
Недавно нам се Иво Лесић први пут представио и као певач. На свом првом синглу Иво пева, и то веома успешно, своје композиције: „Она воли диско клуб" и „Бит ћу твој". Плоча је снимљена у студију Тетрапак, а издао ју је Југотон. Ударна песме са сингла »Она воли диско клуб« ушла је у програм многих радио-станица и пре него што је плоча изишла.

НОВЕ ПЛОЧЕ



ЛИФ ГЕРЕТ (LEIF GARRETT)

Млади Американац ЛИФ ГЕРЕТ за рекордно кратко време стекао је популарност не само у својој земљи, већ и у Европи. Почео је као глумац у дечјим телевизијским серијама, да би пре три године снимио своју прву плочу. Успех је дошао брзо и данас је он један од најпопуларнијих певача тинејџера. Продуцентска кућа Suzy недавно је издала његов »Feel the Need«. Поред ове, на плочи се налази још девет нумера укључујући и велики Геретов хит »I Was Made for Dancin'«.



НИЛ ДАЈМОНД (NIEL DIAMOND)

Са малим закашњењем на нашем тржишту се појавио и ЛП НИЛА ДАЈМОНДА. О овој плочи и Дајмондовим покушајима да се поново нађе у групи водећих певача већ смо писали. Подсећамо вас да је назив ЛП-ија »You Don't Bring Me Flowers«, а поред ове насловне нумере, презентиране су још и композиције »Forever in Blue Jeans«, »Remember Me«, »Say Maybe«. Песму »You Don't Bring Me Flowers« Нил пева у дуету са Барбром Стрејсенд.

ЗЛАТКО ПЕЈАКОВИЋ

Прошла година била је једна од најуспешнијих у каријери ЗЛАТКА ПЕЈАКОВИЋА. Тријумфом на фестивалу Сплит 79. са композицијом Теа Трумбића „Љету је моме крај" и великом плочом „Дилема" заокружио је једну изузетно богату годину.

Своју професионалну каријеру музичара Златко је започео пре седамнаест година, а већ више од једне деценије је у самом врху музичких збивања у нашој земљи. У тим најранијим данима дружења са нотама и естрадном сценом посебно значајан био је период дечаштва када је учествујући на аматерским смотрама певача освојио више првих награда. Ова признања битно су утицала на његово касније опредељење. Први велики успех Златко је постигао 1973. године на фестивалу у Опатији интерпретацијом композиције Корнелија Ковача „Етида". Затим су уследили хитови као што су: „Моја генерација", „Куда идеш, свете мој", „Кад једном зажелиш", „Ове ноћи једна жена мирно спава", „Успомене", „Нећу то проле-



ће", „Ћао и пиши ми", „Лагала је да ме воли", „Теби љубави", „Једном кад будем" и др. Мало је певача у нашој земљи који могу да се похвале толиким бројем награда за интерпретацију као Златко Пејаковић.

Већи део своје каријере Златко је провео сарађујући са рок-групама. Са саставом ЗЛАТНИ АКОРДИ снимио је две мале плоче, основао је групу ХАД, а посебно је значајан његов рад са Корнелијем Ковачем и КОРНИ ГРУПОМ. Специфичан глас, модеран начин интерпретације, као и активно праћење и суделовање у садашњим музичким кретањима створили су од Златка једног од најзначајнијих представника рок-сцене.

Поред јавних наступа на концертима широм земље, Златка често можемо видети и чути као госта телевизијских програма и радио-емисија. Није непознат ни публици у Совјетском Савезу, Чехословачкој и Пољској где је у оквиру културне размене представљао нашу земљу. Више од 20 снимљених сингл-плоча и 6 албума продато је у завидним тиражима за које је овај певач добио велик број златних и сребрних плоча. Последњи успех му је позлаћен тираж албума „Дилема" који је реализовао у студију продукције грамофонских плоча Радио-телевизије Београд.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ — ОНА ВОЛИ ДИСКО КЛУБ

Музика: И. Лесић

Текст: З. Крчум

Пева: И. Лесић



То није дјевојка из сна,
али луд за њом сам ја,
дао бих јој све,
не могу без ње.

У њеном срцу нисам сам,
али не плаши ме то,
признат ћу вам сад
у чему је ствар.

Диско клуб, она воли диско клуб,
сваку ноћ, сваку ноћ са њом сам ту,
лудој игри преда се сва,
игра, игра, не зна за крај,
каже то је најбоља ствар,
уз њу морам играт и ја.

Лудој игри преда се сва,
игра, игра, не зна за крај
и док једва још стојим ја,
она као да почиње тад.

Диско клуб, она воли диско клуб . . .



БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем и мењам добро очуване ЛП плоче Здравка Чолића „Ти и ја", БИЈЕЛОГ ДУГМЕТА „Етно.Баш хоћу", СРЕБРНИХ КРИЛА, затим сингл-плоче Марјана Мишеа, ЗАССАРЕ, Здравка Чолића ...

Тања Перишa, Пут Мурвице 8/II, 57000 Задар.

Продајем или мењам следеће ЛП плоче: LED ZEPPELIN I, II, III и IV, DEEP PURPLE (»Stormbringer«), »Made in Japan« и »Burn«), BLACK SABATH (»Vol 4«), Eric Clapton и Leyla & Derek and Devotion.

Мирослав Михаиловић, Л. Марића 40, 15358 Бадовинци

Купујем ЛП плоче Здравка Чолића „Ти и ја" и Горана Бреговића „Горан Бреговић".

Аленка Козина, Д. Деметра 8, 42000 Вараждин.

ДР ХУК (DR HOOK)

На позорници је прави хаос: седморица музичара у фармеркама, мајицама и карираним кошуљама саплићу се по подијуму о гајгане, сударају се, ударају о микрофоне и појачала, падају један другом у наручје. Ова необична слика може се видети на сваком наступу ДР ХУКА, али још је необичније то што у оваквом метежу програм нормално тече, тачније, композиције се изводе без грешке, баш као и на плочама. Као улични певачи, и то пијани, по бини се тетурају **Рој Сојер** (Roy Sawyer) и његови музичари. Сви делују тако необавезно као да су се срели на неком журу. Међутим, већ пуних десет година ових седам Американаца са успехом приказују овај свој шоу. Сваки њихов гег и комплетан програм добро су смишљени. Тако су 1973. године изненадили публику у Енглеској јер су наступили као чланови састава БЕЈ СИТИ РОЛЕРС (BAY SITY ROLLERS). Реј прича о томе: „Нисмо могли да нађемо састав који би свирао као предгрупа и загрејао публику. Због тога смо се обукли као чланови БЕЈ СИТИ РОЛЕРСА и изишли на бину. Било је веома комично. Њих смо имитирали све до оног тренутка док маса није почела да звижди. То је био добар почетак, какав смо и желели."

Група ради заједно од 1969. године. У почетку су се звали ЧОКОЛИТ ПЕЈПЕРС (CHOCOLATE PAPERS), а онда мењају име у ДР ХУК. „Назвали смо групу по овом познатом пирату јер ја подсећам на њега", каже Реј. „И ја, као он, немам једно око, а изгубио сам га у саобраћајној несрећи. ДР ХУК добија прву већу шансу 1970. када су његови чланови певали насловну нумеру у филму Дастина Хофмана „Ко је Харри Келерман и зашто прича све ове ствари о мени". Две године касније појављује се њихов први светски хит, композиција „Силвијина мајка" (»Silvia's mother«) који је продат у више од милион примерака. Од тог тренутка врата свих светских концертних дворана им се отварају, продуценти их салеђу, а публика прихвата њихов специфичан начин музичког изражавања и понашања на сцени. Издали су потом велик број плоча, а најновија „Боље воли следећи пут (»Better Love Next Time«) већ је постала златна.



НАША КАРИКАТУРА



ГЕНЕСИС

МОЈ ИЗБОР



БОБАН ЧОЛИЋ је један од првих читалаца који нам се јавио за нашу нову рубрику „Мој избор" у којој музичари, музички критичари, али и наши читаоци дају своју листу домаћих и страних композиција које би снимили на траку и понели на наше измишљено пусто острво.

„Студент сам Више педагошке школе у Београду, али живим у Жабарима где сам и рођен. У мом месту постоји дискотека у којој радим од њеног оснивања 1973. године. Допада ми се ваша нова рубрика, па сам одлучио да вам се јавим", ПИШЕ НАМ БОБАН.

„Мислим да је тешко одлучити се за десет најдражих композиција јер има заиста много добрих песама. Ипак, направио сам СВОЈ ИЗБОР који се углавном састоји од старијих композиција.

ДОМАЋЕ



1. ПУТ ЗА ИСТОК — Корни група
2. ЗА КОЈИ ЖИВОТ ТРЕБА ДА СЕ РОДИМ — Time
3. БЛУЗ У ПАРКУ — Смак
4. ПЛИМА — Indexi
5. ЖИВЕЛА ЈЕ НА СУНЧАНОЈ СТРАНИ УЛИЦЕ — С времена на време

СТРАНЕ

1. SUMMERTIME — Janis Joplin
2. WHITER SHADE OF PALE — Procol Harum
3. HUSH — Deep Purple
4. CALIFORNIA DREAMIN' — The Mamas and Papas
5. MISS OF AMERICA — Styx

КАД СЕ ЛАРВЕ МУШИЦА УЧАУРЕ



ТРИК СА СУНЂЕРОМ



ОПРУГА ЗА МАМАЦ



САКУПЉАЊЕ ГЛИСТА



МА ШКЕ РИБО

ИСТИНИТО ОД РЕЧИ ДО РЕЧИ

ПЕТНАЕСТОГ МАЈА ПРЕСТАО ЈЕ ЛОВОСТАЈ ЗА ШАРАНА, МЛАДИЦУ И СМУЂА.

КЛАСИЧАН ВАЉАК

Ваљци су, у ствари, разна „теста“ која се праве од брашна, сира, хлеба, кромпира, воћа... Служе као мамац за шаранску рибу.

Најраширенији међу риболовцима је класичан ваљак, али је и он за многе још непознаница. Прави се тако што се помешају две трећине кукурузног и једна трећина пшеничног брашна и затим се замеси млаком водом. Од насталог теста начине се погачице које се стављају у кључалу воду. Када испливају на површину, преносе се у хладну воду. Касније се од добијене масе праве ваљци.

МАЛА ТАЈНА

Месо слатководне шкољке је мало коришћен, али изврстан мамац за сома и шарана.

ШТА СА ПАРАЗИТИМА?

Линьака, шарана, караша, као и дунавске и савске рибе, најчешће сома и кечигу, нападају разни паразити, у првом реду рибље пијавице и неке врсте глиста. Од ових паразита рибу можемо очистити засићеним раствором соли ако је потопимо у њега и оставимо да стоји извесно време. Риба се затим опере у хладној чистој води. Иако је деловала болесно, риба нападнута овим паразитима није штетна за људску исхрану.

ШАРАН И ПО!

Никола Богић, рибар из Великог Градишта, уловио је 1948. године код каменолома недалеко од Рама шарана тешког 16 килограма!

АЛАС

Алас је реч мађарског порекла и означава човека који се бави риболовом.

НОВА ВРСТА СОМА

Рибарско друштво „Београд“ набавило је кра-

...ЛА ...ОЛА 6 ...ЛОВА

ПРИПРЕМА
Ing
М. ЂОНИЋ

јем фебруара ове године око три тоне нове врсте риба — каналског сомића или патуца, како ову код нас прилично непознату врсту називају у СР Хрватској. Каналски сомић је већи од америчког сомића или цвергла, нарасте од 2,5 до 5 килограма, има жут трбух, бодље као цвергл и једе готово све, од барских пужића до кукуруза. Месо му је укусно и слично речном сому. Код нас је први пут насељен пре десетак година у Јеласпољу и Пакрачкој долини, у СР Хрватској.

ЈАЧИ ОД МРЕЖЕ!

Рибар Жика Динић из Великог Градишта уловио је у мрежу 1928. године код Затоњског вира на Дунаву сома тешког 150 килограма. Али, Жика ипак није имао среће. Иако је великом куком — лукотом — ударио ову речну грдосију у стомак, она је ипак успела да поцепа мрежу и побегне. После два дана тај исти сом је ухваћен, заједно са куком у телу, код Виначког вира. На истом месту, нешто касније, Жика Динић је са групом рибара у једном бацању мреже (замету) уловио 180 килограма сомовине! Да је подручје Затоњског вира изузетно богато сомовима доказао је и Никола Богић 1946. године, када је уловио сома тешког 110 килограма.

КАКО СЕ ЛОВИ ШТУКА?

„Слатководна ајкула", како често називају штуку, најбоље се лови у марту и априлу и од јула до новембра. Начин пецања је дубински, са пловком, на живу рибицу („кедер") или варалицу. Најбољи најлон за ову врсту рибе је од 0,35 до 0,50 милиметара, удице трокраке величине од 3 до 5, са обавезном употребом „сајле", јер штука изузетно оштрим зубима врло лако пресече и дебљи најлон. Најбоље је да се мамац налази на средњој дубини, а у хладно доба године на дну.

МАХОВИНА



МАМАЦ ЗА МРЕНЕ, ШАРАНЕ И ДЕВЕРИКЕ



МАМАЦ ЗА КЛЕНОВЕ, БЕЛИЦЕ И ГРГЕЧЕ



МАМАЦ ЗА ШТУКЕ, ЦРВЕНПЕРКЕ И ЛИЊАКЕ



КУЛА ЗА Л

У ЗИДАЊУ УЧЕСТВУЈЕ САМО ЖЕНКА: КОПА ТЕМЕЉЕ, ГРАДИ ЗИДОВЕ, МАЛТЕРИШЕ СОБЕ, ГЛАЧА ПОД. ЗА ТО ВРЕМЕ МУЖЈАК НЕ ЧИТА НОВИНЕ ВЕЋ ЧУЧИ И ПОСМАТРА.

ДЕРБИ КРЕКЕТУША

Жаба је једна од ретких животињских врста која се подједнако добро сналази и у води и на копну. У мочварама, где обично живи, готово да јој нема премца у пливању и гњурању. Под водом може да остане сатима, а да не удахне ваздух.

И када изађе на суво, жаба је прави акробата. Све жабе изврсни су скакачи, а једна аустралијска врста која живи на дрвету може да скочи до висине човека, због чега је неки зоолози називају кенгуром међу жабама.

Колико су жабе живахне и покретљиве животиње потврђује и необична забава коју су пре више од сто година смислили копачи злата у Калифорнији. Да би разбили монотонију живота, ови огрубели људи, који су слободно време проводили између пића и коцке, отворили су необичну кладионицу где су главни актери биле жабе-скакачи.

Временом су жабља такмичења стекла толику популарност да је одгајивање расних жаба-скакача постало уносан посао у многим крајевима Америке. И данас се у неким америчким градовима почетком пролећа одржава такозвани „дерби крекетуша" на којем се у различитим дисциплинама, а најпопуларније су скок удаљ и троскок, огледају најврсније жабе из целог света.

И НА ДРВЕТУ И ПОД ЗЕМЉОМ

Жаба има на целој Земљиној кугли. Не живе само у поларним крајевима, на планинским врховима који су стално покривени снегом и у безводним пустињама. Мањи број врста остаје током целог живота у води, док је већини водена средина неопходна само у првој фази развоја после чега излазе на копно.

Пребивалишта жаба веома су различита. Углавном живе на обалама стајаћих вода, али се често срећу и на ливадама, у пољима, у жбуњу и на дрвећу, по рупама у земљи и испод камења, једном речју свуда где могу да нађу згодно склониште и храну.

Летњи живот жабе веома се разликује од зимског. Највећи број врста повлачи се у јесен у блато по барама да тамо проведе хладан период у дубоком сну. Чим гране пролеће, жабе поново измиле из склоништа и то веома радосно и у толиком броју да на месту где се настане завлада паклена ларма.

Само једна врста жабе, која обитава источно од Мисисипија, уз атлантску обалу и обалу Мексичког залива, живи повучено током целе године, па и у пролеће често остаје укопана у земљу. Пошто борави у сушним крајевима који нису нимало гостољубиви за водоземце, скафиопус, како се стручно назива ова жаба, тражи уточиште у влажним слојевима тла до којих понекад треба да прокопа канал дугачак и преко метра.

Да би се пробио кроз суву и тврду земљу, скафиопус се помаже јаким рожнатим израштајима на задњим ногама који личе на лопате. По њима је ова жаба и добила име: скафиопус, у преводу са грчког значи са лопастим ногама. Као нарочито обезбеђење скафиопус носи са собом у мокраћној бешици резервну воду која му у случају дуготрајног сушног периода помаже да преживи.

Друштвеност и ведра природа главне су црте свих жаба, било да живе у води или на њеним обалама. О томе најбоље сведоче бучни вечерњи концерти у којима читави хорови крекетуша показују своје увек добро расположење и изузетну „музичку обдареност".

Гласови жаба нису тако богати и звучни као птичије певање, али изненађују разноликошћу. Човек који се у вечерњим часовима нађе у близини баре где живе ови весељаци, моћи ће да чује најразличитије звуке, од громког урликања и оштрог звиждукања до цвркута и муклих тугованки.

ЛОВИ ЖАБА САМА

Свака жаба пева на свој начин. Једна врста промукло крешти, друга испушта гласове који подсећају на мукање краве, а трећа својом песмом опонаша лајање паса. Гласови жаба из централне Африке личе на потмуле ударце бубња, а крекретање гаталинки, једне јужноамеричке врсте, подсећа на звук црквених звона.

Иако живи у заједници, жаба у лов увек иде сама. У хватању плена највише јој помажу широка уста и нарочито подешен језик који је код већине врста срастао у предњемделу, док је задњи слободним што су саме уловиле. Ако не успеју да дођу до уобичајене хране, не устручавају се да глад утоле сопственим потомством или ситнијим рођацима.

ЧАСТАН ИЗУЗЕТАК

Међу жабама има и таквих „изрода" који своје младе подижу са највећом бригом и љубављу. Сродница филомедузе, жаба-ковач — име је добила због необичног гласа сличног ударцу чекића по лиму — подиже за своје пуноглавце праву „вавилонску кулу".

У тај посао улаже много труда. Најпре на дну речне увале зида темељ од блата и муља, а затим на њега полако надограђује високе зидове које изнутра „малтерише" и глача ногама и грудима.

Кулу подиже само женка. Мужјак јој не помаже — чучи крај ње беспослен. Када, после два дана и две ноћи, зидови куле изникну 10 сантиметара изнад воде, зидање се прекида. Гнездо је завршено и жаба у њега полаже јаја која ће бити добро заштићена од свих непријатеља из речне увале.

Сродница филомедузе, жаба-ковач, има на задњим ногама израштаје који личе на лопате. По њима је ова жаба и добила име: скафиопус, у преводу са грчког значи са лопастим ногама. Као нарочито обезбеђење скафиопус носи са собом у мокраћној бешици резервну воду која му у случају дуготрајног сушног периода помаже да преживи.

Друштвеност и ведра природа главне су црте свих жаба, било да живе у води или на њеним обалама. О томе најбоље сведоче бучни вечерњи концерти у којима читави хорови крекетуша показују своје увек добро расположење и изузетну „музичку обдареност".

Гласови жаба нису тако богати и звучни као птичије певање, али изненађују разноликошћу. Човек који се у вечерњим часовима нађе у близини баре где живе ови весељаци, моћи ће да чује најразличитије звуке, од громког урликања и оштрог звиждукања до цвркута и муклих тугованки.

ЛОВИ ЖАБА САМА

Свака жаба пева на свој начин. Једна врста промукло крешти, друга испушта гласове који подсећају на мукање краве, а трећа својом песмом опонаша лајање паса. Гласови жаба из централне Африке личе на потмуле ударце бубња, а крекретање гаталинки, једне јужноамеричке врсте, подсећа на звук црквених звона.

Иако живи у заједници, жаба у лов увек иде сама. У хватању плена највише јој помажу широка уста и нарочито подешен језик који је код већине врста срастао у предњемделу, док је задњи слободним што су саме уловиле. Ако не успеју да дођу до уобичајене хране, не устручавају се да глад утоле сопственим потомством или ситнијим рођацима.

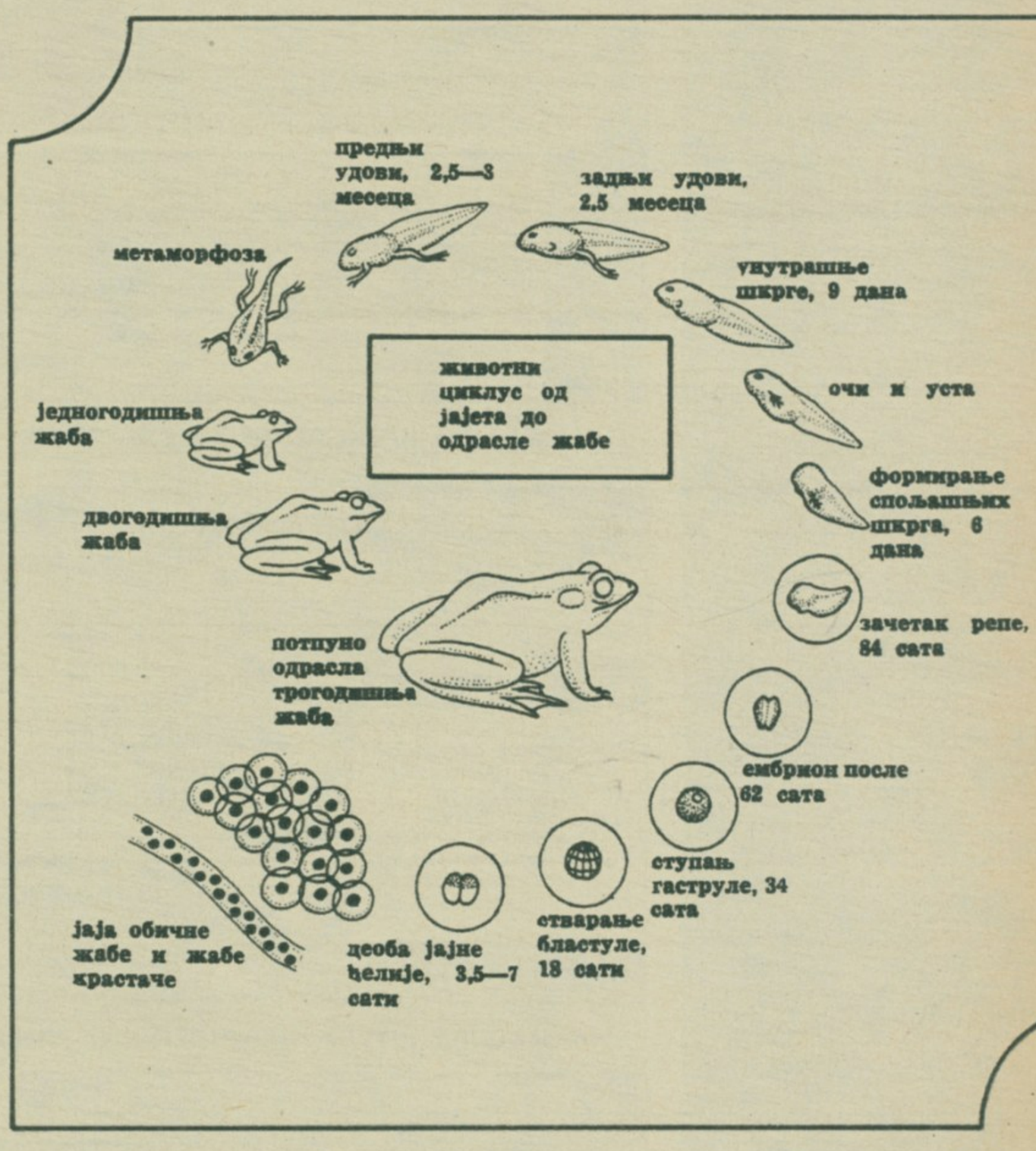
ЧАСТАН ИЗУЗЕТАК

Међу жабама има и таквих „изрода" који своје младе подижу са највећом бригом и љубављу. Сродница филомедузе, жаба-ковач — име је добила због необичног гласа сличног ударцу чекића по лиму — подиже за своје пуноглавце праву „вавилонску кулу".

У тај посао улаже много труда. Најпре на дну речне увале зида темељ од блата и муља, а затим на њега полако надограђује високе зидове које изнутра „малтерише" и глача ногама и грудима.

Кулу подиже само женка. Мужјак јој не помаже — чучи крај ње беспослен. Када, после два дана и две ноћи, зидови куле изникну 10 сантиметара изнад воде, зидање се прекида. Гнездо је завршено и жаба у њега полаже јаја која ће бити добро заштићена од свих непријатеља из речне увале.

М. Ш.



ЛУНОГЛАВЦЕ



На бочним странама грла велики број жабљих врста има посебне органе: вокал не кесе које им помажу да произведу своје звучно крекетање.

1.

2.

3.

4.

1. Краставе жабе крупније су и мање покретне од обичних жаба. Када се нађу у опасности, кроз кожу испуштају отров који је тако непријатног мириса да ће брзо отерати сваког непријатеља.
2. Обична европска жаба најчешће живи на обалама река и потока.
3. Британска крастава жаба има веома кратке удове па њено кретање више личи на трчање него на скакање.
4. Јестива жаба цењена је због необично укусних батака. Распрострањена је по читавој Европи, изузев у Шпанији.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ХАРИ ХАРИСОН

ДОБРО ПЛАЋЕН ПОСАО

ТРЕБА ЛИ ЗБОГ ИНВАЗИЈЕ ИЗ СВЕМИРА УЗНЕМИРАВАТИ РАДНОГ ЧОВЕКА У НЕДЕЉУ?

Радим само свој посао. Ништа друго не може од мене да се захтева — рекао је Цери Кранчер истуривши браду да потврди своју решеност. При том је стиснуо зубима већ изгрижену стару лулу.

— Знам то — одговорио је поручник. — Али једва смо вас пронашли преко Службе одржавања комуникација. Ви сте нам једина нада — до многих способних људи не можемо да дођемо.

Цери Кранчер је завртео главом.

— Читава ствар ми мирише на невољу.



Невоља је била у томе што је инвазија почела на неочекиван начин. Брижљиво разрађена тактика почивала је на претпоставци да је трговински центар Бетелгежана у једном од Месечевих кратера у ствари закамуфлирана база за напад. Али, план нападача био је сасвим другачији. Подаци су били непрецизни, што је разумљиво под таквим околностима, међутим, испоставило се да у првој фази напада учествује далеко мање Бетелгежана но што су то тврдили узбуђени новинари — можда само посаде две до три летелице. Дакле, звучи невероватно: свега неколико стотина нападача покушало је да освоји читаву планету и у томе готово успело!



— Пуковниче, ово је Цери Кранчер, добровољац.

— Шта, цивил? Сместа га води одавде, ти, неописива будало! Зар си заборавио да је овај штаб зона двоструке безбедности?

— Пуковниче, безбедност више не постоји. Све везе су нам прекинуте, одсечени смо од трупа..

— Завежи, идиоте! — заурлао је пуковник машући песницама, црвен као рак. Још није хтео, или, можда, могао да поверује у оно што се догодило. Поручник је био млађи, резервни официр, способан да погледа у очи истини ма колико му се она не допадала.

— Морате ми веровати, пуковниче, ситуација је очајна, а очајне ситуације траже очајничка решења...

— Наредниче, стрељај поручника и овог цивила због кршења мера безбедности током ванредног стања!

— Али, пуковниче...

— То је наређење!

Наредник, кога су још само четири месеца делила од пензије, гледао је час у једног час у другог официра. Не знајући шта да чини, отишао је у тоалет и закључао се. Пуковник, који је ћутећи, исколачених очију пратио његово кретање, опет је поцрвенео и машио се пиштоља. Али, пре но што је извукао оружје, пао је лицем на сто, а одатле склизнуо на под.

— Доктора! — узвикнуо је поручник и прискочио пуковнику да му откопча оковратник. Ушао је санитетски официр. Бацио је поглед и суморно завртео главом.

— Готов је. Увек је имао слабу пумпу.

Наредник је изишао из тоалета и помогао да се изнесе тело. Цери Кранчер стајао је са стране и посматрао без речи, цедећи лулу.



Када се данас осврнемо на дан инвазије, такозвану Црну недељу, дивимо се једноставности плана Бетелгежана и не чудимо што је безмало успео. Наше армије и свемирски тенкови били су спремни, сви инструменти и сва пажња уперени на трговински центар на Месецу. Замршен сплет комуникација повезивао је бранитеље на Земљи.

Била је то разноврсна мрежа радио и ласерских веза, микроталаса и подземних каблова — савршено поуздан систем осим што су се све везе стицале у три тачке у Светској престоници: Главном комуникационом центру и два потцентра. Преко ове три станице, задивљујуће ефикасности, општиле су оружане снаге на Земљи са онима под земљом, на Месецу и у свемиру.

Ове станице су паралисане. Бетелгежани су у сваку убацили по један одред и онеспособили их после битке која је трајала свега пола часа. Тако је рат готово изгубљен пре него што је и почео. Штабови су одсечени од јединица, јединице једне од других, теледириговани тенкови од својих команданата, свемирски бродови од база. Истурени радар на тамној страни Месеца убрзо је открио знаке доласка ударних инвазионих снага које су већ биле у близини Сатурна али ту информацију никоме није могао да пренесе.



Цери Кранчер је још тврдио пазар.

— Морам да питам надзорника — рекао је с важним изразом лица. — Слободан ми је дан, а онда, ради се и о уласку неовлашћених лица у комуникационе тунеле.

— Господине Кранчеру — просиктао је поручник — ако случајно нисте чули, ми смо у рату. Надзорника не можете звати јер цивилна комуникациона мрежа не ради, као ни војна.

— Не могу рећи да ми се то допада.

— Ни нама се не допада. Зато и тражимо вашу помоћ. Непријатељ је запосео наше комуникационе центре и ми их морамо повратити. Помоћу гласника дошли смо у везу са најближим борбеним јединицама и оне су покушале да продру унутра али су зграде практично неосвојиве.

— Зар? Па како су их онда ти ваши... како се зову... освојили?

— Пошто је недеља у њима се налазио само минимум особља.

— Затекли вас на спавању, а? — презриво одбијен дим показивао је шта Цери Кранчер мисли о таквој бојној готовости. — И онда? Зар морате да узнемиравате радног човека у недељу?

— Господине Кранчеру, рат не зна за дане у седмици; ви сте најстарији радник Службе одржавања комуникација и вероватно једини човек који зна одговор на следеће питање: можемо ли доспети подземним путем до наших центара, нарочито до главног?

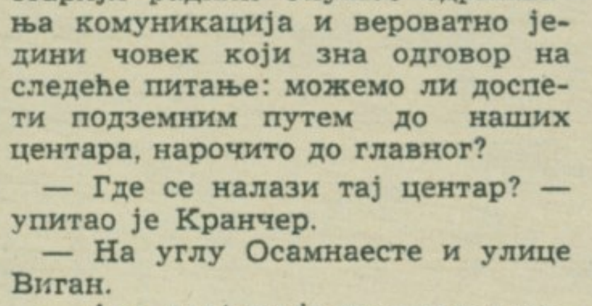
— Где се налази тај центар? — упитао је Кранчер.

— На углу Осамнаесте и улице Виган.

— Аха, зато ли је доле тако много каблова?

У тишини која је уследила јасно се могло чути струјање ваздуха кроз Кранчерову лулу. Поручник је чекао стежући песнице; поред њега стајали су наредник и шездесетак војника. Цери Кранчер скупио је очи, извадио лулу из уста, запахнуо присутне облаком дима и рекао:

— Да.



Окупљени војници нису били врхунски борци: један техничар, други телефониста, трећи кувар, четврти се разумевао у књиговодство, пети у оправку аутомобила... Али, били су наоружани најбољом расположивом техником и високим моралом: знајући да је будућност света у њиховим рукама, ходали су право и чврсто држали пушке. Беспрекорним кораком одмаршировали су до раскршћа које је одредио Кранчер и где им је речено да стану на месту вољно и чекају.

Стигао је и сам Цери Кранчер. На себи је имао непромочив шешир и одело и гумене чизме до струка, а о каишу пребаченом преко рамена висила му је прастара жао угашену лулу док је проницкутија с алатом. У зубима је дрљивим оком прелазио преко окупљених војника.

— Нису добро одевени — приметио је.

— Сви су у борбеним униформама — одвратио је поручник.

— Није згодно за тунеле. Много је влажно...

— Господине Кранчеру, ово су све добровољци; можда ће и погинути за своју планету па им није стало да ли ће се мало окваснти. Идемо?

Вртећи главом у знак неодобравања, Цери Кранчер је помоћу алатке од сјајног метала стручно подигао поклопац и бацио га устрану. Затим је почео да силази рекавши:

— За мном у колони по један. Последња двојица нека врате поклопац на место. И нека чувају прсте!

Аутоматско осветљење упалило се док су се спуштали низ лествe у хладан зеленкасти тунел зидова прекривених лавиринтом жица, каблова и цеви којима је само Цери Кранчер знао главу и реп. Са љубављу их је пљеснуо шаком док су пролазили.

— Водовод, цев за пару, далековод од 50 хиљада волти, локални вод од 220 волти, телефон, телекс, коаксијални кабл, пнеуматска пошта, снабдевање намирницама, кисеоник, канализација... Да, свега има — рекао је.

— Докторе! — зачуло се одозго из шахта.

— Открили су нас! — узвикнуо је један војник и сви стадоше с пушкама на готовс.

— Пушке на рамена пре него што се побијете! — дрекнуо је поручник. — Наредниче, испитај ствар.

Сви су у напетој тишини чекали на наредников повратак осим Церија Кранчера који је, звиждућући, малим чекићем куцкао разне славине и вентиле.

— Ништа нарочито — рекао је наредник. — Берн-Смит је успео да пригњечи прст спуштајући капак.

— Покрет! — наредио је поручник.

Али, Цери Кранчер је стајао непомично као стена.

— Једно нисмо поменули — рекао је. — Колико ћу бити плаћен?

— Можемо ли о томе уз пут?

— То мени није уз пут. Сетих се да је данас недеља, што значи двоструку дневницу, а троструку после 4 сата рада.

— Важи, идемо.

— Написмено, молим.

— Да, добро, написмено.

Поручников писар нажврља нешто у нотесу и откиде лист. Поручник стави свој потпис и серијски број.

— Ево. Војска јамчи.

— Има да јамчи, него шта! —

рекао је Кранчер пажљиво савијајући хартију и враћајући је у новчаник.

Кретање под земљом било је кошмар за све осим Кранчера. Кроз главне тунеле није било тешко проћи мада су висеће славине и попречне цеви стално вребале неопрезне главе. Да нису носили шлемове, половина би била ошамућена већ после првог километра. Ускоро су морали да се спусте 20 метара низ клизаве лествe и на коленима уђу у низак, мрачни тунел поплочан грубим каменом. Одатле су избили на узан испуст у тунелу налик на огромну халу у којем је владала заглушујућа бука.



— Одвод плавне воде — рекао је Кранчер показујући на усковитлалу реку која им се пенила испод самих ногу. — Понекад је потпуно сув али ових дана је било доста кише. Ово је најкраћи пут ако пазите куда газите, иначе ће вам тела пронаћи сто километара одавде, у океану.

Овако ободрени, војници су наставили да се мичу испустом кроз бескрајан тунел, одахнувши када су се опет нашли у безбедности комуникационог тунела. Цери је застао и показао лествe које су нестајале у мраку изнад њихових глава.

— Ево, ово вам је пут у први потцентар.

— Јесте ли сигурни?

Кранчер је презриво погледао поручника.

— Нећу да се љутим, господине, пошто сте незналица. Кад Цери каже да је то тај тунел, онда је то тај тунел.

— Нисам хтео да вас увредим. Шта је горе?

— Врата са ручком и натписом: ПРИСТУП ЗАБРАЊЕН ПО ЧЛАНУ 897А ВОЈНОГ ПРАВИЛНИКА.

— Јесу ли закључана?

— Не. Забрањено по члану 45С Прописа о одржавању тунела. Морамо имати приступ.

— У реду. Наредниче, узмите 18 људи и чекајте. За тачно два сата учићемо у сва три центра. Пуцајте док не убијете и последњег Бетелгежанина. Само пазите на апарате. Остали напред!

Нису ходали ни 10 минута, кад Цери Кранчер седе.

— Шта је сад? — упита поручник.

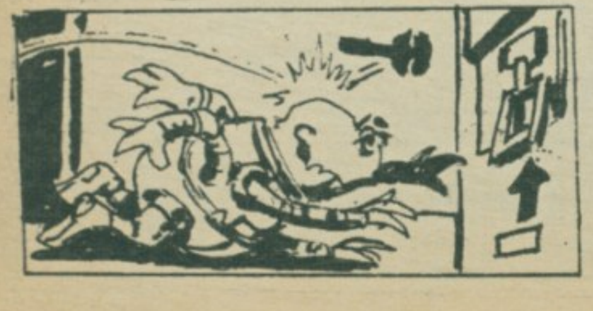
— Пауза — ставио је лулу у џеп и отворио пакет сендвича.

— Али, не можете сад ... непријатељ ... наш план ...

— У ово време увек се одмарам. Предвиђено прописима.

Војници су такође извадили суву храну и поотварали чутурице док је поручник шеткао горе-доле ударајући песницом у шаку. Цери Кранчер је блажено сркао чај из термоса и довршавао велики чоколадни бисквит. Онда су пошли.

Други одред остављен је код следеће подстанице а остали су похитали према Главном комуникационом центру.



— Још само 10 минута! — гунђао је поручник.

Три минута пре договореног времена стигли су до великог отвора у таваници из којег је, као из главе какве електронске хидре, извирало на стотине каблова.

— Велика врата на врху — рекао је Кранчер осветљавајући отвор батеријом. — Отварају се точком који покреће полугу. Да објасним ...

— Молим вас, пођите с нама — преклињао је поручник, бацивши поглед на сат. — Закаснићемо и друге станице ће их упозорити.

— Знате, нисам плаћен да на мене пуцају.

— Апелујем на вас као на родољубивог грађанина. Дугујете то себи, својој породици, савести и земљи.

Церијево лице било је непомично.

— Додаћемо још једну дневницу.

— Погодили смо се! — рекао је Цери.

Стигли су тачно кад је велика казаљка на поручниковом сату стала на дванаест. Кранчер је окренуо точак и отворио џиновска врата.

— За човечанство! — викнуо је поручник и јурнуо унутра.

Када су сви ушли и у тунелу поново завладала тишина, Цери Кранчер је запалио лулу а онда, из пуке радозналости, ушао и сам. Пред њим је пукао поглед на бескрајне челичне ходнике обложене жицама и инструментима. Застао је да боље набије дуван, кад се једна врата отворише и длакави створ не виши од метра, налик на кеглу и с неколико пари руку, упаде кроз њих и потрча према великом црвеном прекидачу на супротном зиду.

Пет руку пружило се ка прекидачу када је кроз ваздух полетео масиван француски кључ и погодио у главу створење које је одмах пало. Само што је Кранчер подигао своју алатку, кад кроз исти врата улете поручник блед као крпа.

— Хвала небесима! — узвикнуо је. — Спречили сте га!

— Гадан створ, али нисам хтео да му проспем мозак.

— То им је командант, једини преживели. Хтео је да укључи прекидач за експлозију која би нас све разнела. Сад је заробљен и све ће нам испричати. Нисте га убили, само је у несвести. Бетелгежанима је мозак под грудима, а стомак у глави.



— Где си био? — викнула је Агата из кухиње када је чула Церијеве тешке кораке у ходнику.

— Специјалан посао — одвратио је он кроз кашаљ, скидајући огромне чизме. — Биће која пара више ове недеље.

— Требаће нам да оправимо видеофон. Читав дан је био покварен и тек сада је поново прорадио. Је ли био тежак посао?

— Не баш — промрмљао је Цери извлачећи лулу из џепа. — За владу. Провео сам неке момке кроз тунеле. Немају везе! Један је чак пребио прсте поклопцем шахта.

— Јадник! Него, готов је чај.

— Е, то волим да чујем!

Цери Кранчер насмешио се први пут откако је тог јутра устао из постеље.



укрштене речи

• ДУШАН ВУКОТИЋ •

Филмски редитељ, најизразитији представник такозване загребачке школе цртаног филма, Душан Вукотић је једини Југословен награђен највећим светским филмским признањем. Године 1962. добио је Оскара за цртани филм чије име треба да упишете поред **броја 4.** Поред филмова **Концерт за машинску пушку, Игра, Opera Gordis, Ars gratia artis, Gobetiana,** Вукотић је и аутор филмова чије наслове треба да упишете поред **бројева 1, 2 и 3.**

АУТОР: ВЕ-МАК	**1**	**2**	КОЈЕ ПРИПАДА ПАРУ	ДОДАТАК УЗ УГОВОР	ДРАГЕ ВОЉЕ	ФАБРИЧКА СВИЛЕ	▼	МАШИНА БРАЋА	БРИТАН. ФИЗИОЛОГ, НОБЕЛОВАЦ БЕРНАРД
МЕСТО У СЛОВЕНИЈИ						ЖУРЊАК / ГРАЂАНСКА ЛИЦА			
ОЗДРАВЉЕЊЕ (ЛАТ.)									
УВРЕДИТЕЛО									
МЕСТО У ДАЛМАЦИЈИ									ТРОЦИФРЕН БРОЈ
▶					ВРСТА БИЉКЕ / КОМПОЗИТ. РЕСПИРИ				
ВРСТА БИЉКЕ / Ј. Н.			СТАНОВНИК БОСНЕ	РЕКА У СИБИРУ / УГНУТИ, УЛУПИТИ				УМИНИТИ ТАЊИМ	
ДРЖАВА У АФРИЦИ							ЗАЧИН / БИВША ТУРСКА ТИТУЛА		
▶						КОЊ / ОРАНЏАСТА БОЈА			ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ
3 МЕТАР		**4** ПРИТОКА ЕЛБЕ							
ОДАБИРАЊЕ									
ЈЕЗЕРО У МАЂАРСКОЈ	ГРАД У РУМУНИЈИ / А. Б.						ЗНАК ЗА ИЛИНИЈУМ		
▶							ОВДЕ / ЗНАК ЗА БОР		
УМЕШНИЦИ					ШПИЈУН, АГЕНТ				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: М, ПУКОВНИК, сврангутан, тврд, зима, пипак, низ, унатраг, и, катран, Ив, о иако, ВК, анфас, намети, рт, Ира, омама, скије, анил, бсранија, народ, сен.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Директор НО „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00	динара
6 месеци	220,00	динара
1 година	440,00	динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220.00	динара
6 месеци	440.00	динара
1 година	880.00	динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку — НО „ПОЛИТИКА" — ООУР „Продаја" претплата на лист „Политикин забавник"

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	$	47 —
СР НЕМАЧКА	DM	83.—
ШВЕДСКА	Skr	195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	77 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА" код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 6081-620-63-257300-00051, са обавезном назнаком, претпата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАЗНИК"

МАЧАК ХАРАЛАМПИЈЕ

by Geo Gately

УФ: ПРАВА НАПАСТ!

ХОЋЕШ ЛИ ВЕЋ ЈЕДНОМ ПРЕСТАТИ ДА ЈУРИШ ТУ МУВУ!

ДОСТА! НЕ МОГУ ДА ВОЗИМ!

ДУМ!

ВИДИШ ШТА СИ УРАДИО?

ФАРМА БУРАНА

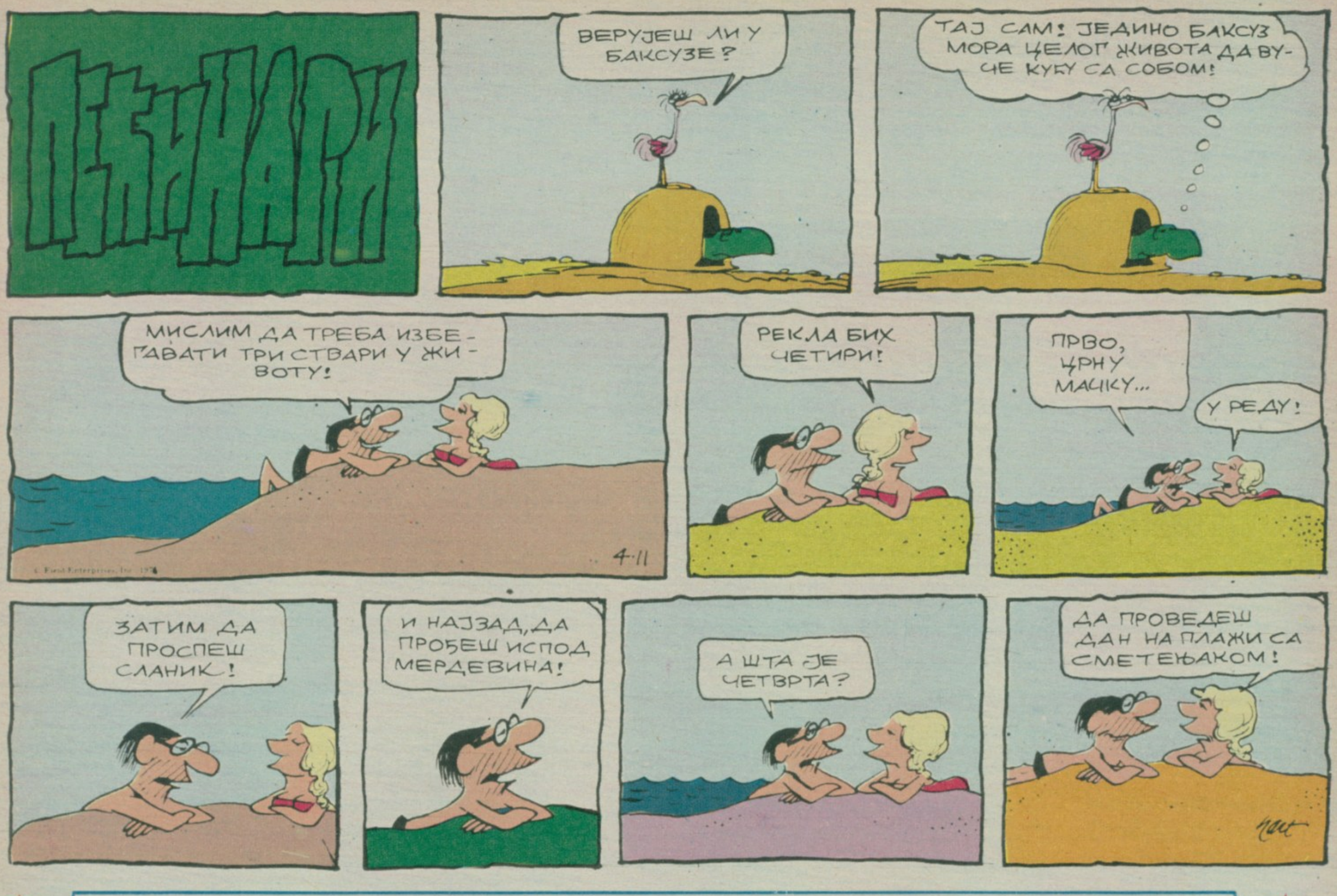
ПИТАМ СЕ САМО ШТА МИ БИ ДА ТЕ ПОВЕ-ДЕМ!

ФАРМА БУРАНА

ХЕЈ, ДРУГАР! БОЉЕ ГА НЕ ДИРАЈ...

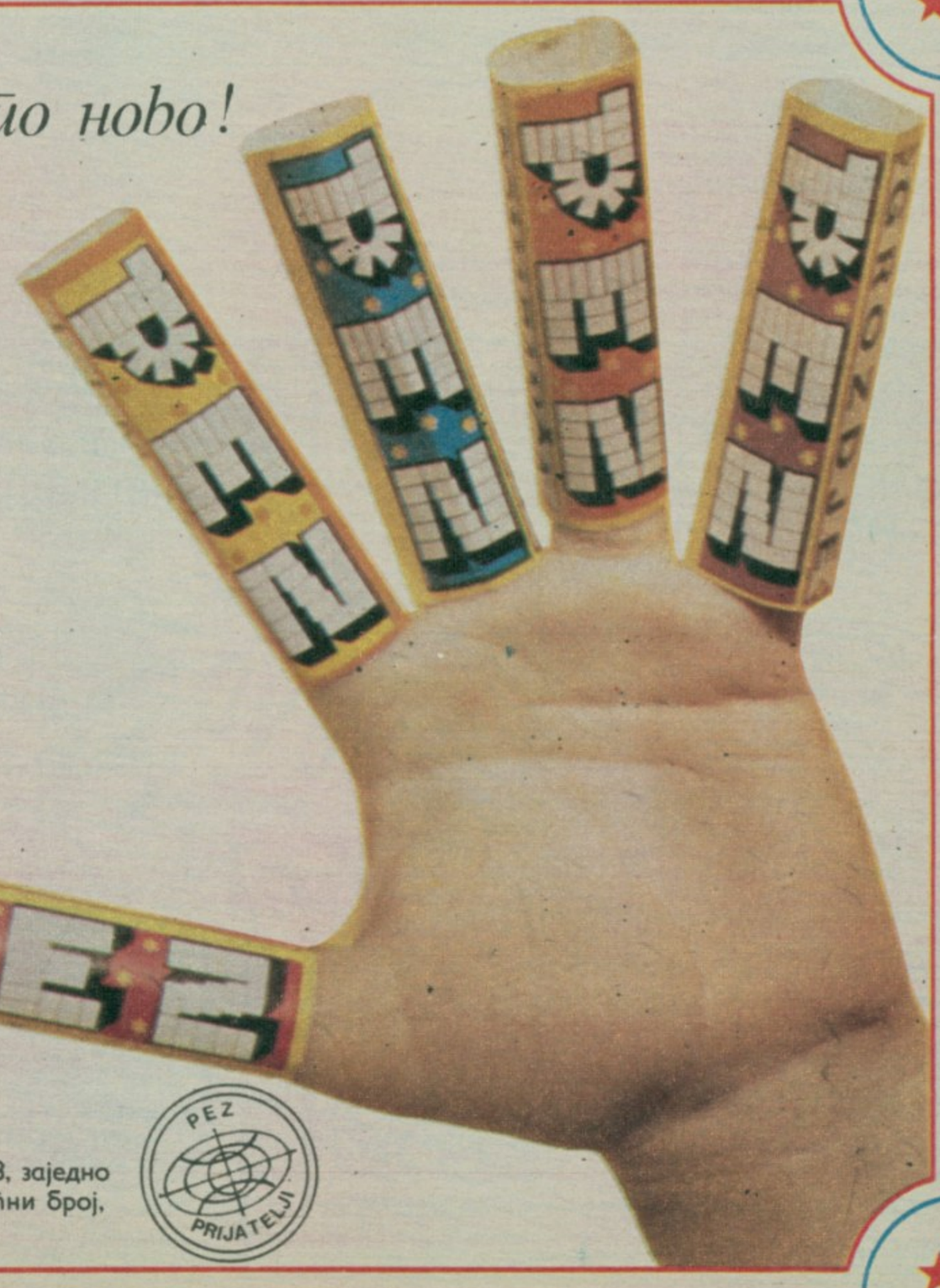
11-20 1977 McNaught Synd., Inc.

ИПАК, НИЈЕ ЛОШЕ ШТО САМ ТЕ ПОВЕО!



Код **PEZ**-*а је увек нешто ново!*

Ако радо узимаш **PEZ** *бомбоне*
и играш се **PEZ** *фигурицама,*
пошаљи нам 5 омотница
PEZ *бомбона, а ми ћемо*
ти послати леп **PEZ** *књижицу.*
Као пријатељ **PEZ**-*а користићеш*
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког петка
на овом месту о новостима
за пријатеље **PEZ**-*а*



ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА
Kolinska

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ", 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број, место и поштански број)

PEZ PRIJATELJI



ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

КОНГРЕС УЈЕДИЊЕЊА

Хтела бих да ми одговориш на ова питања: када је одржан I конгрес КПЈ, које године је проглашено самоуправљање у нашој земљи и да ли је Десанка Максимовић написала поему „Ој, Козаро"?

Биби,
Мала Суботица

Први конгрес КПЈ, био је уједно и Конгрес уједињења на којем је образована Социјалистичка радничка партија Југославије (комуниста), одржан је у Београду од 20. до 23. априла 1919. године.

На крају I петогодишњег плана у општој економској структури Југославије створени су услови за прелаз од централистичког, административног управљања привредом на децентрализацију управљања народном привредом и на радничко самоуправљање у индустрији и другим привредним гранама. Тако је нови привредни систем, заснован на радничком самоуправљању у привредним организацијама, ступио на снагу 1952. године. На основу тога Уставни закон од 13. 1. 1953. године проглашава: „Друштвено власништво над средствима за производњу, самоуправљање произвођача у привреди и самоуправљање радног народа у општини, граду и срезу су основа друштвеног и политичког уређења земље. Зајемчено је самоуправљање радног народа у области просвете, културе и социјалних служби."

Први раднички савет у нашој земљи изабран је у фабрици цемента „Првоборац" у Солину (недалеко од Сплита") и имао је 13 чланова.

Одговор на твоје треће питање је — не.

НА ПАДИНАМА УЧКЕ

Да ли би могао да ми кажеш где се налази Вепринац и да нешто опширније напишеш о њему,

Татјана Брујић,
Врчин

Вепринац је село на територији општине Опатија. Окружено шумом, насеље се састоји из два дела: горњи је смештен уз некадашњи кастел а доњи уз друм који води на Учку. До Вепринца се стиже путем преко Ичића или Матуља.

Ово село на источним падинама Учке има не само дугу већ и прилично богату историју. Први пут се у записима спомиње још 1374. године, а касније је познато и као место које је добило статут писан хрватским језиком. Из периода од 1500. до 1750. године у Вепринцу су сачувани многи судски акти и матичне књиге писане — верпиначком глагољицом.

Од некадашњег утврђења сачувани су још само неки делови градског зида с вратима, градска ложа и капела из 1442. године. Постоји још једна стара грађевина у Вепринцу: то је барокна црква Св. Марка подигнута у врху села на чијем је архитраву утиснута година 1574.

ЗА ОСМО НИСМО ЧУЛИ

Молим те да ми набројиш свих осам светских чуда.

Зорица Ђуровић,
Побрђе

Седам грађевина подигнуто у старом веку проглашено је, због



величине и уметничке вредности, светским чудима. То су: Кеопсова пирамида, висећи Семирамидини вртови у Вавилону, Артемидин храм у Ефесу, Фидијина статуа Зевса Олимпијског, маузолеј у Халикарнасу, колос са Родоса и светионик на Фару Осмо светско чудо не постоји, бар ниједна грађевина није њиме званично проглашена.

ПОПУШТАЊЕ ИЛИ САСТАНАК?

Желела бих да знам шта тачно значи реч детант: чула сам два објашњења. По једном, значи попуштање затегнутости а по другом, састанак на врху.

Милица Ђ.
Обреновац

Реч детант је француског порекла и означава попуштање затегнутости и побољшање односа између две државе.

СПОРТ КОЈИ ТО НИЈЕ?!

Молио бих те да ми одговориш шта је заправо шах? Да ли спада у спорт?

Менде Ниневски.
Партизанска 6/5
Охрид

Питање је старо колико и сам шах. Постоји више мишљења о томе шта је шах и свако од њих садржи елементе који га оправдавају. Људи који заступају гледиште да је једна од најстаријих игара на свету у ствари спортска дисциплина, у прилог свом мишљењу наводе, поред осталог, и такмичарски дух који он негује. Мада се за појам шаха најчешће наводи објашњење да је игра, он је своје место нашао и на страницама „Енциклопедије физичке културе", што свакако није без разлога али ни „признање" да је спортска дисциплина.

Ако је шах спорт, зашто се онда не налази на програму олимпијских игара него се организују шаховске олимпијаде, питају противници тумачења да је популарна игра спортска дисциплина. Наравно, они имају своје „теорије" и по њима шах је — чиста уметност. Постоје и они који верују да је игра фигурама својеврсно филозофско истраживање.

КОЗА ЗА СВИРАЊЕ

Недавно сам у емисији „Недељом пополне" видео занимљив мали инструмент за који кажу да се зове казу. Пошто ми се веома допао, желео бих да га купим али не знам где. Можеш ли да ми помогнеш?

Деја Вилотијевић.
Београд

Из писма које си нам послао нисмо успели да утврдимо да ли се инструмент који те интересује зове казу, козу или некако друкчије, па не можемо да ти помогнемо. Иначе, у Пољској постоји врста гајди која се зове коза, а у Украјини инструмент сличног имена — кобза. Свира се као гитара.

САМО ЈЕДНА МАМА

Редовни сам читалац „Политикиног забавника" и највише ми се



допада рубрика Забавников салон аутомобила. У броју 1471 привукла ми је пажњу рубрика о електричним аутомобилима у којој је писало да једини проблем код ових возила представљају акумулаторске батерије. Занима ме да ли би тај проблем нестао кад би код електро-мотора био постављен динамо који би пунио батерије? Да ли би то могао да буде pergetuum mobile?

Ацо Спасовски,
Скопље

А шта ће да покреће динамо?

ОГРАНИЧЕН БРОЈ

Већ више пута сам ти писала с молбом да ми одговориш на питање да ли постоји школа за чаринике и где се налази?

Биљана Бабић,
Пролетерска 40,
Бела Црква

Све до прошле године није постојала школа чариника. Међутим, сада је програм усмереног образовања предвидео и звање царинског техничара. Како су потребе



за чаринициma ограничене, то у свим школама и не постоје одговарајући смерови. У Београду, рецимо, постоје само 2 одељења у којима се школују будући цариници: једно је при финансијској школи, Милана Ракића 62, а друго при економској школи „Владимир Перић Валтер", Цетињска 5.

Чариник може да постане и дипломирани студент правног, економског, техничког па и неког другог факултета али тек кад прође кроз стручно обучавање које траје од 3 до 5 месеци.

ПОСТОЈИ!

Имам фото-апарат марке „кијев" који се покварио. Интересује ме да ли код нас постоје сервиси за поправку фото-апарата и где се налазе?

Милорад Станковић,
Крагујевац

При „Југославија-комерцу" у Београду, Сарајевска 5, постоји сервис за поправку фото-апарата.

ЗАКУЦАЈ НА ПРАВА ВРАТА!

Раднички универзитет „Радивој Ћирпанов" из Новог Сада издао је поему „Мостарске кише" Пере Зупца. На последњем листу пише да је књига преведена на многе језике међу којима је и енглески. Молим те да ми одговориш где могу да нађем овај превод? Коме да се обратим?

Мима,
Нови Сад

Предлажемо ти да одговор на своје питање потражиш у радничком универзитету „Радивој Ћирпанов". Уредник објављене поеме вероватно ће моћи да ти помогне.

СТУБОВИ ЗОВУ НА ЗБОР

Желела бих да сазнам више о димним сигналима којима се споразумевају Индијанци. Да ли су их користили или су их измислили аутори романа о Индијанцима? Ако су их заиста користили, на који начин су се споразумевали, како су правили облаке од дима?

Весна Брулић,
Рудо 2,
Београд

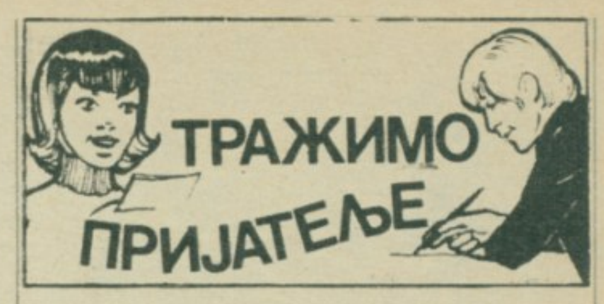
Индијанци су користили димне сигнале као средство споразумевања са удаљеним припадницима



племена и то није никаква измишљотина. Штавише, они нису ни први ни једини који су се користили овом врстом сигнализације. Још у старом веку дим и ватра служили су и за споразумевање, преношење заповести, извештаја, обавештења и упозорења.

Димни сигнали и код Индијанаца и код других народа имају углавном појмовно значење. Тако, на пример, један стуб дима значи да су извидници открили логор у близини, два стуба су позив у помоћ, три добре вести и четири је позив за збор. Осим стубова, Индијанци су користили и облачиће дима. И они су имали тачно одређена значења као што су: „непријатељ долази!", „коњица", итд.

Да би обезбедили потребне количине дима, Индијанци су за ватру користили влажне гране и лишће а ако њих није било, суварке су поливали водом. И у једном и у другом случају дима је било напретек. Облачићи су прављени тако што се стуб дима прекидао а за то је била потребна само обична пољава којом се ватра покривала у одређеним размацима.



Александар Литвинов, Гагарина 195—45, Харков-80, СССР — 21 година, воли музику, сакупља лонг-плеј плоче и постере, дописивање на руском или енглеском језику

• • •

Мирјана Томковић, 14220 Лазаревац, ОШ „Војислав Вока Савић" — воли све што воле млади

• • •

Владимир Барлек, 42253 Бедња 7 — 16 година, воли спорт и забавну музику

• • •

Верица Стефановић, 15308 Јадранска Лешница, Горњи Добрић — 11 година, навијач Црвене звезде, воли Сребрна крила, сакупља значке и разгледнице

• • •

Erdmute Geuther, 654 Stadtroda/DDR, Kirchweg 16 — 16 година, воли спорт и класичну музику, дописивање на немачком, енглеском и руском језику

• • •

Синиша Моравац, 18000 Ниш, Љубомира Николића 128/20 — воли све што воле млади

• • •

Драган Аранђеловић, 35206 Рашевица, село Трешњевица — сакупља маркице, стрипове и стари новац

ОД СЛЕДЕЋЕГ БРОЈА

ПОЛИТИКА Мозаик

СВЕ О КОЛЕКЦИОНАРСТВУ

У НОВОЈ СТАЛНОЈ РУБРИЦИ

МОЗАИКОВ КОЛЕКЦИОНАР

СВЕ О СТАРОМ НОВЦУ И СРЕДСТВИМА КОЈА СУ СЛУЖИЛА КАО НОВАЦ

СТАРИ НОВАЦ У НАШИМ КРАЈЕВИМА

СВЕ О ЗНАЧКАМА, СТАРИМ ОРДЕНИМА И МЕДАЉАМА

КОЛИКО ВРЕДИ ВАША ЗБИРКА

КАКО СЕ НЕКАД ДОПИСИВАЛО

ШТА САКУПЉАТИ И КАКО

ПРВЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ У СВЕТУ И КОД НАС

НЕОБИЧНИ КОЛЕКЦИОНАРИ И ЊИХОВЕ КОЛЕКЦИЈЕ

АДРЕСЕ КЛУБОВА И РАЗМЕНА

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ НОВИ ПОСТЕР!

WALT DISNEY

МИКИ

ШИЉА ЈЕ ПОСЛАО ГАВРУ ДА ГА ПРИЧУВАМ!

КУЦ! КУЦ!

ЗДРАВО, СТАРИ ДРУЖЕ!

КО ТИ ЈЕ ОВАЈ? ТВОЈ ПОТРЧИКО?

НАЗОВИ ГА ТАИКО! ОН ЈЕ МОЈА ДЕСНА РУКА!

ЦВРК!

МАЛИША, ИДЕМО У ШЕТЊУ!

ЦВРРК!

ВИДИ ОРАО!

ЦВРРРК!

ЦВРРРК! ЦВРРРК!

КРАК!

ЦВРК!

МАЛИША, ОСТАО САМ БЕЗ РЕЧИ!

ОД ДАНАС МЕЊАМО УЛОГЕ!

Distributed by King Features Syndicate.

World Rights Reserved